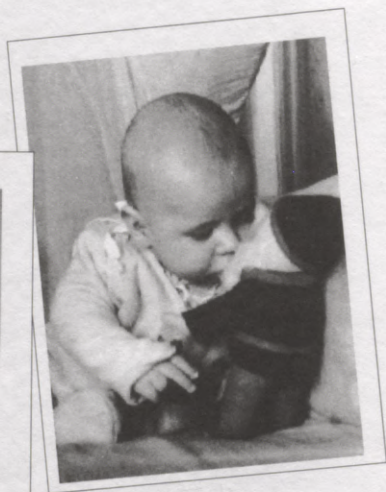
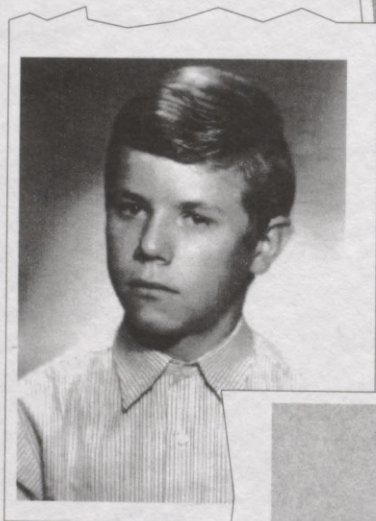
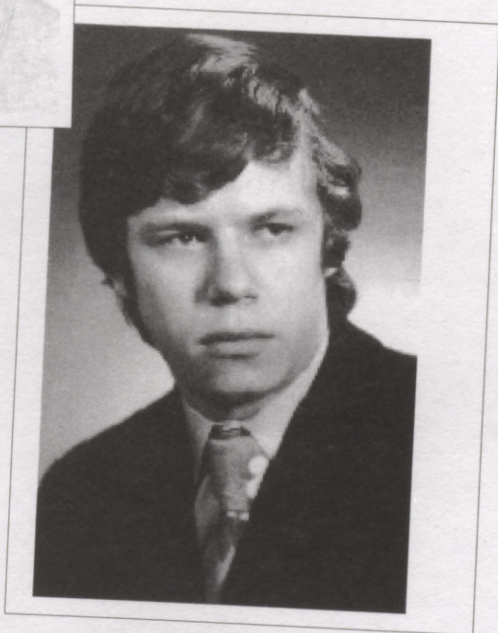
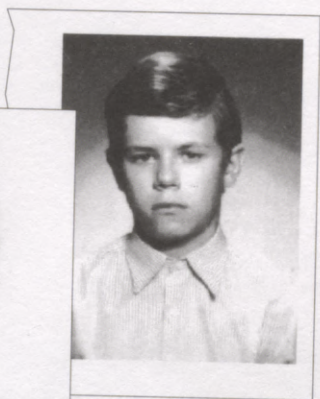
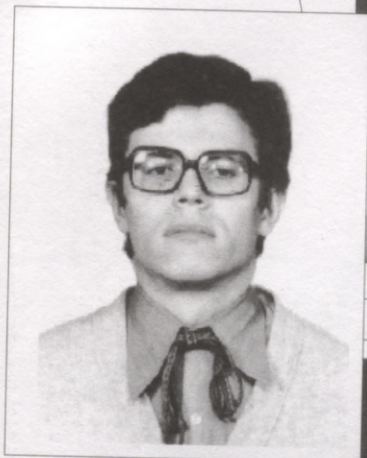

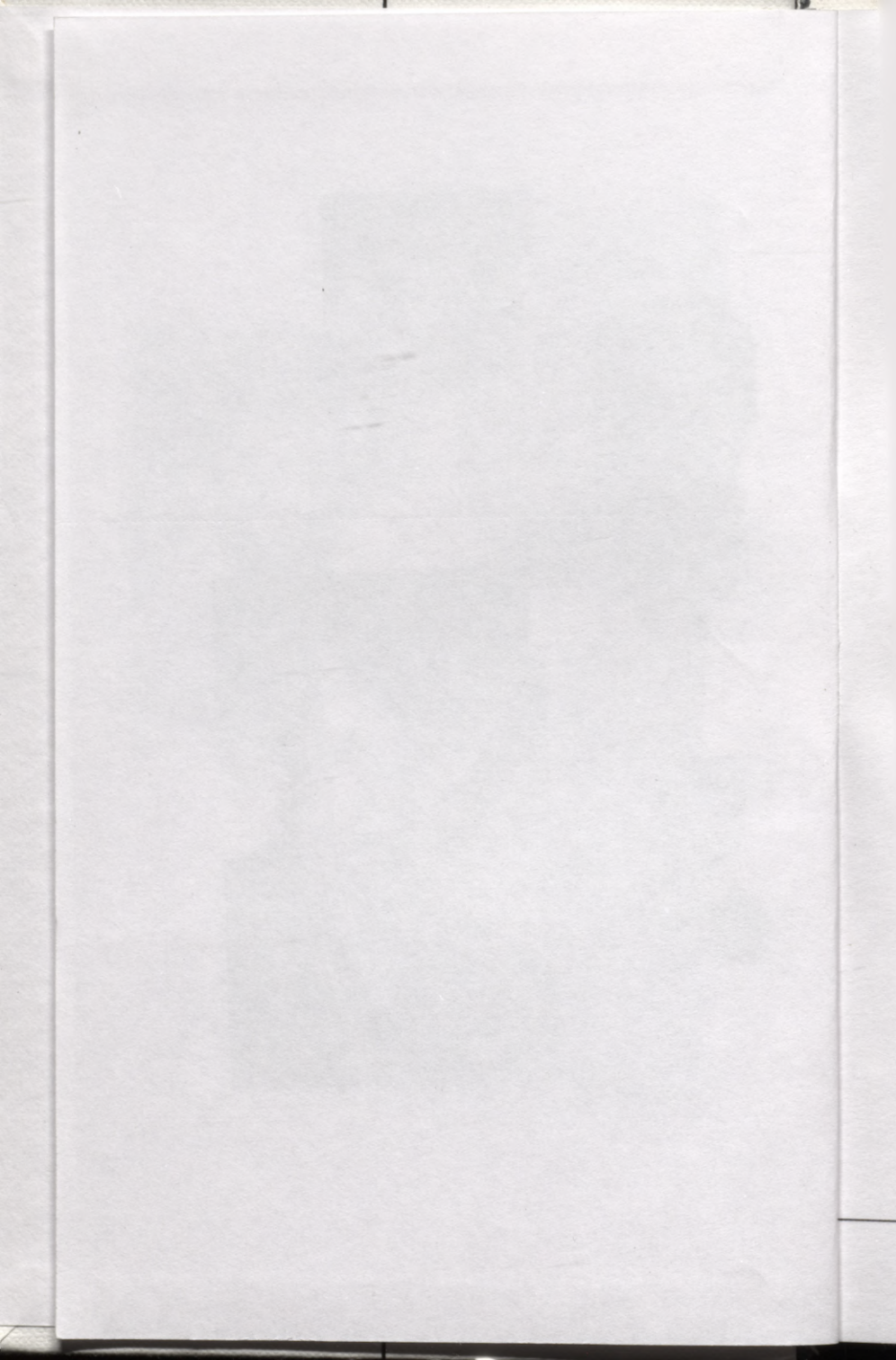
Klāvs Elsbergs

1959
1999

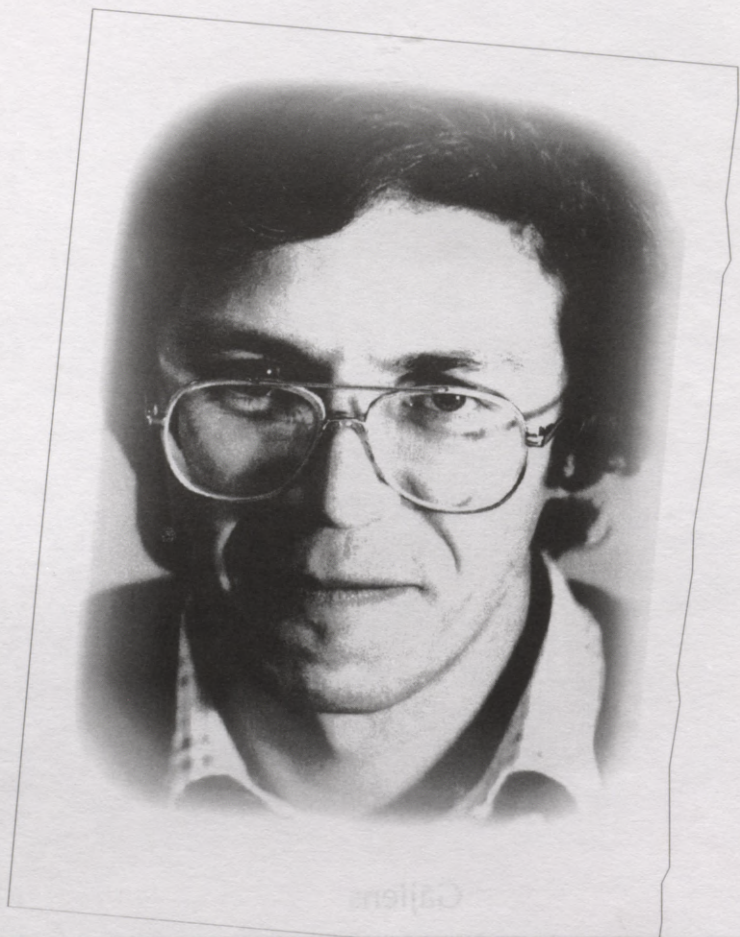

Klavs Elsbergs

Gājiens

36432

Gilbert

L 2000-3
L 773

L
821

Klāvs Elsbergs

BIBLIOTĒRA

03000/8500

Gājiens

proza
atdzeja un tulkojumi
recenzijas

1978
1987

ENIGMA

Grāmata izdota ar LR Kultūras ministrijas
1997. gada projektu konkursa atbalstu

Latvijas Nacionālā
BIBLIOTĒKA

03000 18500

Sastādītāji
Irēna Auziņa un Jānis Ramba

Māksliniece
Māra Muskare

Grāmatā izmantoti
Leonīda Guseva (1. vāka foto),
Oļega Zernova (4. vāka foto), Jāzepa Danovska,
Mārtiņa Zelmeņa un ģimenes arhīva foto

ISBN 9984-634-19-1

- © Klāvs Elsbergs, 1987
- © Sen-Džons Perss, Blēzs Sandrārs, Pols Eliārs, Tristans Carā,
Luijs Aragons, Anrī Mišo, Žaks Prevērs, Gilviks, Ežens
Jonesko, Albērs Kamī, Žoržs Brasanss, Īvs Bonfuā, Stīvija
Smita, Džons Lenons, Pols Makartnijs, Leonīds Čerevičņiks,
Jeļena Sarana, Avetiks Isahakjans, Vaidots Daunis,
Valdemārs Kukuls, 1999
- © Irēna Auziņa, Jānis Ramba, sakārtojums, 1999
- © Māra Muskare, noformējums, 1999
- © Jāzeps Danovskis, Leonīds Gusevs, Mārtiņš Zelmenis,
Oļegs Zernovs, foto, 1999
- © Izdevniecība „Enigma”, izdevums, 1999

SASTĀDĪTĀJU PAVADVĀRDI

Šis ir otrais no trim Klāva Elsberga Rakstu sējumiem. Proza, atdzeja un tulkojumi, recenzijas. Klāva Gājiens.

Neskaitot uzmetumus, ir saglabājušies tikai nedaudzi pabeigti Klāva prozas darbi. Tie publicēti šajā sējumā. Tā ir dzejnieka, taču prozas valodas pratēja proza.

Gandrīz divi desmiti franču autoru, daži angļi un amerikāņi, armēņu klasiķis, krievu klasiķis, Latvijas krievu dzejnieki un mūsdienu lietuviešu kolēģi — aptuveni tāds ir Klāva atdejojoto un tulkoto autoru klāsts. Šajā klāstā sevišķi izceļas Gijoma Apolinēra dzejas izlase „Gājiens”, kas pārpublicēta pilnībā, vienīgi ievada vietā piedāvājam mazāk zināmo Klāva rakstu „„Gājiens” likumības”, kas savulaik parādījās žurnāla „Jaunās Grāmatas” slejās. Lielā apjoma dēļ ārpusē palikuši Klāva tulkotie Kurta Vonnegūta romāni, Iraklija Androņņikova pastāsti „Mūzikai”, kā arī Šarla Bodlēra apcerējums „Mākslīgās paradīzes”.

Recenzijas žanrs ir kultūras lauka kopšanas darbs, nemanāmā strādnieka darbs. Ja tas netiek darīts, lauks pieaug ar nezālēm. Klāva veikums šajā žanrā nav liels, taču mērķtiecīgs un godīgs pret apskatāmā darba autoru, tulkotāju un lasītāju. Raksts par senfranču eposa tulkojumu ir izdevniecības „Liesma” t.s. „iekšējā recenzija”, šeit — pirmpublicējums.

Irēna Auziņa
Jānis Ramba

PIEDZĪVOJUMI UZ SALAS

Ziemas vidus, pāri Lucavsalai kā lupata karājas lielais, pelēkais klusums. Sniegs liekas tāds tīrs un žilbina acis, bet, ciešāk ieskatoties, redz pilsētas kvēpus. (Kvēpi ir visur.) Ap ābelēm zaķu pēdas. Viņi nāk pāri aizsalušajai Daugavai. Kur tādi spociņi rodas — gandrīz pašā Rīgas centrā? Ar tādām skaistām, garām ausīm?

Zem pelēkajām bezsniega debesīm pienāk gals sen apsalušai bezvārda ābelei un vecam upeņu krūmam. Vecāsmātes komandās daudz neklausīdamies, es nīdēju tos ar cirvi un ar zāģi. Irēna nes un met kaudzē šaušalās izplestās zaru rokas. Pirksti trausli, lūst, birst sniegā. Pavasarī to visu apēdīs mazas, kāras liesmiņas. Pelni pazudīs dobēs.

Eksekūcija notiek ne bez sava humora. Vecāmāte grib, lai no ābeles atstāju paaugstu stumbeni ar zaru puļķiem uz visām pusēm. „Tas izskatīsies smalki, kā pie lieliem kungiem,” viņa saka un viltīgi skatās. Laikam jau no Gro mūsu ģimenē visi tie estēti.

Bezvārda ābelei bija tādi rūgteni āboli, kas īsti ēdami kļuva tikai ap Jaungada laiku. Un vispār es nebiju viņu īsti novērtējis. Bet ko nu vairs. Dārzs ir ravējama būtne.

Cilvēks vēl ravējamāka.

No kārkļu biežņas izlien viena pazīstama kaķene ar balto krūtežu. Mūžam vēders pa zemi vien velkas. Varonīga kaķu māte.

Viņa pienāk mums klāt. Vecāmāte ņem kaķeni ciet, tūlīt nesīs uz būdu un cienās ar liellopu aknām. Bet neapprēķi-

nāmais, nagainais zvērs sāk izmisīgi kārpīties un rauties laukā. Tas izdodas — aizlēkšo atpakaļ uz krūmiem, bet vecāsmātes roka vienos baltos lēveros. Rādās asinis.

Bet kur gan pēc piecām minūtēm pazudis viss kaķenes lepnums? Slēpdamās un pieplakdama viņa piesardzīgi virzās uz būdas pusi. Veca, izsalkusi medniece. Ak, es laikam būšu pārdomājusi. Ak, es uzreiz neapķēru. Bet kas tad te tāds nokrauts? Liellopu aknas? Domā, man briesmīgi vajag?

„Neēd, bandīte!”

„Gan vēlāk apēdis.”

„Nuja. Varbūt, ka apēd ar. Speciāli nopirku viņai aknas, domāju, būs priecīga, bet neēd.”

„Viņa taču varēja kaut kur aizbaldīties un neatnākt pie tevis. Ko tad tu iesāktu ar šitām aknām?”

„Kur tad šī neatnāks, kad atnāks.”

Man patīk šī vienkāršā frāze.

8

Es apsolīju sadabūt dēļu galus un uztaisīt sētiņu, lai aveņāji negāžas apkārt.

Pienāca maijs. Es biju darbnīcu sargs. Darbnīcas atradās Pārdaugavā, gandrīz blakus dzelzceļa tiltam. Kādu vakaru savācu pagalmā piemērotus kokus, apsēju ar veļas striķi, aizbultēju vārtus no iekšpuses un pārsviedos pāri sētai. Salā nonācis, atraisīju būdas durvis (atslēga sen samaitājusies), nosviedu nešļavu un noliecies skatījos zem būdas sola pēc vecā āmura. Būdai grīdas nav. Papolē aug netikli bāli aveņu kāti — pilnīgi balti tumsas ērmi — un tekālē trekni zirnekļi.

Zirnekļi dzīvo visur.

Sētiņa iznāca tīri laba.

Uz tā sola es viennakt mēģināju gulēt. Tas bija pirms gadiem astoņiem, miglainā decembra naktī. Dauzīdams durvis un purpinādams, es izdrāzos no dzīvokļa. Pubertāte

ziedēja kā kastanis, manas dusmas bija nevaldāmas. Es gāju prom no mājām.

Man nebija tādu draugu, pie kuriem varētu palikt pa nakti. Devos uz salu. Kabatā bija rublis — rīta kafijai un kino seansam. Miglā grīļojās baigā izsaukuma zīme, kas tā vien tiecās uzvest kūkumu. Īgns, nobridies sasniedzu salu.

Vēl tagad neērti — uzaudzis un izlodājis te visas maliņas, tonakt gandrīz aiznesos garām vecāsmātes dārzam. Atceros, kā gāju starp dārziem — viss tāds klajš un pieklusis, šur tur melnē augļu koku skupsnas —, pēkšņi kā no belziena apstājos un — patiesi — atskatījos redzēju aiz muguras Gro* dārzu murgainā bezsniega miegā. Paskrējis garām vietai, kur varētu nonākt aizsietām acīm. Nejauki.

Lucavsala sastāv no Daugavas alūvija — apakšā no tumši rūšainas smilts, virsū no tumša un trekna smilts un māla maisījuma, kas samērā auglīgs. Salas virsma vietām ar Daugavas atteku vecgultnēm, citur lielākoties gluži līdzena.

Pie vienas attekas vecgultnes atrodas Gro dārzs. Pirms gadiem astoņpadsmit (man patlaban divdesmit trīs) vecgultnē vēl nebija pilnīgi aizaugusi, tur pa vakariem apdullinoši skaļi kurca vārdes. Gar vecgultnes malu aug kārkli — tie būs izsūkuši visu slapjumu.

Sausās vasarās pie kārkļiem varēja labi piekļūt. Es reizēm lauzos tur iekšā, pīdamies pavasara palu sanestajās, izkaltušajās zālēs. Es biju mazs zēns un uzskatīju kārkļus par mūžamežu, kur dus apburta princese. Noslēpumaini, rokas lauzīdams, runāju ar viņu. Bet, ja man bija kareivīgs noskaņojums, daudz nelūdzos, rāpos melnhalksnī, kas aug kārkļiem pa vidu, plūcu melnos, cietos čiekuriņus, kas melnalkšņos aug, un metu šalčošajos kārkļos, čukstēdams:

* „Tikai nepiemirsti paskaidrot, ka tava vecāmāte kļuva par Gro laikos, kad tu, pagāns, mācījies viņu saukāt par grošu.” (Gro)

„Tankš! nelieši, tankš! bendesmaisi, rokas aiz galvas, nākt ārā pa vienam — visus apslicināšu mēslu vannā!”

Ar vecgultni saistīts vēl viens piedzīvojums uz salas. Bija vēss septembra novakars. Es klimtu apkārt bez darba, līdz nonācu pie vienas ūdenssmeļamas bedres. Bedre nebija neko dziļa. Virs ūdens bija sastājušies visādi zāles stiebri, sīki zariņi un citas čubas, kas izveidoja tādu kā pārklāju. Ūdens nemaz nebija redzams. Nezinu, kas man bija uznācis, kas ne, bet es nolēmu uzkāpt uz brūnganās sedziņas. Pirmkārt, varbūt noturēs mani. Otrkārt, ja jau ūdens nav redzams, varbūt tā vispār tur nav. Galējs subjektīvisms. Līdz krūtīm ūdenī. Tā arī paliku stāvam. Bļāvu kā sprukās nonācis nelabais, bet ārā nekāpu. Varbūt baidījies vēl vairāk samērcēties.

Atbrāzās Gro, padeva roku, izrāva mani laukā. Tas bija viens moments, ellīgs Gro sprints. Mazdēls gāja pa burbuli. Neticami, skrejoša Gro.

10

Nabaga mazais karavīrs.

Gro dārzs ir netālu no Bieķengrāvja, bet salas otrā pusē, Mazās Daugavas krastā, slejas pāris metru augstā granīta piramīda — piemineklis četrsimt Ziemeļu karā kritušiem krievu karavīriem.

Kad braucām uz salu ar kuģīti (man tie vienmēr skaitījās mazi svētki), krastā izkāpuši apskatījām arī pieminekli. Es gan tolaik nezināju, kam tas par godu, — un arī Gro bija piemirsies. Veca ērmība? Lielo kapu filiāle audzelīgajā salā?

Piemineklis man kļuva durvis uz vēsturi.

Spilves kauja (1701. gada 9. jūlijā) nebija ilga. Tā turpinājās stundas trīs. Dūmu aizsegā zviedru karaspēks cēlās pāri Daugavai un kreisajā krastā kāvās ar poļu—sakšu—krievu apvienotajiem spēkiem. Zviedri gan ņēma virsroku,

bet pašu Kārli XII vajāja visādas nelaimes. Krastā viņš lēca tikai ceturtais, nevis pirmais (un tas bija liels negods pasaulē pēdējam pašrocīgi kauslīgam monarham), pēc tam Spilves pļavā pazaudēja savu leģendāro zābaku.

Pilsētnieki, sakāpuši namu jumtos un kuģu mastos, gaviļēja un aplaudēja. Tāds kariņš noteikti liekas tīrā izprieca katram, kas mūsu laikos apgūst civilās aizsardzības pamatus.

Bet nežēlība bija tikpat liela — un liķi tikpat īsti.

Pēc lielās kaujas notika kaut kas pavisam nejauks.

„Sakšus pārņēma panika. Tie bēga augšup gar Daugavu (..) Aizmugurē palika Lucavsala, uz kuriem jūlija pirmajās dienās ar laivām un strūgām bija nogādātas krievu vienības. Pamesti savam liktenim, ap 400 krievu karavīri sīkstī turējās līdz pēdējam vīram vēl visu nākamo dienu un nakti.“

Viņiem tas piemineklis, vienīgais visā miermīlīgajā dārziņu salā.

Esmu viņus godinājis, kā mācējis. Proti, reiz aizvedu uz salu vienu mīļu būtni, un mēs kādu brīdi pasēdējām pie granīta piramīdas stindzinošā pavasara vējā.

Sen viņus apkāva. Daugavas alūvijs tapa vēl drusku auglīgāks. Uzvarošais, aizrautīgais Kārlis XII zilos karavīru svārkos ar misiņa pogām. Ap kaklu leģendārais melnais kaklauts. Rokā garu garais zobens.

Rokā plosta stumjamā kārts. Cits Kārlis. Citi laiki. Jau es uz plosta. Braucam pa Bieķengrāvi pēc ūdensrozēm.

Ūdensrozēs es toreiz uztvēru kā tādus tekoša ūdens sabiezējumus. Biju ilgi gulējis uz laipas un ostijis Bieķengrāvja ūdeni (nekā nejutu), garšojis ūdeni (un nekas slikts ar mani nenotika) un mēģinājis pieglaust vaigu gludajai virsmai, bet nekas tur neiznāca, vaigs atkal un atkal mērcās slapjumā. Tāpēc ilgi brīnījos par ūdensmērītājiem, kad tie viegliem rāvieniem pārvietojās pa ūdens virskārtu. Un ne visai ticēju Kristum.

Mammas brālis Kārlis manipulēja ar garu kārti, es kaifoju, zelēdams ūdensrozes kātu. Tikai nevaicājiēt man, kāds no tām var būt kaifs, jo es to vairs nezinu. Kārlis svilpoja „Kā lai šonakt vienaldzīgi klusē“. Bet īstais cirks sākās, kad tuvojāties plostas ostai. Tur stāvēja kāds vecis. Viņš izskatījās ļauns. Es pārbijos.

— Teiksim, ka pats sazaudzies baļķus, jā? Kad zaglis apzog zagli, tad dievs smejas, jā? Nu, ko tu vēl nupat teici?

— Paga, paga, esi nu rāms, — atsaucās Kārlis un mierīgi stūrēja uz krastu. Velti es airēju mazām roņelēm, pūlēdamies novirzīt plostu no uzņemtā kursa.

Bet krastā uzskatāmi pierādījās, ka ar nepareizi uzdotu jautājumu cilvēks var iznest cauri pats sevi.

— Vai jūs esat tie puiši, par kuriem Kazimirs man stāstīja? — vaicāja ļaunais vecis.

— Protams, — Kārlis atsaucās. — Viņa labākie draugi.

Mēs sacerējām divrindi par veco Kazimiru un viņa plostu. Divrinde ir sekojoša:

*Kāds ja plostu projām irs,
Kazi, nomirs Kazimirs?*

Bez Kazimira salā piemājoja arī citi krietni vīri, piemēram, vecais sargs, kurš allaž, garāmiedams un redzēdams kādu dārzu tanti rušinām dobi (pēcpuse gaisā kā televizors), ellīgi ierēcās: „Dies palīdz!“ — „Ak, tu vecais vells (spoks, ērms, sātans)!“ — tāda bija parastā atbilde. Viņš mēdza arī apvaicāties: „Nu, kad tad tie bildiņi būs gatavi?“ — tas arī attiecās uz gaisā izlieto TV kastī. Es gan šo vareno jautājumu tā īsti novērtēju vien gadus desmit vēlāk.

Ja reiz runājam par piedauzībām, kas var kādam iešauties prātā, tad ar steigu jāpiemetina, ka šis dārzs, ko Gro

rušina nu jau trīsdesmit gadus, nav nekāda rubļu ādere. Gro puķes vienmēr uzzied pareizajā laikā, kad tādu Matīsa tirgū papildnam un cenas nav augstas.

Sešdesmito gadu vidū pāri salai no Rumbulas puses šāvās lidmašīnas — varbūt ne tik ātras un izveicīgas kā mūsu dienās, bet gana iespaidīgas puikam. Biju iemanījies sajst tās pa gabalu.

Kaut ko čubinu savā nodabā, te piepeši tramīgi paceļu galvu — jā. Nāk, pagaidām vēl nedzirdama. Skrienu pie Gro, slēpju galvu zem brunčiem.

Vēlāk pieradu, spēju skatīties — ātra gan — jau tur — jau virs būdas — un tad nāk atpalikusī skaņa. Ūāā! Brr-hū-hū!

*Imagine all the people
living life in peace**

Būtu taču labi.

Reizēm šī skaņa pārsteidza mani pie jāņogu krūmiem. Visi Gro krūmi ir ar t.s. baltajām — īstenībā dzeltenajām — ogām, kam, protams, pašām par sevi nav ne vainas, tās ir pat saldākas par sarkanajām. Ar avenēm atkal ir otrādi, Gro visas ir sarkanas, dzeltenu nav. Turpat blakus — par laimi — kaimiņa krūmi ar sarkanām jāņogām un dzeltenām avenēm. Un nekādu žogu — Lucavsālā vispār nav žogu. Nogaidījis, kamēr Gro modrais skatiens pievēršas kam citam, es zagīgi izzināju pasauli nepārtrauktos salīdzinājumos.

Ūdeni dārza laistīšanai var pasmelt vairākās vietās. Pie kārkliem, piemēram, ir trīs dobes — un viena no tām tik

*„Iedomājies visa cilvēce
dzīvo un nenaidojas“ (Dž. Lenons)

pazīstama. Vasarās tās izžūst, paliek tikai duļķaina susla, pa kuru skraidelē daudzi ūdensmērītāji. Augšpusē, soļus sešdesmit tālāk pa ceļu, atrodas sūknis. Īsti vīri iet uz turieni pēc ūdens ar plikām pēdām pa izdedžiem. Sūkņa ūdens likās varen auksts un saturēja daudz dzelzs. Tālab nedrīkstēju to dzert, jo baidījos, ka no tās izšķīdušās dzelzs vēderā var izveidoties kāda skrūve vai uzgrieznis — un tad būs ļoti grūti, pat neiespējami kakāt. Vislabākais ūdens bija Bieķengrāvī, un turp iet arī bija interesanti: gar krastu aug visādas lekņas zāles, kāju pēdas kutina šķidrie dubļi. Bija sešdesmito gadu vidus, pretējais krasts bija smilšains, tur peldējās lielie Pārdaugavas puikas. Es vēl nemācēju.

Ar Bieķengrāvja ūdeni mēs vakaros mazgājāmies. Es gausi stīvēju kājās savas isās bikšeles un bēdājos, ka mums nav tādas dārza mājas, kur varētu pārgulēt nakti. Gājām prom jau krēslā — kad maziem karavīriem sāk jau uzmākties miegs.

Kādu dienu atgadījās piedzīvojums uz salas, kas vairāk līdzīgs nelabam sapnim.

Gro dārzā auga arī pāris saulespuķu. Man ienāca prātā noskatīties, kā tās griezīsies līdz saulei. Pacietīgi sēdēju, skatījos un redzēju — un tad pasaucu Gro. Viņa neatsaucās, viņa bija kaut kur pazudusi. Skrēju uz ceļa un lejā pie kārkliem — un nekur, nekur viņas nebija —, es blāvu un raudāju. Pasaule izrādījās būvēta no sīkiem, saulē zvīlojošiem un mirguļojošiem priekšnoteikumiem mierīgai eksistencei — un nu tā bruka kopā.

Kad atgriezās Gro, biju jau nobļāvies zils.

Kur tu biji, kādās dārziņu īpašnieku sapulcēs tu sēdēji — sešdesmitie jau pāri pusei.

Kādu nakti (ne tik sen) man uzrakstījās viens dzejolis par Gro. Apmēram tāds:

Viņas mūžam ir vairākas ēnas,
krit uz dažādām pusēm.
Vientulīga strādā pa dārzu,
runā ar sevi vai klusē.

Dažas ēnas ir garas un gaišas,
 citas ir īsas un melnas.
Gaišajās ēnās kā putni mēs laižamies,
tumšās ir laikam no velna.

Vecaistēvs karoja karā
un vēlāk Anglijā mira.
Ēna šī varēja būt tik gara,
bet īsa un reljefa ir.

Citas ēnas ir gaišas,
vasaras vakaru garas,
vijīgas palaidnes — neklausā — skaišas —
Groša pa dārzu ņemas un baras.

Esmu viena no ēnām
un guļu pār grūto mūžu.
Arī jau novecošu lēnām
un ēnu sašvikots būšu.

Bērna roķele atzīmēs
manas melnās un negantās ēnas,
veltīgiem plāksteriem aplīmēs
rētas un aizrautības senas.

Dzīve mums pieredzi uzdāvā, bet
mēs nevarēsim to izmantot.
Aveņu ēnās es spēlējos te —
dārzā — ar savu Gro.

*Tā nav nekāda
goda lieta.*

— — — — —
*Piemēram, es viņu
nesatiku. Gribējās.*

Mēs.

*Bērni un mazbērni ne
vienmēr izdarās Gro pa prātam.
Bet nekas cits neatliek.*

Sala daļēji applūst. Lai ceļi netiktu izdangāti, zemākajās vietās tos bruģē ar izdedžiem, dakstiņu un krāsns podiņu lauskām, visādiem daudz maz cietiem atkritumiem.

Klīdu pa ceļiem un meklēju sev mašīnu un dārgakmeņus. Mašīnas man skaitījās tādi krāsns podiņu fragmenti ar izcilni. Uz plakanās daļas varēju novietot kravu, izcilni sēdēja mazītiņš šoferis. Dārgakmeņi bija starp izdedžiem atrodamas cietas, caurspīdīgas, stiklainas pikas, kas drusku atgādināja Urālu kristālu mamma grāmatplauktā.

Es biju liela uzņēmuma priekšnieks. Lielākos akmeņus ar normālu podiņmašīnu nemaz nevarēja pāvest.

Pārvērtos pats par kravas mašīnu. Skrēju cauru dienu, nepārtraukti dūkdams.

Bet tad vienu dienu apstājos pavisam un sacīju Gro: „Es samaitājos.“ Protams, es nebiju samaitājies. Es biju piepeši kļuvis kādu pakāpienu vecāks.

Jau pieminēju to kailās ziemas nakti, kad gandrīz aiznesos garām vecāsmātes dārzam. Attapies gāju pie būdas bijīgi kā pie katedrāles. Es gribēju patverties tajā no visiem — kaut arī tikai uz vienu nakti —, viduslaikos vajāti klaidoņi arī slēpās dieva mītnēs.

(Mani vajāja mans pārejas vecums.)

Es iznesu no būdas visas mantas un mēģināju ieritināties uz pussabrukušā sola. Manu veltīgo cīniņu apspidēja mēness, kur tā meita, kas reiz pliku dibenu rādīja, tagad dzīvo. Nebiju ņēmis vērā savu briesmīgo izaugšanu. Maza-
jam puisītim kājas nu karājās pusmetru ārā no būdas.

Un pēc kāda brītiņa pēkšņi kļuva baigi — baigi — baigi auksts. Laikam biju iesnauadies un pa to laiku nosalis. Zobs vairs neturējās uz zoba.

Vasaras būdās un bērnības būdās nepārguļ lieli un pieauguši. Krāvu atpakaļ uz sola minerālmēslu pakas, sēklu tūtas un citas čubas. Mani durstīja iepleties ērkšķogu krūms, kas tagad auga manas spēļu smilšu bedres vietā.

Tas ir viens dīvains krūms. Vismaz man viņš liekas tāds. Viņš it kā neapšaubāmi tur aug, un reizē — tomēr — viņa tur nav.

Un, ja viņš tomēr tur aug, — kā viņš var tā augt man tieši uz galvas?

1980—1982

KAUT KĀDS CERBERS

VIENA KĀRTĪGA MĀJA AR SARGU

Škice*

18

Gribi vai negribi, tomēr atgādināšu to pastaigu: mēs ieklīdām savrupmāju rajonā un, rokās sadevušies, sākām iet pa kādu ieliņu starp augļu kokiem ar lejup slīgstošiem zariem. Bija atvasara. Vakara saule skaidri izgaismoja sarkanos ābolus aiz žogiem un spēlēja savu mūziku uz tava baltā mēteļa pogām. Es klausījos tevī un vairs nejutos noguris. Un iedrošināta tu sāki runāt par mājām, kas klusi stāvēja visapkārt, un visam, ko tu teici, tik jauki nebija sakara ar mūsu pašu dzīvi. Tu atradi īpašus vārdus katram pagalmam, katram dārzam, un es jutos aplaimots kā mazs, domājošs puika, ar kuru ilgi un nopietni runā.

Atradās mājas, kas tev ļoti patika, un tās varbūt nelikās uzreiz pašas ievērojamākās, bet, rūpīgi ieskatījies, atzinu tavu taisnību. Tur nekas nemētājās, ja neskaita bērnu mantiņas smilšu kaudzē, viss bija apkopts un kalpoja, kam paredzēts, es tikai mazliet nesapratu par tām antīkajām harmonijām un cilvēces skaistuma izjūtu, bet negribējās tevi traucēt.

Divos pagalmos tu pamanīji šo un to, kas ļāva nojaust saimnieka prombūtni; bija pagalmi bez bērnu spēlītēm, novecojuši un sevi ierāvušies. Un vienā sētā tu atklāji viltību: tās bērnu spēlītes ir te izmētātas skata pēc, tu sacīji, redzi, tās ir jaunas un neapbružātas, tā lāča vilna spīd, un tai mašīnai ir visi riteņi, tik dārgas mantas neviens neļauj nest

*Laikam pirmais un pēdējais darbs šajā žanrā (aut. piez.).

ārā, zem klajas debess, nē, nekad te nav spēlējušies bērni, nekad bumba nav kritusi šajā puķu dobē, nekad šī ābele nav jutusi pakāpušos puišeli. Nelaimīga māja, tu nerimies, izlikt neesošu bērnu mantiņas, nelaimīga, nelaimīga... Var jau būt, ka patiešām — un tu biji tik pārliecināta.

Krēsloja. Kāda ieliņa veda mūs laukā no zaru, krūmu un žogu valstības. Zem kājām čirkstēja grants, netālu dobji rēja. Mēs gājām, vicinot sadotās rokas.

Un tu nobālēji, bet es mijkrēslī neredzēju un, kā pratu, tulkoju tavu piekļaušanos. Mēs brīdi stāvējām, es glāstīju tavus matus, un tu spēlējies ar manas žaketes pogu, līdz pārstāji trīsēt.

Atskatījos (tava rociņa bija karsta un nosvidusi) un ieraudzīju lielu trīsstāvu savrupnamu, kas pacēlās tādā kā ieplakā un neskaidri melnēja miglā. Namā spēlēja Šopēnu un vairāki logi bija vaļā. Un likās, ka pāri otrajā stāvā dejo Šopēnu, lai gan viņiem noteikti bija cita, sava īpaša mūzika.

Mājai bija parasta sēta apkārt, puķu dobes un garāža, kur varēja redzēt kādu vīru likņājam ap mašīnu. Viss bija apmēram tāpat kā to daudzo māju pagalmos, kurus tu rādīji. Tikai pats nams bija ar kaut ko pārlieku iespaidīgs, pat pievilcīgs. Es gribēju tev teikt par palielināmo stiklu, ko dēvē arī par moneiskopu, bet pārdomāju.

Mājai nebija durvju šajā pusē, kas likās dīvaini, bet ne vairāk; iešalcās vējš un pārmeta žogam ābeles zaru ar vēl siltiem āboliem no saules, kā aicinot iečirkstējās vārti; es izdzirdu klusu sēkšanu un redzēju, no kurienes tā nāk: suns

sēdēja pie pašiem vārtiem, skatījās ar sešām acīm, zvēram bija trejas galvas, ap kaklu kā apkakle vijās pusaizmigušas čūskas, viņš viegli kustināja asti, kas nebija aste, bet daudzas čūskas, un, cik vēlīgi vien spēdams, uzlūkoja mūs, mēs atlēcām atpakaļ, kā sapnī nespējām vairs pakustēt, un viņš, to manīdams, vēlīgi pacēla ķepu un aicinoši ieņurdējās, šis suns ir laipns pret ienācējiem, bet ārā netaiž nevie-

nu, tūlīt paši to ieraudzījām, kāda ēna mēģināja izslidēt pa slēģapakšu, ar pārdabiskiem kaucieniem un rejām nerādījums metās tai virsū un iedzina atpakaļ, vienmēr prāts atsakās klausīt un atmiņa vēl jo vairāk, kam gan būtu pa spēkam neļaut man stāstīt, ja es to gribu...

atceries, kādā pievakarē mēs ieklīdām savrupmāju rajonā... es sasitu palielināmo stiklu, kas maksā bargu naudu, jo pats ir Nauda... tam namam bija sargs... kā katrai kārtīgai mājai...

1980

TREŠAIS POSTENIS

Īpaši neilgojos pēc tevis, viņš teica. Man ir silti, esmu paēdis, un arī mušas vēl nekož. Nevienš nav mani kastrējis, viņš nezina kāpēc piebilda, es tikai nevēlos redzēt konkrēti tevi.

Kam tu man esi vajadzīga, viņš atsāka, domā, ka varēsi mani nepārtraukti apcelt?

Ārā sniga. Vistīdamies vatenī ar spīdīgām pogām, viņš kurināja krāsni. Vilcieni pienāk un atiet, bet vai stacija tāpēc sēro? — viņš nopietni vaicāja sev un pārsita pagali uz pusēm.

Atnākt, protams, tu vari.

Vienmēr vērts ieklausīties, kad saimnieks runā. Saimnieks aizsmēķēja un aplusa, suns nolika galvu uz ķepām, priekštelpā gulošs, vilkausis kustinādams.

Viņš smēķēja un lasīja grāmatu. Stundas gāja, suns snauduļoja, saimnieks krakšķināja savu krēslu, krāsns šņācināja mitro malku. Suns sāka prasīties laukā — paskraidīt pa to pūkaino, kas krīt, klusi šņirkstēdams.

Ja gribi, atnāc, tikai piezvani iepriekš, lai es aizeju līdz vārtiem un atšauju bultu vaļā; būda tālu no ielas, nesaauksi, sēta ir augsta un gluda, nepārkāpsi.

Telepātija — jēdzīga lieta, viņš domāja, varbūt ir vērts pamēģināt. Un iedomājās vienu konkrētu vietu, kur Ilze patlaban varētu atrasties, un sāka uz turieni raidīt dusmīgu domu kūļus. Aizdomājās, neuzmanījās, ar dibenu uz divām krēsliem kājām žonglējams, gandrīz nokrita atmuguriski.

Viņš ielaida suni. — Saimniek, ja tu zinātu, kādu vēstulīti es nupat uzodu pie vārtiem! Viņa gribētu, un šovakar

pat; varbūt paskraidīs arī pa mūsu sētu. Laikam jau nav vis manā augumā, bet tik un tā interesanti.

— Aizsnigs viņas vēstulīte, aizsnigs tavējā, — viņš runāja ar suni. — Reti vairs atcerēsies. Mēs jau nevienam neesam vajadzīgi, divi naivie, naktssargs un viņa suns. Beidz reiz vilkties uz manu fakultāti, viņa sacīja aizvakar, tu man esi apnicis. Tu neesi mans ideāls. Un aizsoļoja pa gaiteni, mati vien gāja pa gaisu. Un tā arī ne reizi nepaskrējās pa šo sētu.

Pusnakts. Viņš izbēra pelnutrauku uz krāsnī kvēlojošām oglēm. Suns nolika galvu uz ķepām. Pēc pusstundas vairs neies trolejbusi. Viņš izgāja sētā. Kaut kur nesakarīgi ciet un vaļā daudzījās logs. Bija sācis viegli puteņot.

Viņš brida uz darbnīcas pusi; suns skrēja pa priekšu un izskatījās visnotaļ apņēmīgs. Lūk, īsti centīgs sargs. Būdas prožektors spīdēja vateņa mugurā, un abas spožās pogas jostas augstumā izskatījās pēc gabarītu ugunīm. Katru trešo nakti viņi šeit apsargāja divas darbnīcas, vienu noliktavu un ar dēļiem pilnu sētu. Sociālistiskais īpašums šeit netika laupīts jau ilgu gadus. Laikam nebija tā vērts. Ja varētu būt tikpat drošs par Ilzi. Neglīta sieva ir ģimenes dārgums, saka ķīnieši. Mana sieva, kas nekad nekļūs mana sieva. Mana divu naksniņu sieva mūžos.

Darbnīcā viņš gāja pie gāzētā ūdens automāta. Tas ne-labi iegārdzās. Spēlēsim Šekspīru? Viņš pildīja līdzpaņemto termosu ar negaršīgo ūdeni. Nu ir līdz malām, viņš domāja klusībā. Vēl piliens, un mans termoss ies pāri. Būšu salauzts, beigts, pagalam. Un stāstīšu mazām meitiņām: o, uzklausait, jumpravas, mīlestības naff. (Bezzobains mūlis.) Dodiet nu man vēl vienu reizīti, bet mīlestības, vienalga, naff. Uzklausiet sirmo veci un dodiet pa labi un pa kreisi, jo tuvu ir pasaules gals.

Viņš paņēma dēja galu un iedarbināja urbja mašīnu. Cik nomācošs troksnis. Kā mana jaunība, rauj viņu suns. Viņš

gribēja pataisīt mazas šūpoles vienai personai. Iekāršu tajās tērauda konstrukcijās viņā sētas galā, nākšu uz darbu un šūpošos caurām naktīm.

Pusdivos, kad viņš jau bija uzklājis savu migu (uz liela rakstāmgalda divas vatētas jakas, pelēcīgs spilvens un tāds pats deķis), sāka zvanīt telefons. Kā traks ietarkšķējās nakts klusumā. Viņš nocēla klausuli un nomurmināja:

— Trešais postenis.

— Aldi?

Viņš vienmēr sacīja: „Trešais postenis.“ Tā vajadzēja. Trešais postenis — vai ir kādas pretenzijas? Vai pamanījāt ko aizdomīgu? Esmu savā vietā, modrs un apņēmīgs. Suns dus, bet varu pamodināt.

— Aldi, kā lai es aizbraucu pie tevis?

— Nedzen jokus, Ilz.

— Es tev visu, visu izstāstīšu. Kā lai nokļūst pie tevis?

— Trolejbusi vairs neiet.

— Aldi, es taču nopietni.

— Nāc pāri tiltam un skaties pa kreisi. Redzēsi garu, zaļū sētu. Ej gar to līdz otrajiem vārtiem. Lielajiem vārtiem blakus būs tādas kā durvis ar restotu lodziņu.

— Es tūlīt būšu.

— No suņiem nebaidies?

— Kā, lūdzu?

— Vai no suņiem tu nebaidies?

— Baidos. Aizvāc.

Tū-tū-tū-tū.

Suns neizpratnē turējās pretī. Viņš piesēja to vecā vagonā bez riteņiem netālu no savas būdas. Paciet, vecais, viņš teica, manējā tūlīt atskries. Brīdi apdomājies, viņš atstāja savu migu nenovāktu.

Tad izgāja ārā un apstājās sētsvidū. Prožektoru apspīdēts, skatījās uz vārtiem. Atcerējās, ka jāatrauj bulta vaļā. Aizgāja tos sešdesmit soļus un atdarīja durvis ar restoto lo-

dziņu, tad steidzās atpakaļ, lai prožektoru ugunīs atkal ieņemtu karavadoņa pozu un no tālienes vērotu cietokšņa krišanu, bet nepaspēja. Viņu pasauca pusceļā.

— Aldi?

Viņš atskatījās. Tuvojās Ilze, bet kaut kā nedroši. Ģeņģeriski, viņš domāja, šeit būtu īstais vārds.

— Ei, kas ar tevi notiek?

— Man ir slikti.

Viņš veda meiču gaismā un aplūkoja.

— Tev jau ir bijis slikti.

Viņa klusi šņukstēja un turējās Aldim pie pleca.

— Iesim būdā, — viņš teica. — Varēsi atlaisties slīpi.

— Paldies. Labāk nevajag. Ak. Jā, protams. Iesim būdā.

Klau, un kur tad palika tas tavējais suns?

— Suņa nav, esi mierīga.

— Vīspār nav?

— Vīspār ir.

— Ak. Nu jā, pareizi. Kaut kas vaukšķ gan.

Būdā viņš palīdzēja Ilzei novilkēt kažoku, novaikstījās un iznesa to priekštelpā.

— Šausmas, — viņa sacīja. — Kā es esmu izspūrusi.

Viņš smīkņādams darbojās ap krāsni.

— Ko tad tādu sadzēries?

— Ķimeli. Nesmej. Šitā man vēl nekad nav bijis. Piezvanīja viens pazīstams jurists no trešā kursa, prasīja, vai es negribu aiziet kaut kur pasēdēt. Aizgājām uz kaut kādu ūķi; savu mūžu vairs nesperšu tur kāju. Viņš bija kopā ar kādu draugeli. Mēs izdzērām tikai trīssimt gramus tā ķimeļa. Un pēkšņi man palika briesmīgi slikti. Es pateicu, ka eju uz žani, un muku prom. Gāju zvanīt tev, bet pa ceļam man piesējās kaut kāds tips, kurš gribēja mani iebīdīt vienā vārtu rūmē. Es viņam tūlīt paziņoju, ka tas viss, protams, varētu būt baigi forši, taču nevaru solīt, ka neapvemšu viņam mēteli. Viņš mirkli apdomāja, tad atšuvās. Atvaino, Aldi,

bet man nav, kur likties. Es taču nevaru iet mājās tādā izskatā.

Viņi aizbrida uz ceļu, kur Aldis, saviebies un nopietns, ar ledainu ūdeni mēģināja tīrīt kažoku, bet viņa domīgi sēdēja strādnieku ģērbtuvē ar pusdzertu gāzēta ūdens glāzi rokā. Gudra un kārtīga meitene, jā, joprojām pievilcīga.

— Pie manis uz darbu parasti nāk ar polšu, — viņš teica.

— Ak, Aldi, man tik neērti... Es labāk iešu mājās.

— Ko niekus, pārguli vien tepat.

— Nē, nopietni, mēs taču neesam tā īsti pazīstami.

Un pēc neilgas klusēšanas:

— Saki man, Aldi, ko tu tagad domā par mani?

Viņi vilkās pāri pagalmam atpakaļ uz būdu. Sētsvidū viņa pēkšņi atgrūdās no viņa pleca un sāka dejojot prožektoru gaismā, tralalā, tralalā, līdz pakrita, un Aldim nācās viņu vilkt.

Kāpdama uz rakstāmgalda gulēt, viņa sasmīdināja Aldi vēlreiz, apjautādamās, vai tiešām šajā būdā nav iespējams iztīrīt zobus. Pēc tam viņa piekodināja šonakt negrābstīties un aizmiga ar smaidu uz lūpām.

Viņš atveda suni un domīgi noglaudīja melno, silto muguru.

— Ak tu, lielais, melnais purns, — viņš teica. — Gribas kaut ko vienkāršu. Būs laikam jāiet armijā. Pietiks studēt.

Suns bezrūpīgi kūla asti. Es tevi gandrīz nemaz nepazīstu, sacīja divu naksniņu sieva mūžīgi mūžos.

Atkal zvanīja telefons. Tumsā viņam blakus iekunkstējās Ilze.

— Trešais postenis, — viņš teica.

— Celies, dēls, pulkstenis ir septiņi.

— Paldies.

Viņš uzbukņija augšā Ilzi un suni. Tie abi ņerkstēja.

— Lūdziet Dievu, — viņš teica, — lai noliktavas pārzine nenāk šorīt tā paagrāk sniegu tīrīt.

— Šausmas, — ierunājās Ilze. — Vai ūdens nav?

— Paklau, mīļā sirds, — viņš strupi noteica, — mums ir jātinās projām no šejienes — un pēc iespējas ātrāk.

1980 (?)

LILIJU LAUKI

leraut skabargu dvēselē nav tik vienkārši kā dibenā, taču man arī tas ir izdevies. Šī nelaime notika izgājušajā vasarā — 22. jūlijā, ja gribam būt precīzi. Es zinu gan, ap kuru laiku lilijas zied.

Ir viena apaļa puķudobe starp galvenās stacijas izeju un Gogoļa ielu, un dzelzceļnieku polikliniku. Nākdams no vilciena, satiku klasesbiedru pie šīs puķudobes. Viņš tagad ir autoinspektors.

Bija karsta pēcpusdiena. Klasesbiedrs izskatījās noguris. Es pat iedomāties nevarot, cik viņam tādās vasarās darba. Viņš bija formas tērпā. Viņš bija savus darbus apdarījis un dzīrās braukt ar mašīnu uz Vecāķiem peldēties. Man vēl nebija skabargas d... elē, es jau tā kā taisījos līdzī.

Pēkšņi no tā soliņa ap puķudobi, uz kura vienmēr dirn pasaules putekļiem aplīpuši gaidītāji, izcēlās kāds tips un tuvojās manam klasesbiedram, kurš jau tāpat bija noguris. Bet — milicis, kaut arī cits.

Re, re, tas pavecais pilsonis — tas esot jau pilnīgi bez filmas, grūstoties, zīmējoties, turklāt dīvaini smirdot.

— Redzi nu, kas man tur par daļu, bet jāpaskatās ir, — nopūtās klasesbiedrs un piegāja nosūdzētajam pilsonim klāt. Es arī. Nezinu, kāds velns mani dīdīja. Pilsonis oda pēc puķēm, pēc lielām un skaistām, un šķīstām puķēm, pēc nebeidzamiem liliju laukiem.

Kā vēlāk izrādījās, pilsoni sauca Valentīns Pīlāgs, un viņš bija tur ieradies ar 19. trolejbusu no Lucavsālas.

Viss, ko tālāk varēs izlasīt par Valentīna Pilāga sajūtām, vīzijām un mūžu, ir tikai viņa paša izdarību, izteikumu un mājienu apdare cik necik sakaīgā latviešu valodā. Šo to viņš izpauža tūlīt, nostiepies kā stīga un nemaz negriļodamies iepretim manam trenētajam klasesbiedram, kurš pacietīgi klausījās, virpinādams sava žiguļa atslēgas un brīdi pa brīdim izklaidīgi pastumdīdams formas cepuri. Valentīns Pilāgs, protams, nebija piedzēries, vienkārši viņa dvēseles noreibums bija tik liels, ka to varēja saost pa gabalu. Par to, kā smeijies, savs vārds vēl sakāms zinātniekiem.

Cik varēja noprast, Pilāgs bija iekāpis trolejbusā un uzreiz pamanijis to dūšīgo un fatālo sievu ar liliju klēpi. Viņš bija gājis klāt, nosēdies puķusievai blakus uz sāniskajiem priekšas sēdekļiem un sācis runāties.

Kopš neilga laiciņa viņš atkal sācis runāties ar sievietēm. Vai tas varētu nozīmēt, ka viņš atguvies pēc sievas nāves? Viņa nomirusi pirms pieciem gadiem. Viņai bijis „tas sieviešu vēzis“.

No tām lilijām smaržojis viss trolejbus. Viņš gribējis pirkt vienu kātu, lai izdaiļotu savu atraitnīgo Sarkandaugavas dzīvokli, bet šī negribējusi pārdot.

Un tad viņš sāka stāstīt, kāpēc viņam tik ļoti patīk lilijas.

Šis vīriņš vēl joprojām likās tik uzbudināts, ka mēs ar klasesbiedru saskatījāmies un sapratām viens otru bez vārdiem. „Cerams, ka viņa sirds ir gana stipra.“ — „Cerams.“

Viņa sievai bijis tāds līgavas pušķis — vienpadsmit liliju kāti. Rīt viņu kāzu gadadiena. Kāti bijuši nepārskaitli, to viņš varot apzvērēt. Bet ja nu ziedu bijis pārskaitlis? Kapi un liktenis!

— Puikiņi, jūs taču mani saprotat?! — Šim pusmūža vīram tik tiešām drebēja lūpa.

— Ziniet ko — brauksim uz mājām. Es jūs aizvedīšu, — teica mans klasesbiedrs.

Pilāgs saguma, teica, ka tiešām nejūtoties lāgā, un, ja dēliņš tiešām izrādītos tik laipns...

Tad viņi gāja uz mašīnu — un es arī manijos līdzī. Ko jūs, kādi tur vairs Vecāķi, man vienkārši bija pa ceļam.

Kamēr gaidījām izklūšanu no galvenās ielas, pa kuru plūda sastrēgumstundas transports, tas bija nenormāli ilgi, Pilāgs pastāstīja, ka pēc sievas nāves juties drausmīgi un krietni vien dzēris. Viņš atkal kļuva nenormāli runīgs, salo-nā arvien stiprāk oda pēc lilijām, es tvēru pēc kloķīša un griezu vaļā logu, lai atšķaidītu šo nedabisko, biezo smaržu — kaut vai ar izplūdes gāzēm.

Pilāgam rūpnīcas ģērbtuvē bijis savs drēbju skapītis ar viņa vārdu uz durvīm: „Pilāgs V.“ — bet viņš bijis tik slavens dzērājs, ka puikas uzrakstu pārtaisījuši: „Pilāg — Vīns 18°.“ Drīz pēc tam viņš izārstēts. Arodkomiteja uzticējusies, un viņam piešķirts dārziņš Lucavsalā, kura dobes viņš ravējot un laistot tik cītīgi, it kā tās tiešām būtu viņa nedzimušie bērni. Es pamāju.

Es pamāju tāpēc, ka Lauksaimniecības mašīnu rūpnīcā pats biju redzējis skapīti, kurš piesolīja „Pilāg — Vīnu 18°“, bet saturēja sevi ar eļļu un krāsu piezīdušās drēbes.

Nu jau arī klasesbiedrs grieza logu vaļā, jo smaržoja patiešām neizturami, taču izrādījās, ka tas bija veltīgi darīts, jo, izbraukuši cauri tunelim zem dzelzceļa un nokļuvuši blakus lielajam pulkstenim, mēs pēkšņi atjēdzāmies nepārrēdzamos liliju laukos. Vareni kāti sitās pret mašīnas priekšu un sāniem, gaisā savērpās košdzeltenu putekšņu mākoņi. Zeme tur bija irdena, žiguļa motors noslāpa un atsacījās pielēkt.

— Nekustieties, — es teicu. — Nekāpiet laukā. Lilija pēc tradīcijas ir iecienīts kapu augs.

Mana klasesbiedra formas cepure ērmīgi turējās uz viņa gaisā saslietajiem matiem.

— Pagaidi, — es viņam teicu. — Paskaties, kā mūsu ceļabiedrs kaifo.

Pilāgs bija saņēmis rokas un smaididams vērās apkārt. Viņa lūpas neskanīgi kustējās.

Es jau arī biju pārbijies kā diegs, bet ne tik pārsteigts kā Andris. Viņš bija trenējis muskuļus, loģiku un reakciju. Es biju trenējis poētisku pasaules izjūtu. Kā tas noder šādos gadījumos!

— Kas tas ir? Ko tas nozīmē? — Andris nodrebēja.

— Nevaru droši pateikt, nezināju, ka tā notiks, — es gausi teicu. — Vainīgs, bez šaubām, ir Pilāgs. Te laikam zied mirušo dvēseles vai dzīvo sirdsapziņas — ej nu sažini, kā viņš to iztēlojas.

— Viņš mūs hipnotizē?

— Nē, diemžēl. Tu taču redzi, ka šie lauki ir īsti.

— Bet kā tad mēs tiksīm laukā?

— Es neko vairs nezinu.

— Traks ar jums abiem var palikt. Mēs taču te nosmaksim.

— No tā jau nesmok.

Apstiprinādami manus vārdus, atskrēja negaisa mākoņi, un sāka līt. Nekas cits mums neatlika — skatījāmies, kā lilijas dzer debesu veldzi.

— Audziet, audziet mūžīgi mūžos, — ierunājās Pilāgs. — Audziet, lielās un šķīstās puķes...

Viņš nepabeidza. Viņa ķermenis nedabiski izliecās. Aiz muguras kā ārprātā taurēja citas mašīnas, mēs bijām kā dullas mušas uz siltas sienas, mēs bijām pie lielā pulksteņa, un Pilāgs mira nost.

— Ak tad tā tas notiek! Brauc taču, johaidī! — es ieaurojos kā kauts, un Andris jau brauca bez teikšanas, mēs drāzāmies uz pirmo slimnīcu, mēs noskrāpējām žigulim sānu, mēs nepaspējām.

— Audziet, lielie liliju lauki, plaukstiet, ziedu kausi un turbāni, trompetes, piltuves, zvani un zvaigznes, audziet stāvus vai nokareni, mūžīgie čemuri, — es teicu izvadišanā,

un visi uz mani jocīgi skatījās, es arī tagad tā skaitu pie sevis — reizēm, kad neviens neskatās.

Un ziniet ko — palīdz.

1983

SERŽANTS DAKŠS

Reiz marta beigu šķīdonī pa Rīgas centra parkiem klimta kāds nomākts jauneklīs. Aušīgie pilsētas vēji purināja viņa garo, sušķaino, virvei līdzīgo šalli.

Ko nu vairs līdzēja šalle un berete! Klusītēm idēja nesen tik satrauktā, cerību pārpilnā sirds.

Vēl jau ēteriskas un smalkas vīzijas drūzmējās viņa galvā, neizdziedāti vārdi dīdījās dvēselē, prasīdamies ārā kā nocietušies suņi... Vienalga, ar to cauri, visam pāri krusts!

32

Jauno autoru seminārā viņu, visā N rajonā atzītu dzejoļu un dziesmu tekstu autoru, bija atļāvušies paļāt kaut kādi kāpostus sastrēbušies tēviņi.

Viņš apstājās pie kanāla tiltiņa margām un ilgi raudzījās lejup.

Tad sūrstošās acis ar vienaldzīgu skatienu pavadīja ūdenī lidojošos dzejoļus.

Pēc viņa domām, šādas izdarības piederējās pie kārtīgu dzejnieku stila. Īstenībā tas bija sīkais huligānisms.

Un atgadījās nelaime, kuru dzejnieks nemaz nebija vēlējis. Viņš bija tik bezgala garš akcelerāts un tik tālu pārliecies ne visai augstajām margām, ka netīši zaudēja līdzsvaru un pārsvempās pāri.

Var sacīt, ka viņu kanālā iesvieda stils.

Par laimi, notikušo pamanīja divi zaldātiņi, kuri bija atļāvušies paņemt brīvsoli un turpat netālu uz soliņa mielojās ar saldējumu.

— Skaties, Otar! — viens iesaucās. Abi tūlīt aptvēra, kas darāms. Norāvis šineli, Abdulla metās ledainajā ūdenī. Otars sekoja.

Garāmgājēji satraukti vēroja cīņu par cilvēka dzīvību.

Abi mazie, melnīgnējie zaldātiņi jau stīvēja lielo, smago latviešu poētu augšā pa slideno krastu, bet tad...

— Āreče, kur jūs esat, — — —! Es jums, — — —, rādīšu, kā vazāties pa pilsētu bez atļaujas!

Mazie karavīri satrūkās, smagā nešļava izslidēja tiem no rokām un ar baigu plunkšķi iegāzās atpakaļ kanālā, uzvaddot nelabas duļķes.

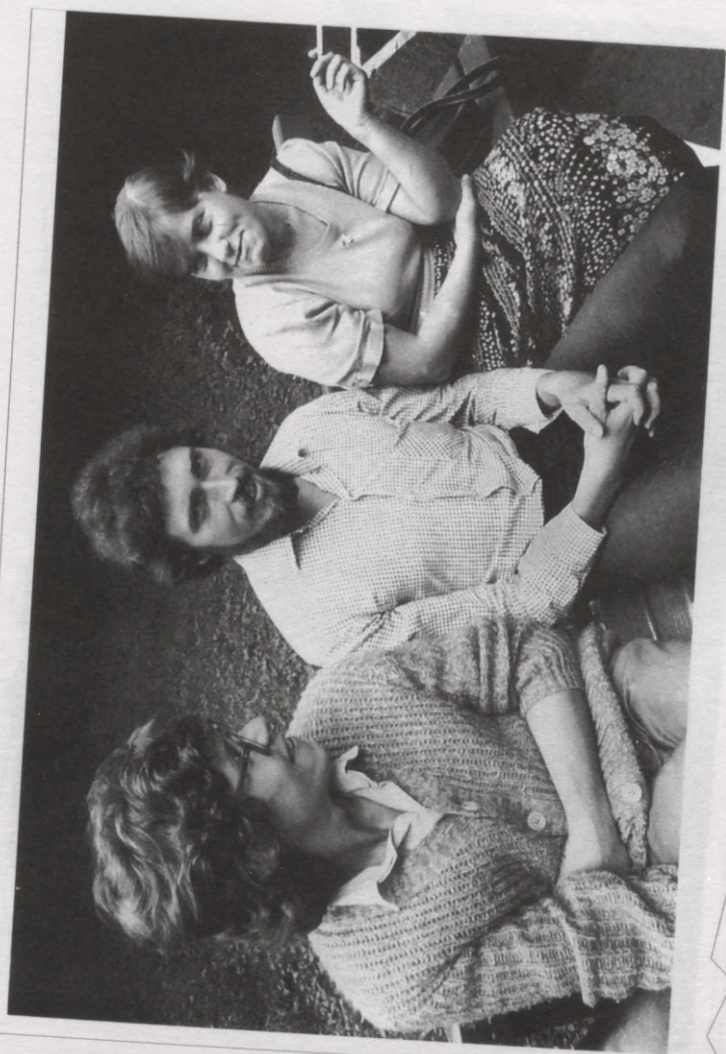
Krastā, stiprs un draudīgs, stāvēja vada komandieris seržants Dakšs.

Aptvēris, kas notiek, viņš, Abdullas gludināto formas tērpu nežēlodams, palīdzēja izvilkēt cilvēku no ūdens. Ej nu sažini, vai būtu bez viņa iztikuši.

1983, 1986

Radošās jaunatnes nometnē Ēdolē. 1980. gads.
No kreisās: Guna Zelmene, Māris Melgalvs,
Klāvs, Mārtiņš Zelmenis.

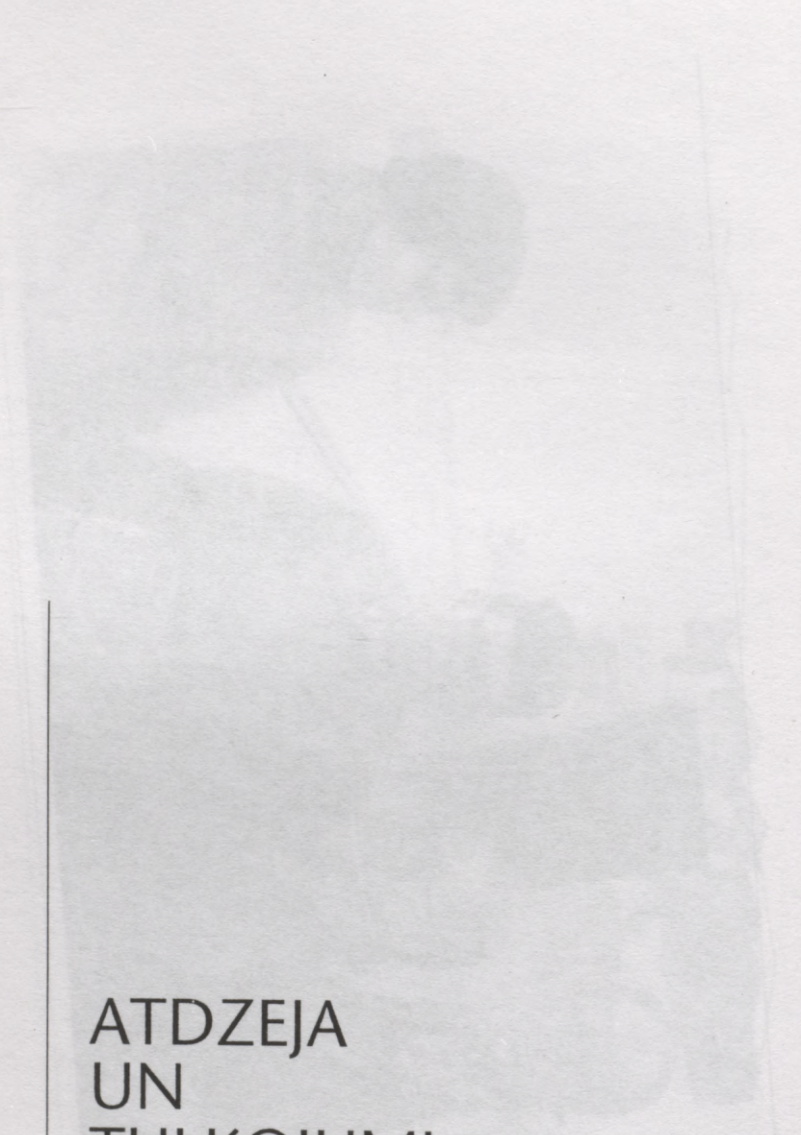
Klāvs, Egils Zirnis, Inese Zandere.

Guseva. 1982. gads.

Guseva. No kreisās: Zigurds Elsbergs, Vizma Belševica,
Klāvs, Jānis Ramba. 1982. gads.

ATDZEJA
UN
TULKOJUMI

Copyright © 2004 by the Board of Regents of the University of Wisconsin System
All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or by any information storage and retrieval system, without the prior written permission of the Board of Regents of the University of Wisconsin System.

Gijoms Apolinērs
(1880—1918)

GĀJIENS

„GĀJIENA“ LIKUMĪBAS

Pagājušā gadsimta vidū — dumpīgais, nežēlīgais Bodlērs. Uz gadsimta beigām — valodas mūziķis, cilvēcisku vājību pieveiktais Verlēns, „dēmoniskais pusaudzis“ Rembo, mīklainais, teju vai hermētiski noslēgtais Malarmē. Mūsdienu franču poēzijas bākas, avoti, stūrakmeņi. Un tālāk? Vai mūsu gadsimta sākumā Francijā rodas viņiem līdzīgi ģēniji, dzejas revolucionāri? Jā. Varbūt Armāns Sillī-Pridoms, pirmais franču Nobela prēmijas laureāts (1901)? Nē. Dzejas nākotni izlēma nevis „salonu lauvas“, bet neatzītie, „noplīsušie“ Parīzes poēti, kuru pirmā vijole bija kāds Vilhelms Alberts Vladimirs Aleksandrs Apolinārijs de Kostrovickis, pa pusei polis, pa pusei itālietis, imigrants bez pavalstniecības, kurš 1902. gadā pirmo reizi publicējas ar pseidonīmu Gijoms Apolinērs.

40

*Es vēroju gājienu veltīgi meklēdams sevi
Daudzi tur nāca bet manis nebija vēl
Katram no nācējiem līdzī bij gabaliņš manis
Lēni kā torni viņi būvēja mani
Sajaucās tautas un beidzot
es parādījos tai vietā
Radies no cilvēku miesām
un cilvēku radītām lietām*

Viņš nodzīvoja tikai trīsdesmit astoņus gadus (1880—1918) un tā arī neguva ne kripatu no saldā

kliņģera, ko dēvē par slavu. Īstais Apolinēra „bums“ sākās tikai vairākus gadu desmitus pēc dzejnieka nāves, kad bija publicēti visi viņa darbi un noskaidrojās viņa „ideju ģeneratora“ loma gan dzejā, gan glezniecībā. Katram „noplīsušajam“ viņš kā spēlēdamies bija šo to pateicis priekšā, nerūpēdamies par atklātās rūdas apstrādi, bet meklēdams atkal citu dzīslu. Svarīgi jau arī, kam viņš teica priekšā. Apolinēra draugi bija Blēzs Sandrārs, Makss Žakobs, Pikaso, Vlaminks, Braks, Difi, Matis, Anrī Ruso. Pikaso miera balodim, piemēram, iedvesmu smēlies no dzejnieka slavenās kaligrammas „Nodurtā dūja un strūklaka“.

Lai cik paradoksāli tas liktos, pieturzīmju noliedzējs, „kubists un sirreālists“ Gijoms Apolinērs vienlaikus bija vienkāršu melanholijas un skumju apgarotu elēģiju autors, trubadūru un Vijona tradīciju turpinātājs, „pēdējais franču dzejnieks, kura dzejas jauni cilvēki zina no galvas“, kā to apgalvo viņa draugs un biogrāfs Andrē Bijī. Lai pieminam kaut vai slaveno „Mirabo tiltu“.

*Aizplūst mīla nav apstādināma
Aizplūst mīla
Cik dzīve ir rāma
Un cerība neremdināma*

1913. gadā Apolinērs izdod krājumu „Spirti“, kas iezīmē jaunu pavērsienu franču dzejā un kura nosaukumu izskaidro rindas:

*Spirts ko tu iedzer kā paša dzīve
riklē tev cērt
Tu mierīgi vari pats savu dzīvi
kā degvīnu dzert*

Izlasē iekļauti darbi arī no krājumiem „Bestiārijs” (1911) un „Kaligrammas” (1918), tāpat arī daži pēc Apolinēra nāves publicēti dzejoļi.

Apolinērs nevairījās no sarunvalodas elementiem dzejā, no dzīves prozas un „nabaga ļaudīm”. Viņa vērienīgās sintēzes, „jauno reālismu” augstu vērtēja dižais čehs — dzejnieks Viteslavs Nezvals. Padomju literatūrzinātnieki viņu dibināti pielīdzina Majakovskim.

Daudzus Apolinēra dzejoļus nevar īsti novērtēt, nezinot viņa visai vētrains biogrāfiju (..). Grāmatu rotā Anri Ruso (1844—1910) gleznu reprodukcijas. Manuprāt, viņa gleznu šķietami naivās patiesības un elēģiskā noskaņa atbilst Apolinēra iekšējai nepieciešamībai arvien atgriezties pie mūžīgajām dzejas tēmām — laika, mīlestības, vientulības, nāves un „neremdināmās Cerības”.

Klāvs Elsbergs

Spiriti • Alcools • 1913

ZONA

Galū galā šī vecā pasaule sāk tevi garlaikot

Eifeļtorni mazais ganiņ tilti šorīt
blēj ko prot

Tev apnicis antīkos laikos dzīvot
pie grieķiem un romiešiem

Pat automobili neklīdē noskaņu
antīkas formas ir tiem
Vien reliģija joprojām ir jauna — reliģija
Ir vienkārša gluži kā angārs
kur mitinās aviācija

Ja Eiropā ir kas mūsdienīgs tad protams
viss kristīgais
Un modernākais no eiropiešiem esat jūs
pāvest Pij X
Bet logi skatās uz tevi
Tu neatrod sevī spēkus
Šajā rītā baznīcā iet
un izsūdzēt visus grēkus
Tu prospektus lasi un afišas
pilnā rīklē tie dzied

Tā ir šīrīta dzeja bet proza
avīzēs jāuziet

Par 25 santīmiem kramplauži sensācijas
Tūkstotis virsrakstu Lieliskas ilustrācijas

Kā gan sauca ieliņu skaisto
kam torīt es gāju cauri

Saule to pūta kā jaunu un mirdzošu tauri
Stenodaktilogrāfes daiļās un strādnieki
neievēro

Ka no pirmdienas rīta līdz sestdienas vakaram
četrreiz dienā to mēro

No rīta tur trīsreiz sirēna spiedz un smeļ
Pusdienas laikā zvans līdzīgi sunim rej

Izkārtnes Uzraksti Sludinājumu dēļi
Kā papagaiļi tur lēkā pa sienām un mēļo

Man patīk šī rūpnīcu elegance
tā ieliņa Parīzē bija

Starp Omona-Tjevila ielu un Ternu avēniju

Lūk viena pazīstama iela Tu esi vēl bēbītis
Tev māte ir uzvilkusi gaišzilas drēbītes

Tu bezgala dievbijīgs esi
draugs Renē Dalīzs ir tāds pats

Jūs neizsakāmi aizkustina dievkalpojuma skats
Pulkstenis deviņi Gāze jau zila

Jūs zogaties saldās šausmās
Un koležas kapelā lūdzat Dievu līdz ausmai

Mūžības dzīles tai mirklī ar gaišumu savu
Sludina Jēzus Kristus liesmaino slavu

Tā ir lilija skaistā kuru mēs kopjam kā mākam

Tā ir lāpa ar sarkaniem matiem
nenopūšama lāpa
Nevainīgās Marijas dēls
kas drausmīgas mokas cietis
Dievlūdžēju asaru koks
kam zari līdz zemei liecas
Tā ir godprātības un mūžības divkāršā spēja
Tā ir zvaigzne ar sešiem stariem
spodri kas mirgo un plīv
Tas ir Dievs kas piekdien pie krusta
bet svētdien atkal ir dzīvs
Skaties Ar slaidu loku brauc debesīs Pestītājs
Augstāk par viņu nav ticis putns nedz lidotājs

Redzoklis — Dieva dēls
Divdesmitais gadsimtu redzoklis
pieprot patiešām daudz
Un pārvērties putnā šis gadsimts kā Jēzus
debesīs brauc
Velni savus ragus jau staipa no elles ielejām
Bļauj ka tas viltnieks atdarina
Simonu Magu Jūdejā
Viņi auro ka šis ir liels zaglis
ja pieprot tik nadzīgi laisties
Eņģeļi kūleņus mētā ap voltizētāju skaisto
Ikars Enohs Elija Apollonijs no Tiānas
Pirmajai lidmašīnai visapkārt plivinās
Viņi pašķiras brīžiem ceļu
sakramenta vedējiem dot
Un šie priesteri gaisos ceļas hostiju vēzējot
Tad lidmašīna nosēžas zemē ar izplestiem spārniem
Un šurpu jau lido bezdelīgas miljonknābīgiem bariem
Kraukļi vanagi pūces ļoti steidzas tur būt

No Āfrikas ierodas ibisi flamingi marabū
Putns Rohs kuru dzejnieki piemin bieži un daudz
Turēdams nagos miroņgalvu Ādama galvu krauc
No apvāršņa parādās ērglis
gaiss viņa kļiedzienos trīc
No Amerikas ir atlidojis maziņais kolibri
Ķīnu šeit pārstāv pi-ī garie un vārie
Kuriem viens vienīgs spārns un kuri
lido pa pāriem
Baloža izskatā parādās Svētais Gars
Kuru pavada lielīgais pāvs
un protams lirstis ar
Tad parādās Fēnikss šis ugunskurs
kas pats sevi dzemdina
Un mirkli no debesīm pelni nāk
un plēnes visriņķī lidinās
Sīrēnas visas trīs šīs bīstamās dāmas
Steidzas no saviem līčiem skanīgi dziedādamas
Un visi — ibisi Fēnikss un arī pi-ī no Ķīnas
Spiežas tuvāk pie pirmās lidmašīnas

Patlaban tu Parīzē soļo caur pūli
pamests un viens
Autobusu ganāmie pulki
tev maudami garām skrien
Mīlas izmisums žņaudz tavu rīkli kā spīles
It kā mūžam vairs nebūs nevienas
kas tevi mīlēs
Ja tu dzīvotu vecos laikos
tu klosterī ietu par mūku
Bet jūs
Jums taču kauns par katru lūgsnu
Par sevi tu smeijies un tavi smiekli
kā elles ugunis zvīlē

Tavu smieklu zelta dzirksteles
krīt tava mūža dzīlē
Tavā dvēselē karājas glezna kā tumšā muzejā
Un ziņkārīgi tu reizēm pieej tai klāt

Parīzes sievietes šorīt izskatās
kā ar asinīm nolietas
Negribas atcerēties — viss notika
tieši skaistuma norietā

Liesmainās Šartras Dievmātes skatiens
ilgi pie manis kavējās
Monmartrā jūsu *Sacré-Coeur*
ar asinīm mani aplēja
Dvēseles kaites neļauj man klausīties
vārdus par laimi
Mana mīlestība patiešām ir nelāga vaina
Tēls kas tevi ir apsēdis gādīgi stāv tev klāt
Bezmiega naktīs tu viņu
mēģini uzrunāt

Patlaban pie Vidusjūras tu atrodies
Zem citronu kokiem — visu gadu tie zied
Kopā ar saviem draugiem laivā tu vizinies
Viens ir no Nicas divi no Turbijas
arī no Mentonas viens
Ar šausmām mēs redzam
kā dzīlē ļūmd astoņkāji
Starp zālēm peld zivis kā nelieli pestītāji

Prāgas viesnīcas dārzā tu atrodies jau
Un jūties pavisam laimīgs
Roze uz galda plaukst
Un proza brītiņu paliek nerakstīta

Tu aplūko rozē guļošo vabulīti
Prāgas katedrālē tu redzi
pats savus vaibstus pie sienas
Skumīgs līdz nāvei tu bijī
tai nelaimīgajā dienā
Tu esi kā Lācars ko žilbina diena skaistā
Ebreju kvartāla pulkstenis laiku atpakaļ skaita
Tev arī caur savu mūžu tīk lēni atpakaļ iet
Hradačānos tu uzkāp un klausies kā tavernās dzied
Čehu vīri un sievas vakaram uznākot

Re kur tev Marseļas tirgū tīk arbūzus panaškot

Re kur tu Koblencā esi viesnīcā apmeties

Re kur tu Romā esi — zem mespila apsēdies

Lūk Amsterdamā tev meitene patīk
kas īstenībā nav glīta

Pie tam viņa vienam studentam sen jau
ir apsolīta

Latīņu vārdos holandieši
īres istabas sauc

Amsterdamā tu dzīvo trīs dienas
un Gudā vēl tikpat daudz

Re kur tu Parīzē stāvi izmeklētāja priekšā
Kā noziedznieku tevi sloga cietumā iekšā

Šie ceļojumi tev sagādāja
gan laimi gan arī sāpes

Pirms tu atjēdzies cik tev ir gadu
cik brangi tu esi krāpts

Tev bija divdesmit Tev bija trīsdesmit
Divreiz tu iemīlējies
Es esmu dzīvojis kā bez prāta
un palaidis laiku vējā
No paša rokām tev paliek bail
un raudiens bez apstājas nāk
Par mīloto un par briesmoni
kurš tikai aizbiedēt māc

Satriekts tu skaties uz emigrantiem
kam klājas patiešām grūti
Viņi tic Dievam viņi to lūdz
sievas dod bērniem krūti
Senlazāra stacijas telpās
ķermeņu dvaka valda
Šie ļaudis vēl tic savai zvaigznei
šie ļaudis maldās

50 | Argentīnā viņi cer nopelnīt lielu lērumu naudas
Un atgriezties dzimtajā zemē kā bagāti ļaudis
Lūk viena ģimene sārtu pēli
ved uzmanīgi kā jūs savu sirdi
Šis pēlis un mūsu sapņi
ir vienlīdz gaistošas lietas
Daļa no viņiem vairs nebrauc tālāk nekur
Netirās nomales mājās
tie ģimenes pavardus kur
Esmu redzējis vakaros — tie elpo gaisu uz ielas
Un pārvietojas reti un gausi
kā šaha figūras lielas
Vairums ir ebreji Sievietes parūkas valkā
Ir mazasinīgas un nenāk no bodītēm laukā

Draņķīgā bārā tu lētu kafiju baudi
Stāvot pie letes kopā ar nabaga ļaudīm

Lielā nakts restorānā tu esi iegriezies

Šīs sievietes nav tik jaunas
kā varētu izlikties

Kaut arī visas — pat neglītākās
kādam ir likušas ciest

Džersijas salā viņai ir tēvs
un policijā viņš kalpo

Viņas rokas es neredzēju —
likās mazas un raupjas

Bezgala žēlumu manī izraisa
rētas uz viņas vēdera

Ar meiču kas drausmīgi smieties mēdz
savas lūpas es pazemoju

Tu esi viens
Nāk rīts
Piena vedēji ielās
klindzina savas kannas

Nakts attālinās kā mulate skaistā
Kā lēnīgā Lija vai Ferdīne draiskā

Spirts ko tu iedzer kā paša dzīve
riklē tev cērt
Tu mierīgi vari pats savu dzīvi
kā degvīnu dzert

Uz māju pusi tu kājo gribēdams pastaigāties
Un gultā zem Okeānijas fetišiem
sarināties

Citas formas un citas ticības dievi ir viņi
Tie ir neskaidru cerību zemākie Jēzuliņi

Ardievu Ardievu

Saule ar pārgrieztu rīkli

MIRABO TILTS

Zem Mirabo tilta plūst Sēna
Un mīlestība tur stīdz
Laime jau pati nenāk
Bet ko nu vairs atmiņas lidz

Nakts nāk virsū pulkstens sit
Stāvu es dienas rit

Ar sadotām rokām mēs paliekam kopā
Bet zem
Tilta no rokām
Mirkļi un ūdens aizlokās prom

Nakts nāk virsū pulkstens sit
Stāvu es dienas rit

Aizplūst mīla nav apstādināma
Aizplūst mīla
Cik dzīve ir rāma
Un Cerība neremdināma

Nakts nāk virsū pulkstens sit
Stāvu es dienas rit

Paiet dienas un nedēļas skrien
Gan zudušais laiks
Gan mīla attālinās arvien
Zem Mirabo tilta plūst Sēna

Nakts nāk virsū pulkstens sit
Stāvu es dienas rit

NEMĪLĒTA CILVĒKA DZIESMA

Polam Leoto

*Un es dziedāju romanci šo
Trešajā gadā nezinot
Ka mīlestība kā Fēnikss prot
Vakarā nāvē doties
Un rītausmā atdzīvoties*

Londonas mijkrēsli preti viens
Zeņķis nāca kas līdzīgs bija
Meitenei manai

Šis diedelnieks

Ar nelāgu skatienu apveltīja
Mani un piespieda novērsties

Un es sekoju zeņķim kas gāja
Nospļaudamies uz katra stūra
Mājas bija Sarkanā jūra
Mozus ļaudis viņš atgādināja
Es Ēģiptes valdnieku vajātāju

Lai sabrūk šī jūra man pāri
Ja es tevi nemīlēju
Es faraons esmu un armija arī
Es valdnieks ar milzīgu vajātkāri
Vai tad es aizmirst spēju

Un tad bija nostūris kāds
Māju fasādes kvēloja sārti
Suloja katra mijkrēšļa vāts
Klusi gaudoja pavērtie vārti
Sieviete sveša man sacīja Nāc

Lūk manas mīlotās ļaunais skatiens
Rēta uz viņas kailā kakla
Meičai aiz muguras auroja traktieris
Un es jutu ka mīla aklā
Itin nekad nav patiesa

Cik ļoti paveicās Odisejam
Divdesmit gadus viņš bija projām
Bet suns viņu tomēr atcerējās
Sieva gaidīja viņu joprojām
Un mezglus paklājā sēja

Šakuntalas varenais vīrs
Nāca no kara noguris
Un lūkojās laimīgu smaidu
Kā sieviņa pilna gaidu
Gazeli glauda un trīs

Valdnieku laime cēlā un senā
Nāca man prātā kad viltus mīlā
Un meitene kuru es mīlu kā senāk
Ik acumirkli mainījās ēnām
Skumdinot mani vēl dziļāk

Nožēla tiešām ir elles balsts
Lai solījumi debesīs gaist
Pat karaļi sāktu nīkt un kalst
Bez mīlotās nespētu dzīvot vairs
Atsacītos no ēnas un valsts

Ilgi savās atmiņās saldējies
Ilgojos Lieldienu saulītes
Var būt ka tā mani atkausēs
Četrdesmit romiešu zaldāti
Nenosala tik ļoti kā es

Mans atmiņu kuģi ar skaistajām burām
Vai nebūsim diezgan kuģojuši
Pa nebaudāmu ūdeņu jūrām
Vēsi vēji mūs aizpūtuši
Vientuļā salā pie nelaimēm sūrām

Ardievu mīļā ko sajaukt spēju
Ar palaistuvi kas aiziet
Ardievu

Es pretmīlu nemācēju
legūt un pēngad uz visiem laikiem
Es Vācijā mīloto pazaudēju

Kānaānas strautiņu balto
Brāli mirdzošais Piena Ceļš
Apskāvis mīlotās augumu stalto
Miris tev sekošu turpu kur salto
Elpu citi zvaigznāji dveš

Jo laime neatkārtosies vairs
Cītugad saulainā rītā
Es biju laimīgs es biju skaists
Un dziedāju balsī vīrišķīgā
Aprīlis bija

 pats kaislību laiks

RĪTA DZIESMA,
DZIEDĀTA PŪPOLU SVĒTDIENĀ
PIRMS GADA

*Ir pavasaris un radība visa
Meklē sev tīkamu pāri
Sētmalē skaļi kladzina vistas
Rīta sarkanā gaisma pāri
Visam*

Un tērpi kā pumpuri plīst

*Marss un Venera pūpolos
Apskaujas nesātīgi
Ziedi viens otrā lūkojas
Dievi pļāvās dej naigi un pliki
Un krūmāji ziedos šūpojas*

*Nāc un kopā ar mani valdi
Esmu maigais asniņu gans
Daba ir mīlīga skūpsti būs saldi
Lapotnē sirsniģi dudina Pāns
Vardes ņemas pa katru palti*

Daudzi dievi ir miruši jau
Un vītoli sēro gar bēdu leju
Ne mīlas ne Pāņa ne Kristus vairs nav
Es vientulīgs Parīzē asaras leju
Un kaķi manā pagalmā ņaud

Un es taču zinu kā maigi vijami
Valdniecēm lē
 Un kā sirēnas dzied
Un vergu bēdīgās melodijas
Un dziesmas Jaudīm kam slikti iet
Kam laimes mīlestībā nav bijis

Mīla ir mirusi dvēsele trīc
Skumjās par skaisto dievu
Loloju atmiņas vientulīgs
Atgādinādams Mausola sievu
Esmu klausīgs un uzticīgs

Uzticīgs gluži kā apinis mietam
Un kā suns kas pieķēries cieši
Kā stiprām dzirām un dzimtajām vietām
Uzticīgi ir aizkrācieši
Nelokāmie ticības lietās

Raugiet kā staro Pūsmēness
Ko uzmana zvaigžņu tulki
Varenais Sultāns esmu es
O mani Aizkrāces pulki
Stiprākais valdnieks uz pasaules

Kļūstiet par maniem pavalstniekiem
Sultāns kazakiem atrakstija
Viņi spurca par tādiem niekiem
Un varenu atbildes rakstu vija
Kratīdamies no smiekiem

AIZKRĀCES KAZAKU ATBILDE
KONSTANTINOPOLES SULTĀNAM

Nelietīgāks par Barabu tu
Ragains kā kritušie eņģeļi
Elles jāklis Belcebuls tu
Uzaudzis vircā un smirdīgā zveņģē
Ko sauc mūs uz savu sabatu

Saloniku puvusī zivs
Ļaunais murgs kas nomoki aklas
Acis ko pīķis izdūris
Tava māte palaida smaku
No kuras tu esi piedzimis

Podolās bende kam ķeras klāt
Augoņi kašķis un kraupis
Milzīgā ķēves pakaļa
Nešķied bagātības un taupi
Lai ir ar ko ārstiem samaksāt

Kānaānas strautiņu balto
Brāli mirdzošais Piena Ceļš
Apskāvis mīļotās augumu stalto
Miris tev sekošu turpu kur salto
Elpu citi zvaigznāji dveš

Vijīgā ielas nožēlniece
Ar panteras augumu siltu
Mīlestība ar florenciešu
Skūpstiem kas garšo pēc indes un viltus
Liktenīgs riebums no kura es ciešu

Gaišas vijas no viņas čukstiem
Zvaigžņotajās debesīs vijās
Sirēnas peldēja viņai zem plakstiem
Skūpstu un kodumu asinis lija
Kopā ar laumiņu šņukstiem

Un īstenībā ilgas vēl māc
Dvēseli smagu un siltu
Ja šī sievietē kādreiz nāks
pa krēslaino Atgriešanās tiltu
Es teikšu

Es esmu apmierināts

Debesis sirdī un galvā krāties
Nespēj

tās iztek un nepaliek

O manas Danaja meitu vātis
Ko lai es daru kā laimīgs lai tieku
Kā puisītis mazs un prātīgs

Es nevēlos mūžam aizmirst viņu
Sila dūjiņu

Saulaino līci

Pīpeni izrautām ziedlapiņām
Balto ziedu kas iepazīts
Aizjūru salu ko sauca par Dziņu

Ugunstaurenis Malduguns
Satīrs kas birztaļā tekalē
Un liktenis

Nepielūdzamais suns

Virve ap kaklu kā tiem no Kalē
No sāpēm acīs viss tumst

Sāpes vienmēr ar likteni kopā
Vienradzis tramīgs bet mežāzis bargs
Miesa un dvēsele vairās no mokām
Tavās liesmās

O dievīgais sārts

Ko zvaigznes kā puķītes rotā

Nelaime ziloņu kaula acis
Bola

Šī dieve ko rotājuši

Priesteri traki Vai viņa vēl sacīs
Ka upuri gana nav raudājuši
Nelaime — dieviete kurai nav jātic

Un tu kas visur man līdzī lodā
Manu mirušo dievu atlieka
Tu kas mēri cik pēdas dodamas
Manam liķim kad zemē būs jāliekas
O mana ēna tu vecā glodene

Es izvedu tevi saules gaismā
Tu liksmoji tumšā dāma
O mana dzīvesbiedre skaistā
Tu sēro par mani un melnās drānās
Seko man manās gaitās

Ziema ir klusi nomirusi
Nodedzināti baltie stropi
Skaties vienalga uz kuru pusi
Pilni ar putniem augļu koki
Daba ir pamodusies

Sniega valdnieks ir lupatās sasists
Sudrabortā armija vaid
Mitrums ir viņu vairoguš sacirtis
Nabaga Jaužu valgajās acīs
Pamazām atgriežas smaids

Sirds man ir smaga kā iespaidīgs
Damaskas dāmas dibens
Es milēju tevi kā neprātīgs
Nelaipe nāca kā zibens
Septiņi kaili zobeni spīd

Melanholijas zobeni asie
ledurti manā sirdī
Sāpes ir tīras un skaidras kā asinis
Neprāts jau sāk manu nelaimi tirdīt
Aizmirst es nevaru

Citu ko prasi

SEPTIŅI ZOBENI

*Pirmais ir no sudraba tīra
Asmeni blāvu kā debesis ziemā
Kad sniega mākoņi nepašķiras
Likteni lēma jau pirmajā dienā —
Vulkāns to kaldams mira*

*Otrais ir krāsains kā varavīksne
Trīsdesmit gallus tas nogalināja
Tas ir dievu laulību rīks
Ar īpašu burvību apveltīts
Karabose to asināja*

*Trešais ir sievišķi pievilcīgs
Un pēc dabas nav lēns
Ietitu glabā to godbijīgs
Hermess Ernests rūķītis sīks
Vārds tam ir Lils de Faltenēns*

*Ceturtais zobens kā upe laistās
Mazgādams burvīgus augumus
Vakaros piekrastes meitenes skaistās
Kailas rotaļājas un laistās
Upe noslēpumaini plūst*

Piektais zobens ir vijīgs un šmaugs
Vārpstiņa sievietes rokās
Ciprese kura pie kapenēm aug
Un uzliesmo naktīs Pie varenā koka
Vēji metas ceļos un raud

Sestais zobens ir slavens un ass
Neatvairāmi iedurt māk
Vienalga no rīta jāšķiras
Ardievu tev nevajadzētu vairs nākt
Kliedz gaiļi kā fanfaras

Un septītais zobens ko nodurties
Ir sieviete sārta un nekustīga
Paldies kāds rūpīgi aizvēris ciet
Durvis uz manu mīlestību
Mēs nebijām pazīstami

Ak Dievs

►
Kānaānas strautiņu balto
Brāli mirdzošais Piena Ceļš
Apskāvis mīļotās augumu stalto
Miris tev sekošu turpu kur salto
Elpu citi zvaigznāji dveš

Nejaušību dēmoni spēj
Atdarināt Visuma skaņas
Klausīdams viņu stabulei
Cilvēku dzimums uz kraujas dej
Atmuguriski bez maņas

Liktenis aklais ir viltīgs
Karāļi ārprātīgi kļūst
Trīsuļo zvaigžņu smilksti
Neīstas sievietes apskaujat jūs
Vēstures dzenātās smiltīs

Luitpolds bija pusi no mūža
Aizbildnis karaļiem plānprātiņiem
Vai tagad viņam nav jānopūšas
Naktīs kad spīguļo jāņtārpiņi
Jāņu nakts zaļās mušas

Garām tai pilij kam saimnieces nav
Peldēja laiva ar dziedātājiem
Ezerā gaišā ko lēnīgi skauj
Pavasara vējiņi vājie
Slidēja gulbis bet miris jau

Vienudien karalis noslicinājās
Sudraba vilņos un muti vaļā
Iznira atkal un līcī stājās
Izstiepies gulēja krastā zaļā
Vērās debesīs mainīgajās

Jūnija saule kā nokaitēta
Lira man pirkstos ir
Skumjas melodiskās un svētās
Klīstu pa Parīzes ielām un sētām
Negribēdams te mirt

Svētdienas Parīzē mūžīgas liekas
Leijerkastes žēlīgi raud
Parīzes pagalmos

visos no vietas

Puķes kas uz balkoniem aug
Lejup kā Pizas torņi liecas

Parīzes vakari

skurbums un džins

Šaudoties elektriskajām liesmām

Gaisā zaļas dzirksteles spindz

Un no tramvaja trakajām dziesmām

Sliedes visā garumā džinkst

Piepīpētajās kafejnīcās
Visi čigāni dzied par tevi
Visi iesnainie sifoni dīc
Viesmīlis apsējs ap gurņiem kam vīts
Visi kliez kā es mīlēju tevi

Es kas zinu kā maigi vijami
Valdniecēm lē

Un kā sirēnas dzied

Un vergu bēdīgās melodijas
Un dziesmas ļaudīm kam slikti iet
Kam laimes mīlestībā nav bijis

Pļava ir skaista bet indīga rudenos
Šur tur kāda govš
Palēnām indējas nost
Zied tur bezlaiķes zemaču riņķu un liliju krāsā
Šīs puķes un tavas acis ir līdzīgas gluži kā māsas
Lillīgas kā tie riņķi Kā gaiss tādos rudenos
Un mana dzīve dēļ tavām acīm pamazām indējas nost

Ar lielu troksni no skolas nāk mājās bērni
Ermoņikas tie spēlē krāsainos kamzoļos tērpti
Plūc viņi bezlaiķes citu pie citas kā māsas
Visi ziedi ir tavu plakstiņu krāsā
Kas iedrebas gluži kā puķes
 kad vēji pār pļavu skrien
Un gans savu dziesmiņu klusītēm dungo arvien
Bet maurojot govīs lēnīgi projām iet
Uz visiem laikiem no pļavas
 kas rudenī vietām vien zied

Teksasas piekrastē
Starp Galvestonu un Mobilu
Liels dārzs vienās rozēs
Ieskāvis kādu villu
Kas arī ir liela roze

Kāda sieviete bieži pastaigājas
Dārzā vientuļa ļoti
Kad garām eju
Pa liepu aleju
Mēs uzlūkojam viens otru

Viņa ir menonīte kā liekas
Viņas rozēm nav pumpuru Tērpiem nav pogu
Kā mani svārkiem Ak tavu joku
Mums varētu būt viena ticība
Ja vien viņa neizliekas

MIRUŠO MĀJA

Morisam Reinālam

Mirušo māja
Stiepās visgarām kapiem
Apjoza kapus kā klosteris
Vitrīnās
Kas atgādināja modes salonu skatlogus
Kā manekeni gulēja miroņi
Un mēdija mūžību

Nodzīvojis Minhenē divas vai trīs nedēļas
Es pirmoreiz nejauši ieklīdu
Šai kapsētā
Kur tikpat kā nebija apmeklētāju
Un drebēju
Vērodams pilsoņus
Kas bija saģērbti
Cik nu vien iespējams grezni
Un izstādīti šeit
Pirms bērēm

Pēkšņi
Žigli kā atmiņās
Aiz vitrīnu stikliem
Iedegās acis
Debesis pieplūda
Apokalipses ainām
Un zeme

Kas bija bezgala plakana
Kā laikos pirms Galileja
Pārklājās nekustīgiem mītiem
Dimanta eņģelis
Izsita vitrīnu stiklus
Un mani apstāja mirušie
Ar drūmām viņsaules sejām

Bet viņu uzvedība un vaibsti
Drīz vien kļuva jautrāki
Zemes un debesu fantasmagorijas rimās

Mirušie liksmoja
Redzot ka gaisma vairs nespīd šiem cauri
Viņi smējās par savām ēnām
Ko aplūkoja tik uzmanīgi
It kā tās patiesi būtu
Viņu pagājušais mūžs

Un tad es viņus saskaitīju
Tur bija četrdesmit deviņi
Vīrieši sievietes bērni
Kas kļuva ik brīdi skaistāki
Un uzlūkoja mani tik sirsnīgi
Es pat teiktu tik maigi
Ka es viņus visus
Gluži kā draugus
Uzaicināju pastaigāties
Kaut kur tālāk no viņu mājas velvēm

Viens div' viens div'
Sirds kā taure gaviļē
Kreiso kreiso viens div'
Gājām visi pasaulē

Mēs gājām caur pilsētu
Un uz katra stūra
Satikām radus un draugus
Kas pievienojās
Nesen mirušo pulciņam
Visi bija tik liksmi
Tik simpātiski
Tas gan būtu šķelmis
Kas atšķirtu dzīvos no mirušajiem

Vēlāk pļavās
Visi izklīda kur nu kurais
Mums piebiedrojās divi kavalēristi
Viņi grieza irbenāja
Un plūškoka zarus
Taisīja svilpes un deva bērniem

Vēlāk lauku ballē
Dejoja daudzi pāri
Rokām viens otram uz pleciem
Cītarai spalgi skanot

Viņi joprojām vēl mācēja dejot
Un dzert
Laiku pa laikam
Zvani vēstīja
Ka vēl vienai mucai
Spunde laukā
Kāda mirusi
Apsēdusies uz sola pie bārbeles krūma
Ļāva vienam studentam
Kas bija nometies ceļos
Bildināt sevi

Es jūs gaidīšu
Desmit gadus divdesmit ja vajadzēs
Es darīšu visu
Es jūs gaidīšu
Visu jūsu mūžu
Atteica miruši

Šīs vai viņas saules bērni
Dziedāja tās rondeles
Ar absurdi liriskiem vārdiem
Kas neapšaubāmi ir vissenāko
Cilvēces dzejas pieminekļu
Drumslas

Students uzvilka gredzenu
Savas līgavas pirkstā

76

Lūk manas mīlas
Un mūsu derību ķīla
Ne laiks ne prombūtne neiespēs neko
Pret mūsu solījumiem
Un mums būs burvīgas kāzas
Mirtes pie mūsu drēbēm un jūsu matos
Sprediķis baznīcā
Runas pie galda un mūzika
Mūzika

Mūsu bērni
Līgava teica
Sīciņi trausli un burvīgi būs
Ak bet gredzens man pirkstā lūst
Jā viņi mazi un burvīgi būs
Cik jauki patiesi ir domāt par tiem
Viņi būs kā no zelta

Un apbērti smaragdiem
Skaistāki vēl par to gaismu
Kas ausmā pa debesīm plūst
Skaistāki nekā zvaigznes
Nekā es un pat jūs
Un arī smaržīgāki tie būs
Ak bet gredzens man pirkstā lūst
Par ziediem kas manās rokās guls
Ar elpu tik svaigu kā rozmarīns
Kā lavandas zariņš šiks

Muzikanti aizgāja
Un mēs devāmies tālāk

Kāda ezera malā
Mēs uzjautrinājāmies
Mezdami plakanus oļus tā
Lai tie aizlēkātu pa ūdens virsmu
Kas tikko manāmi šūpojās
Pie laipām bija piesietas laivas
Mēs tās atraisījām
Sakāpām iekšā
Un dažī mirušie
Airēja ne vārgāk par dzīvajiem

Laivā ko stūrēju es
Kāds mirušais runājās ar jaunu sievieti
Dzeltenā kleitā
Melnā ņieburā
Ar zilām lentēm un pelēku cepuri
Ko rotāja viena pati
Maza un paplukusi spalva

Es jūs mīlu
Viņš teica
Kā balodis dūju
Kā nakts kukainis
Mīl gaismu

Par vēlu
Atsaucās dzīvā
Auglis ir aizliegts Es precēta esmu
Re gredzens man pirkstā
Ak rokas man dreb
Nāk raudiens un gribas mirt

Laivas piestāja vietā
Kur kavalēristi zināja atbalsi nākam
No pretējā krasta
Neviens nebija skubināms
Atbalsij jautāt kaut ko
Daži jautājumi bija tik ērmīgi
Un atbildes tik sakarīgas
Ka tur galu varēja dabūt no smiekliem
Un beigtais teica dzīvajai

Sliksim kopā ak mīļā
Ūdens no jauna kļūs
Mierīgs mūs klājis
un dziļēs
Neviens vairs nemeklēs mūs

Mēs izkāpām krastā
Bija laiks uz mājām
Mīlētāji apskāvušies
Gāja izklaidus
Mirusie glāstīja dzīvās Un dzīvie

Aizgājējas
Šur tur iznira
Kāds spokam līdzīgs kadiķis
Bērni plosīja gaisu
Pilniem vaigiem pūzdami
Savas irbenāja vai plūškoka
Svilpītes

Bet armijas ļaudis
Dziedāja tiroliešu dziesmas
Sasaukdami un jodelēdami
Kā to mēdz darīt kalnos

Pilsētā mūsu pulciņš pamazām dila
Uz redzi
Līdz rītam
Visu gaišu
Daudzi nozuda alus dzertuvēs
Daži mūs pameta
Pie suņu gaļas tirgotavas
Lai nopirktu vakariņas

Drīz es biju palicis viens
Ar mirušajiem
Kas taisnā ceļā devās uz kapsētu
Kur es tos atkal ieraudzīju
Vitrīnās guļošus
Nekustīgus labi ģērbtus
Apbedīšanu gaidot

Viņi pat nenojauta
Kas bija noticis
Bet dzīvie gan atcerējās
Kaut ko tādu nav iespējams

Pazaudēt
Viņi dzīvoja tik cildeni
Ka pārējie kuri vēl nesen
Viņus uzlūkoja kā sev līdzīgus
Vai pat kā sikākus par sevi
Tagad apbrīnoja
Viņu varu viņu bagātību un prātu
Jo nav nekā tāda
Kas celtu jūs tikpat augstu
Kā mīlestība uz mirušu sievieti vai vīrieti
Kad atmiņu ledū
Jums gadījies sakust ar dārgu piemiņu
Jūs topat tīrs
Un nocietināts kā stipra pils
Un jums neviens nav vairs vajadzīgs

GĀJIENS

Putns kas lido atmuguriski putns
Kas ligzdo debesīs
Uz robežas tur kur augsne jau spīd
Piever otru plakstiņu — zeme
Žilbina tevi kad galvu tu cel

Es arī tuvumā drūms un svešs
Migla kas pamazām laternas dzēš
Roka kas piepeši acis klāj
Velve no jums uz gaismu
Un es mirdzēdams attālināšos starp ēnām
Un zvaigžņu mīļajām acīm
kas ierindā stāv

Putns kas lido atmuguriski putns
Kas ligzdo debesīs
Uz robežas tur kur jau atmiņa spīd
Piever otru plakstiņu — nevis
Saule vai zeme žilbinās tevi
Bet uguns kas pieņemsies spēkā arvien
Līdz vienīgā gaisma kļūs kādudien

Kādu dienu
Kādu dienu es gaidīju sevi
Gijom es teicu tev jānāk

Ir laiks

Uzzināt beidzot kas esmu es pats
Es kas pazīstu citus

Es pazīstu viņus ar pieciem jutekļiem
pazīstu vēl ar ko citu

Man pietiek ieraudzīt viņu kājas
lai radītu viņus par jaunu

Redzēt viņu paniskās kājas
vienu vienīgu matu

Redzēt viņu izkārtās mēles
kad iegribas ārstam būt

Redzēt viņu bērnus kad gribas
lielam gaišreģim būt

Redzēt bagātu cilvēku kuģus
kolēģu spalvaskātus

Sīceni aklo ķešās Mēmu cilvēku rokas

Vai vēstuli kuru uzrakstījis
kāds kam jau divdesmit pāri

Un ne jau rokraksta bet gan
viņa leksikas dēļ

Man pietiek just viņu baznīcu gaisu

Saost viņu pilsētu upes

Paost puķes no pilsētas parka

O Kornēlij Agripa kucēna smakas man gana

Lai tavus Ķelnes līdzpilsoņus attēlotu kā nākas

Viņu karaļus — magus un klostera padauzu barus

Pēc kurām tu tiešām vairs nemācēji

sievietēm tuvoties

Man pietiek nogaršot laurus ko audzē

lai izāzētu vai mīlētu kādu

Un pieskarties drēbēm lai uzzinātu

vai valkātājs drebēs no sala vai ne

Man gana ir dzirdēt viņu soļus

Lai noteiktu virzienu kurā tie dodas

Man pietiek ar viņiem lai noticētu
Ka drīkstu es atdzīvināt citus

Kādu dienu es gaidīju sevi
Cijom es teicu tev jānāk ir laiks
Un liriskā solī tuvojās visi ko mīlu
Bet viņu vidū nebija manis paša
Aļģēm pārklāti milži pa zemūdēns pilsētām gāja
Vīdēja salas vīrs ūdens —
torņi un augstākās mājas
Un šīs jūras mirdzošais ūdens
Asiņu vietā man dzīslās plūda
Un vēlāk uz zemes iznāca baltu cilvēku cilts
Rozi turēja rokā ikviens viņu vīrs
Un iedami viņi valodu izgudroja
Kuru es ātri iemācījos
un kurā es rakstu joprojām
Es vēroju gājienu veltīgi meklēdams sevi
Daudzi tur nāca bet manis nebija vēl
Katram no nācējiem līdzī bij gabaliņš manis
Lēni kā torni viņi būvēja mani
Sajaucās tautas un beidzot
es parādījos tai vietā
Radies no cilvēku miesām
un cilvēku radītām lietām
O mirušie laiki un dievi kas mani cēlāt
Es arī dzīvoju tikai kad atrodos ceļā
No bezveida nākotnes novērsies
Es redzu kā pagātne manī briest
Jo miris ir tikai tāds
kas vispār nav dzimis nemaz

Nākotne pagātnei blakus patiesi nav itin nekas
Viņai nav veida

bet cilvēks kas dzīvojis reiz

lemieso vienlaikus visu kas darīts kas veikts

MARIZIBILL

Lēnīgi viņa pastaigājās
Pa naksnīgo Ķelni

Ja nebija guvis

Kāds mīlas priekus tad sarunāja

Ar viņu kas netīrās ieskrietuvēs

Dzēra un atpūtināja kājas

Visu naudu piesavinājās

Ebrejs ar ķiploku elpu asu

Viņš no Formozas braukdams mājās

Nabaga meiteni glītu un basu

Šanhajas bordelī iegādājās

Ir starp maniemi paziņām daudz

Ļaužu ko liktenis negrib žēlot

Kā kritušas lapas vēji tos jauc

Viņu acis kā oglītes kvēlo

Viņu sirdis kā durvis klauz

CEĻOTĀJS

Fernānam Flerē

Atdariet man šīs durvis pie kurām es
klauvēju raudot

Dzīve ir mainīga gluži kā Eirīpa straume

Tu vēroji mākoņu sēkli slīdam

Un bāreni kuģi mākoņu smiltīs

Drudzis un viltus mūs gaida

Nopūtas elsas un vaidus

Vai tu vēl atceries

Neskaidri izliektām zivju ēnām

Zemūdens valstība uzziedēja

Atceries nakti kas bija kā jūra

Upes tur ietecēja

Es atceros vēl atceros to visu

Kādu vakaru apmetos viesnīcā

Kas bija veca un noplukusi

Kristus tur dūmos lidinājās

Pa zālītes otru pusi

Vienam no viesiem sesks bija līdz

Citam ezis bij paķēries līdz

Aurodami tie spēlēja kārtis

Tu mani bijī aizmirsusi

Vai atceries dzelzceļa staciju bezgala sērdienību
Dienās pilsētas grozījās ribot
Bet naktīs izvēma dienu sauli
O jūrnieki Sievietes nodurtām acīm un jūs
mani ceļabiedri
Vai atceraties to visu

Divi jūrnieki mūžam nešķīrās
Divi jūrnieki nerunājās
Jaunākais vaidēdams krita no kājām

O mani ceļabiedri
Staciju zvani Maltuves dziesma
Miesnieku veikali lelu armija Tiltu kavalērija
Alkohola naktis zilgani bālās
Es redzēju daudzas pilsētas un visas nenormālas

Vai atceries piepilsētas un ainavu žēlīgo ganāmpulku

Mēnesnīcā klusi šūpojās ciprešu garās ēnas
Es klausījos naktī pašās vasaras beigās
Putni kā aizkaitināti dziedāja tvīksmīgā steigā
Nerimtīgi runāja upe ēnainā lēnā

Kamēr miruši plūda pa straumi uz leju
Visi skatieni Visu cilvēku skati
Niedres vēl klusēja krasti bij tukši
un upe vēl viena pati
Un nogāze pretējā krastā vieglītēm atspīdēja

Tad bezgala klusi kā tikai miruši kustas
Daudzas ēnas sāka pa nogāzi rāpties
Viņu sejas es neredzēju Vai glābties
Tās gribēja zobeniem cērtot vai drošībā justies

Ēnas rāpās pa nogāzi stāvo
Te redzams skaidri Te izzudušas
Kā cilvēki raudāja izmisušas
Slīdot pa kalnu blāvo

Vai pazīsti kādu vecajās bildēs
Vai atceries Bite iekrita ugunī
Atceries Tas bija vasaras beigās
Divi jūrnieki mūžam nešķīrās
Vecākajam ķēde ap kaklu
Jaunākais matūs bij sapinis bizēs

Atdariet man šīs durvis pie kurām es
klauvēju raudot

Dzīve ir mainīga gluži kā Eirīpa straume

MARĪ

Mazo meitiņ te dejojāt jūs
Te jūs dejosiet veco māmiņ
Klau cik maigi tās dūdas dūc
Zvani zvaniņ Zvani zvaniņ
Marī

es taču gaidu jūs

Bet maskas uzvedas klusu
Un tālīnā mūzika gaist
Kā no debesīm atnākusi
Es gribēju jūs milēt bet tikai drusku
Mans izmisums ir tik skaists

Aitiņas kupenas min
Sudraba villainēs
Zaldāti soļo

Kas zin

Kas būs ar šo sirdi Es nezinu pats
Kas tad lai viņu zin

Kas zin kur ies tavi mati
Sabužināti kā jūra
Kas zin kur ies tavi mati
Un rokas

šīs rudens lapas ar kurām

Solījumi ir klāti

Es gāju gar Sēnu un skumu
Pasitis padusē grāmatas
Lūk upe kas manu izmisumu
Atgādina

Nesīkst nemaz
Kur svētdiena kavējas

BALTAIS SNIEGS

Enģeļi enģeļi debesīs
Viens formas tērpā
Cits pavāra micē
Un visi pārējie dzied

Debesu krāsas virsnieciņ
Pavasaris par tevi zin
Saules medāli spraudis pie krūts
Sauli pie tavas krūts

Pavārs plūc zosi
Ai sniegi krīt
Un krīt un kur mīt
Mana mīlotā

DZEJOLIS,
KAS NOLAŠĪTS
ANDRĒ SALMONA KĀZĀS
1909. GADA 13. JŪLIJĀ

Redzēdams karogus šorīt
es neteicu
Re kur nabagu goda drānas
Neteicu demokrātiskā tiklība
aizplīvurojusi savas sāpes
Neteicu brīvība pavēl lai tagad
mēs atdarinām koku lapas
Ak brīvība augu valstī Ak vienīgā brīvība pasaulē
Neteicu re kur deg mājas
tie aizies un atpakaļ nenāks
Neteicu re kur tās rokas māj
kas rīt par mums visiem strādās
Neteicu re kur pakārti visi
kas dzīvot nav mācējuši
Neteicu pasauli atjaunina
vien ieņemot Bastiliju no jauna
Es zinu vien dzejas pilnvarotie
pasauli atjauno
Un Parīzi izrotā dzejnieku kāzām par godu

Mēs iepazīnāmie pilsoņu ienīstā pagrabā
Tas bija sen tas bija mūsu jaunībā
Smēķiem zobos un noplīsuši
mēs rītausmu gaidījām
Būs jāmaina vārdu nozīmes
ja gribēsim vēl ko sacīt

Nabaga pieviltie bērni
mēs nemācējām vēl smieties
Galds un divas glāzes uz tā
skatījās mirstoša Orfeja acīm
Glāzes nokrita zemē un plīsa
un iemācija mūs smieties
Tajā brīdī mēs svētceļu sākām — uz iznīcību
Un veselais saprāts aiz muguras vilkās
jo bija par vecu un klibu
Redzēju draugu pie upes kas aiznesa Ofēliju
Vēl tagad tā šūpojas balta
starp baltajām ūdensrozēm
Un vēlāk es redzēju viņu starp bāliem Hamletiem
Uz flautas viņš spēlēja neprāta meldijas tiem
Un vēl es redzēju kā mans draugs
mierina mirstošu mužiku
Un apbrīno sniegotu klaju
kas kailai sievietei līdzīgs
Vai viņš darīja to vai ko citu
viss par godu tiem pašiem vārdiem
Kas bērniem liek mainīties sejā
un tāpēc es saku
Atmiņa Nākotne šodien draugs Andrē Salmons
ņem sev sievu

Un priecāsimies ne tāpēc ka draudzība bija kā upe
kas darīja auglīgus mūs —
Upmalas laukus kuru dāsnuma ilgojas visi
Ne tāpēc ka mūsu glāzes
atkal noraugās Orfeja acīm
Ne tāpēc ka nu jau mēs esam tik lieli
ka daži jauc mūsu acis ar zvaigznēm
Un karogi sitas pilsoņu logos un viņi ir mierā
Un dzīvo simt gadus un viņiem

ir aizstāvami nieki
Ne tāpēc ka mums ir pilnvara lietot
vārdus kas rada un iznīcina
Ne tāpēc ka pīpojam daudz
un dzeram tāpat kā senāk
Bet tāpēc ka uguns un dzejnieku valdiece —
Mīla kas piepilda līdz ar gaismu
Prāvo telpu starp zvaigznēm un planētām
Vēlas lai precas Andrē

Es noplūcu viršu sauju
Rudens ir miris atceries
Dzīvi mēs neredzēsimies
Laika smarža sauja viršu
Es tevi gaidu atceries

SALOME

Lai Jānis Kristītājs vēlreiz smaida
Es dejošu labāk par eņģeļiem sir
Ko bēdājat māmiņ kas gan jūs baida
Kam tronmantnieks tik sērīgs ir

Sirds daudzijās stipri man likās tā stās
Kad es dejoju klausoties viņā
Es izšuvu baltas lilijas
Viņa spieķim domātā karodziņā

Ko jūsprāt tagad lai izsūdinu
Plaukst viņa spieķis Jordānas malā
Kad jūsu vīri ķēniņ Erod aizveda viņu
Novīta lilijas dārziņā manā

Nāciet nu visi lai paēnā ejam
Neraudi ākstiņ sit labāk plaukstas
Lai mēs visi priecīgi dejam
Māt uzmanīgāk tā piere ir auksta

Kungs ejiet pa priekšu mēs sekosim
Raksim bedri un glabāsim
Stādīsim puķes un lēksim ar joni
Līdz mācītājs pazaudēs rožukroni
 Ķēniņš savu tabakdozi
 Princesīte kādu rozi
 Un es savu zeķu prievīti

KLEJOJOŠIE AKROBĀTI

Lēnām cauri soļo viņi
Miestiem kur nav baznīciņu
Garām pelēcīgiem krogiem
Nobriedušu augļu kociem

Augļi lec pie akrobātiem
Atrāsīdamies no kātiem
Bērnī viņiem blakām skrien
Smiedamies vai tāpat vien

Viņiem ratos mērkaķīši
Svaru bumbas Šķindeklīši
Sīku naudu lasa lācis
Gudrais zvērs kam tas ir mācīts

RUDENS

Miglā attālinās zemnieks likām kājām
Ar savu vērsi lēni attālinās rudenīgā miglā
Kas apslēpj greizas un neglītas mājeles

Un attālinoties dziesmiņu uzvelk un ciktāl
Var dzirdēt — par salauztu sirdi tā stāsta
Par gredzenu un par vīru kas netik

Ak! Rudens nāvējot vasarai pieskārās
Miglā divi pelēki siluēti

EMIGRANTS NO LENDORROUDAS

Cepuri turēdams rokā viņš iesoļoja it braši
Pie drēbnieka meistara lepna kas apkalpo karali pašu
Drēbnieks atskatījās un vēlreiz apgriezta sprandu
Manekenam ko apģērbis bija kā dendiju elegantu

Gājēji vazāja ēnas kā nemīļas būtnes
Pa ielām tās jaucās un krustojās visos virzienos
Un retumis debesu gaismas ezeros
Uzšāvās kādas rokas kā balti putni

Rīt ar kuģi uz Ameriku

Es braucu un neatgriezīšos vairs
Pat bagāts ja lirikas prērijās tiktu
Ēnai pa pēdām es neskriešu vairs

Jo atgriezties varbūt ir svētlaiمة Indijas algotņiem
Tirgoņi iedzīvojas ar manām zelta krēpām
Bet iemigt es vēlos un dusēt jaunajā tērpā
Zem kokiem kas pilni ar putniem un mērķaķiem

Manekeni izģērbās un ķērās viņam klāt
Izveicīgi pielaikvoja katru drānu
Bija nomiris kāds lords Tātad nemaksās
Emigrantu ietērpa kā miljonāru

Gadi gar vitrīnu gāja
Vēroja gūstītos leļļus
Un ķēdes žvazdinot slāja
Rindiņā tālāk pa ceļu

Tās dienas bija atraitnes melnas kas žēlīgi gaudās
Apbedīšanu piektdienas drūmās un gausās
Glabāja lietavu upurus Debesis allaž raud
Kad velna mātīte savu mīļoto kausta

Un rudenīgajā ostā kur lāpas atvadas māja
Un pūļa rokas kā lāpas kur viļņojās
Viņš nolika savu somu uz kuģa klāja
Un apsēdās

No Okeāna draudīgajiem vējiem
Viņa matos mikli skūpsti krājās
Vēl daudzi emigranti māja palicējiem
Bet citi raudādami noslīga uz klāja

Viņš ilgi skatījās kā krasti miglā zūd
Pie apvāršņa vien spēļu kuģi trīsuļoja liegi
No maza puķu pušķīša kas līgojās uz ūdens
Visu okeānu pēkšņi klāja ziedi

Viņš varētu šos ziedīņus kā slavu vēlēties
Ar delfiniem pa citām jūrām spēlēties
Bet atmiņā arvienu
Kāds vērpa viņa mūžu
Kā garu pavedienu

Lai samaltu pīšļos un noslīcinātu
Vērpējas mazās kas jautā par daudz
Ar jūru viņš laulājās izsmalcināti
Un dzirdēja naktī kā vāravas kauc

Ak jūra lielā bura ko viņņi paskubina
Līdz rītausmai peld haizivis aiz asins šalts
No dienu paliekām ko zvaigznes apskrubina
Kad solījumi pēdējie un viņņi klusi šalc

Pilsētā iedurta upe
Kā nagla tur tevi ciet
Bet iedams pie mirušā Amfiona
Tu dzirdi visus šarmantos toņus
Kas akmeņiem kustēties liek

REINAS NAKTS

II

Es biju apmierināts ar taviem
Un tiecīgākais no visiem
Kā sapņos, mīļais, tu esi
Aizvērtu locīti, tava manā
Aizvērtu viņu kautiņā no mēnīša
Es neizskaidroju šīs sajūtas
Un šīs sajūtas šķiet, ka
Lai pārņemtu šīs sajūtas
Un šīs sajūtas šķiet, ka
Kam šīs sajūtas šķiet, ka

O Amfion, mans šis šarmants
No Tindara dievnieka šarmants
Un šīs sajūtas šķiet, ka
Kas bija nemierīgi un nekļūva ne šūns
Lūk, šīs sajūtas šķiet, ka

mans sajūtas šķiet, ka
Lūk, šīs sajūtas šķiet, ka
Un šīs sajūtas šķiet, ka

Rau kūģis
Un šīs sajūtas šķiet, ka
Vīrs šīs sajūtas šķiet, ka
Un šīs sajūtas šķiet, ka
Ar šīs sajūtas šķiet, ka

II

Es degu ugunskurā kas apburoši karsts
Un ticīgo rokas no jauna
 met atpakaļ manas miesas
Aizstāvju locekļi liesmo man blakus
Aizvāciet viņu kaulus no maniem pelniem
Es neizsīkdams mūžīgi spēju
 uzturēt manu baudu liesmas
Un putni ar saviem spārniem
 sargā manu seju un sauli

104

O Atmiņa mana Cik ļaužu ir piedzimis saki
No Tindara bērniem līdz manas svētlaimes čūskām
Un čūskas

 vai tad viņas nav gulbju kakli
Kas bija nemirstīgi un neizdvesa ne čuksta
Lūk

 mana atjaunotā dzīve
Lieli kuģi iet šurpu turpu
Un vēlreiz Okeānā es iemērcu rokas

Rau kuģis

 un atjaunotā dzīve
Viņas liesmas ir bezgalīgas
Un nav nekā vairs kopīga man
Ar tiem kas baidās no apdegumiem

PIECI REINAS DZEJOĻI

REINAS NAKTS

Vins manā glāzē kā liesmiņa laistās
Klausieties pārcēlājs gausi dzied
Kā septiņas sievietes mēness gaismā
Zaļganus matus ķemmēt iet

Celieties Laidieties riņķa dejā
Lai pārcēlāju es nedzirdu vairs
Dodiet man blondīnes domīgām sejām
Kam bizes ir gludas un skatiens kairs

Reina Reina skurbulī šalc
Vīnogulāji un naksnīgais zelts
Atspoguļojas Un pārcēlājs velk
Ak zaļmatu feja cik augums tev stalts

Sašķīst glāze kā smieklu šalts

SINAGOGA

Otomārs Šolems ar Ābramu Lēvereinu
Zaļām cepurēm galvā sabata rītā un
izrunādamies sāji
let uz sinagogu gar Reinu
Pa krastiem kur sārtojas vīnogulāji

Viņi strīdas un tulkot bail ko viņi abi tur
klaigā
Nerezē ieņemtais cūktēviņš Lai tavu tēvu
pamielo jodi
Novēršas Reina lai paslēptu smaidu straumīšu
vagotā vaigā
Otomārs Šolems un Ābrams Lēvereins ir
saniknoti

Tāpēc ka sabatā pīpot nav brīv toties
kristiešiem
Jābēdā nav un tie staigā ar cigāriem
kūpošiem
Un tāpēc ka abi mīl Liu arī dēļ viņas
šīs tracis
Liai ir drusku izspiedies vēders Liai ir
stirnas acis

Tomēr pēc brītiņa sinagogā tie lēnīgi
blakus ies

Viens pēc otra Torai ar lūpām pieskarsies
Zem palmas zariem pār galvām kas šūposies
Otomārs dziedot uzsmaidīs Ābramam

Un varbūt viņi nedziedās pareizi toties no sirds
un cik jaudas

Kā rudens balss no Reinas dziļēm atbildēs
mostošā Leviatāna gaudas

Un sinagogā cepuru pilnā kur kustēsies
luabimi

Hanoten ne Kamoth bagoim tholahoth baleoumim

ZVANI

Zvana zvani vakarā vēsā
Esi mīļotais čigān kluss
Mēs abi apmāti esam
Un domājam neredz mūs

Bet visi apkārtnes zvani
No augstajām zvanītavām
Redzēja tevi un mani
Un pauda to mēlēm savām

Rīt Katrīna un Anrī
Maiznieks un viņa cienītā
Ģertrūde un Marī
Mana māšica vienīgā

Man ejot garām pasmaidīs
Kur man būs dēties ko darīt
Tu būsi tālu man asaras līs
Un varbūt es nomiršu arī

LORELEJA

Žanam Sēvam

Visus vīrus ap Baharaku
Darija burve no mīlas trakus

Pat bīskaps kam pienāktos skaistuli tiesāt
Sirdī tai piedod un nezina ko iesākt

Ai Lorelej daiļā ar smaragdu acīm
Kas nobūris tevi vai vari man sacīt

Nāve Ak bīskaps mīt acīs manās
Kas uzlūko mani ir beigts un pagalam

Ne smaragdi manas acis bet liesmas
Izlem ātrāk O taisnā tiesa

Es Lorelej arī degu tais liesmās
Es esmu noburts Lai cits tevi tiesā

Kam smeجاتies pielūdziet Jaunavu — Māti
Lieciet man mirt un lai Dievs stāv jums klāt

Prom tālumā devies mans mīļotais
Man jāmirst Neko es nemīlu vairs

Sāp sirds gribu mirt tepat un uz vietas
Sevi ieraugot tūdaļ es mirtu man liekas

Sirds dara man sāpes kopš viņa nav mājās
Sirds dara man sāpes kopš projām viņš gāja

Trim karakalpiem tad bīskaps teica
Vediet uz klosteri nabaga meiču

Ej projām tu Lora Ej negudrā skuķe
Tagad tu būsi melnbalta mūķene

Un četratā viņi dodas pa ceļu kas uz klosteri aizved
Žēlīgi lūdzas Loreleja un acis tai staro kā zvaigznes

Kaut jūs mani uzkāpt tai augstajā klintī laistu
Lai redzu vēl pēdējo reizi es savu pili skaisto

Lai es varu vēl reizīti upē paspoguļoties
Un tad pie atraitnēm vecām uz klosteri doties

Tur augšā viņas mati vējā virpuļo un dej
Karakalpi sauc ko spēj Lorelej Lorelej

Lejā pa Reinu kāds laiviņā brauc
Tas ir mans mīļais Viņš mani sauc

Viņš pārnācis Sirds no maiguma stingst
Un viņa krit Reinā no augstās klints

Vēl reizi Loreleju upē ieraudzīt
Linu matus un acis kas tā kā zvaigznes spīd

REINAS RUDENS

Mirušo bērni iet

Kapsētā rotaļāties un diet

Martins Ķertrūde Hanss un Anrī

Kam gailīti šodien nedziedi

Kikirigī

Večiņas iet pa taciņu

Raudādamas

Ēzeļi

Brēc i-ā un joņiem

Badīgi metas uz kapukroņiem

Mirušo piemiņas diena Visu dvēseļu diena

Bērni un vecītes

Aizdedz svecītes

Uz katra kapa

Un čukst kādus vārdus

Vecīšu plīvuri

Mākoņi debesīs

Liek domāt par āža bārdū

Dreb gaiss no lūgšnām un liesmiņām

Ir kapsēta dārzs tik mājīgs un jauks

Te rozmarīni un vītoli aug

Un draugi nāk lai tos apglabājam
Šī labākā būs no visām mājām
Žūpām kas dzēra alu ik dienas
Akliem kas bija kā liktenis akli
Bērniem kas nomira pielūdzot Dievu

Ak cik jūs labi te izskatāties
Jūs pilsētu galvas Jūs laivinieki
Jūs arī viltīgie padomnieki
Un jūs kam nav papīri kārtībā
Jūsu dzīve satrūd zem zemes
Un izdzen krustu kā puķi virs zemes

Reinas vējš ūjina kopā ar pūcēm
Nodzēš sveces bet bērni tās atkal uzdedz
Mirusās lapas
Pār mirušiem klājas

Miruši bērni reizēm ar māti sarunājas
Un mirusī reizēm gribētu
Atgriezties mājās

Lūdzu neej es negribu ka tu ej
Rudens ir pilns ar atšķeltām rokām
Nē tās ir lapas kas lido no koka
Nē tomēr mirušu sieviešu rokas
Tās ir tavas atšķeltās rokas

Mēs gauži raudājām šodien
Kopā ar mirušiem viņu bērniem un vecītēm
Zem debesīm pelēkajām
Kapsētā tajā starp svecītēm

Vēlāk vējā mēs atguvāmies

No zariem kastaņi lejup gāzās
Līdzīgi madonnas sūrstošai sirdij
Runā ka arī madonnas āda
Bijusi rudens kastaņu krāsā

ZĪME

Vien Rudens Zīmei pār mani ir vara
Augļus es mīlu bet ziedus es nīstu
Es nicinu lūpas ar lūpām ko skar
Notriekti āboli vējam teic visu

Rudens ir dvēselē manā un bēdās
Mīlētas rokas pa zemi kaisās

Ēna kā sieva min manas pēdas

Un dūjas pēdējo reizi paceļas gaisā

VAKARS

Nolaidās ērglis no eņģeļu baltās debess
Un jūs atbalstāt mani
Apturiet lampas Vai tās ilgi vēl drebēs
Lūdziet lūdziet par mani

Metāla pilsēta un tā vienīgā zvaigzne
Ir tavās zilajās acīs nogrimusi
Brauca tramvajs un pašķīda blāvas plaiksnas
Uz netīru putnu pusi

Vai no maniem sapņiem acis tev drebēs tā
Kaut dzertu kāds vīrs
Zem gāzlampām mušmiru krāsā O apģērbtā
Tava savādi sapītā roka trīc

Skat histrions rāda mēli ja uz šo palūkojas
Spoks izdara pašnāvību
Apustulis pakāries vīgē un siekalojas
Uzmet kauliņu Mīlēt ir liktens griba

Dzidri zvani vēstī Tu piedzimusi
Ai paskaties
Ceļš uzzied un palmas klusi
Pie tevis iet

Tuk Tuk Viņš aizvēris durvis
 Dārzā lilijas vīst
 Vai tieši viņu iznesīs drīz

Tu klauvē pie īstajām durvīm
 Un skrien un tu dzirdi kā skrien
 Kā dāma pelīte skrien

SADERINĀŠANĀS

veltīts Pikaso

I

Pavasaris ļauj saderinātiem neuzticīgi klejot
Un zilajām spalvām vējā ilgi ļauj šķirstīties
Bet skurinās ciprese kurā zilais putns
ir apmeties

Madonna agri no rīta ir plūkusi ērkšķrozītes
Bet rīt viņa atnāks vēlreiz
un burvīgas lefkojas plūks
Un izrotās ligzdas tām dūjām kuras ir izraudzītas
Balodim kas pa tumsu viedi kā Paraklēts dūc

Birzīs kvēli un cieši apskaujas citronu koki
Tā mēs apskaujam mīļās no kurām drīz būsīm šķirti
Viņu plakstiņi mazpilsētām ir līdzīgi ļoti
Un starp citroniem smagi

karājas viņu sirdis

II

Draugi apstiprināja ka viņi nicina mani
Es dzēru un dzēru zvaigznes no lielām glāzēm
Kamēr es atdusējos avis un viņu ganus
Un trūcīgās kūtis kāds eņģelis iznīcināja
Viltus centurioni stiepa etiķi prom
Ubagi dejoja Kas viņiem rīcinēja
Nomoda zvaigzne Cik cēli

Bet es tādu nepazīstu

Ja gāzes radziņi spētu tie taisni mēnesī mīztu
Kaprači sērīgi tinkšķināja putainus alus kausus
Sveču gaismiņā sakrita juku jukām
Apkalkītes ar pavirši tīrītām kleitām
Grūtnieces maskās svinēja piecelšanos
Pilsēta atgādināja nelielu arhipelāgu
Sievietes kļiedza pēc mīlestības un cieņas
Un es atceros tumšu jo tumšu upi
Ēnas gāja man garām

Skaista nebij neviena

Man sevis pat nav vairs žēl
Un nespēju izteikt savas mēmuma mokas
Visi vārdi kas bija jāsaka
 pārvērtušies par zvaigznēm
Kāds Ikars mēģina celties līdz manām acīm
Sauļu dedzējs Pats degu starp miglājiem diviem
Ko gan es esmu tev nodarījis
 saprāta teoloģiskais zvērs
Reiz mirušie cēlās augšām lai redzētu mani
Un es domāju sagaidīt pasaules galu
Bet manējais tuvojas naigi kā viesulis
 svilpdams

Man bija drosme atskatīties
Uz dienu liķiem
Kas iezīmē manu ceļu
Vieni trūd itāļu baznīcās
Vai citronu birzīs kas zied
 un dod augļus
Vienlaicīgi un daudzreiz gadā
Bet citas dienas vēl ilgi kauca pirms nobeidzās
 tavernās
Kur dzejiskas mulates acīs
Vaidēja kaislību pušķi
Un elektriskas rozes vēl plaukst
Manas atmiņas dārzā

Piedodiet nezināšanu manu
Piedodiet es vairs nemāku vecveco
dzejas spēli
Es vairs neko nezinu es tikai mīlu
Puķes manās acīs atkal pārvēršas
par liesmām
Dieviem līdzīgs es gremdējos pārdomās
Un es smaidu par būtnēm ko neesmu radījis
Bet ja nu kādu dienu

Ēna atkal iegūtu miesu
Un kļūtu par neskaitāmām ēnām
Kas izteiktu manas mīlestības daudzveida formas
Es aprīnotu savu darbu

Man likumīgs liekas svētdienas miers
Un slinkums īpaši teicams
Bet kā lai es padaru nekaitīgu
Bezgala sīko zinībiņu
Ko mani jutekļi sniedz
Pirmais ir līdzīgs debesu kalniem
Pilsētām Manai mīlestībai
Un visiem gadalaikiem uzreiz
Viņam nav galvas bet viņš ir dzīvs
Saule ir viņa galva
Mēness ir viņa pārcirstais kakls
Es gribētu just bezgalīgu svelmi
Dzirdes nezvēr tu rūc un tu raudi
Pērkons ir tavi kuplie mati
Nagi atbalso putnu dziesmas
Ķēmīgā tauste iezīžas saindē
Manas acis peld tālu no manis
Bet jaunavīgajām zvaigznēm es ticu uz vārda
Un jūtu ka dūmu zvēram ir ziedlapu galva
Visdaiļākais izdzimtenis
Garšo pēc lauriem bet izmisis bezgalīgi

Apmelojumi galu galā vairs nebiedē mani
Tas ir mēness kas cepas kā ola uz pannas
Šī ūdens pērlīšu rota apņems sliķones kaklu
Lūk mans Kaislības puķu pušķis
No kura maigi un vientiesīgi
 vīd divi ērkšķu vainadziņi
Ielas ir samitrinājis nesenais lietus
Mājās darbīgi eņģeļi padara manu darbu
Mēness un skumjas zudīs
Visu cauru dienu
Visu cauru dienu es soļoju dziedādams
Dāma pie loga noraudzījās
Kā aizeju dziedādams

Es redzēju dejojām jūrniekus ielu stūrī
Skanēja akordeons tie grieza jau kuro tūri
Es visu esmu atdevis saulei
Visu vien ēnu nē
Bagarmašīnas Ķīpas Pusedzīvas sirēnas
Treji masti izzūd aiz miglainā horizonta
Anemonēm rotāti vēji pēdējās nopūtas dves
O skaidrā Jaunava trešā mēneša zīme

IX

Liesmojošie tempļieši es liesmoju starp jums
Pareģosim kopīgi liels gaišreģis es esmu
Iekārotā liesma ir atdevusies jums
Pagales met naktī dzirksteļainu dvesmu

Ugunskurs man atsien rokas Nevaldāmu kvēli
Elpa nodzēsis O mirt kad četrdesmit
Aplūkoju savu nāvi spilgtā gaismā cēlis
Piecdesmitu putns tu nenokērams esi

Nedrošība viltus putns gleznots kad jūs kritāt
Saules gaismā mīlētāji virpuļoja ielās
Jūsu bērni sanākuši kājelītēm plikām
Krāva sārtu kurā mājā mana drosme lielā

Vijolišu krāsā
 Bija dāmas kleita
 Un ap viņas augumu vijās
 Ar zeltu izšūta tunika
 Acīm dejojot tā kā eņģeļiem
 Viņa smējās viņa smējās
 Viņas seja bija Francijas krāsās
 Zilas acis balti zobi ļoti sarkanas lūpas
 Viņas seja bija Francijas krāsas

126

Viņai bija apaļš dekoltē
 Frizūra à la *Récamier*
 Daiļas un kailas rokas
 Vai tad nemūžam nedzirdēs pusnakti sitam

Dāma vijolišu kleitā
 Un tunikā zeltitajā
 Dāma ar apaļo dekoltē
 Zelta stīpiņu matos lepni gāja
 Un kurpītes mazās ar zeltītām sprādzēm
 Ik solīti pašļūkāja

Viņa bija par skaistu
 Lai tādi kā tu viņu mīlētu

Es mīlēju sievietes cietsirdīgas kvartālos bezgalīgos
Jaunas būtnes ik dienu tur dzima
Dzelzs viņu asinis Liesmas — smadzenes
Es mīlēju es mīlēju nasko mašīnu dzimumu
Daili un greznību iegūst
Nosmejot viņu virumu
Šī sieviete bija tik skaista
Viņa man iedvesa bailes

SANTĒ CIETUMĀ

I

Drēbes paņēma sargi
Stāvēji gaitenī kails
Gijom kāds sacīja bargi
Ārā tu netiksi vairs

Lācars kas guļas nāves cisās
Nevis pieceļas mulsi
Nu tad ardievu meitenes visas
Deja ir pārtrūkusi

II

Nē es te nejūtos vairs
Es pats
Bet piecpadsmitais
No vienpadsmitās

Gaisma caur stiklu netīru
Snaikstās
Stari kā āksti pār papīru
Vaikstās

Dejo pa manu dzeju
Es klausos
Kādā kas velvi ar kāju
Dauza

III

Kamerā kā lācim alā
Augu dienu tīk man iet
Turp un apkārt un bez gala
Stipru ķēdi esmu siets
Kamerā kā lācim alā
Turp un apkārt tīk man iet

Blakus tā kā avots čalo
Bet varbūt tas liekas man
Sargs tur kavē laiku garo
Spēlējas ar atslēgām
Blakus tā kā avots čalo
Bet varbūt tas liekas man

IV

Kā man šīs sienas ir apnikušas
 Neizteiksmīgos toņos
 Rindiņas skaitīdama muša
 Pāri papīram soļo

Kas būs ar mani ak Dievs tu kas jūti
 Sāpes ko esi man lēmis
 Ņem nespēku vērā un acis kam grūti
 Un dārdošo krēsla ķēdi

Un sirdi kas cietumā dzīvot vēl grib
 Milu kas visur man līdzī nāk
 Ņem vērā ka manu vientiesību
 Sāk izmisums vārdzināt

V

Cik lēni stundas iet
Kā bēres kurās tu raudi

Tu apraudi stundu ko noraudāji
Kam viņai vajadzēja tā skriet

VI

Pilsēta tepat blakus
Bet apslēpts man paliek viss
Es redzu vien mūrus aklus
Un naidīgas debesis

Ugunis nodziest projām ir diena
Mana lampa paliek vēl spīdam
Tūlīt mēs kamerā būsime vieni
Mīlotā Patiesība

SLIMAIS RUDENS

Ak rudeni slimais Cik viegli
Tu mirsi kad vētra pa dārziņiem plās
Kad sniegi
Vīnogulājus klās
Nabaga rudeni

Mirsti

Zem sniega un gataviem augļiem

Debesu dzīlēs
Vanagi planē
Pār laumiņām zaļām
Kam iemīlēt liegts

Brieži
Tālinās norās klieudz

Es mīlu tevi par taviem čukstiem
Par augļiem kas rokās man krīt
un ir ēdami
Par vēju un mežu kas mēmiem šņukstiem
Izraud pa lapiņai sakrātās bēdas

Lapas
Nokrīt
Vilciens
Norīb
Dzīve
Aizrit

MEDĪBU RAGS

Mūsu mīla ir akmenī cirsta
Skaidra un drūma kā tirāna maska
Nav tur nejaušību un riska
Nav ne kripatas lieka vai prasta
Nav nekā patētiska

Re kur Tomass de Kvinsejs iet
Dzirdams opiju šķīstu un maigu
Viņš pie Annas sapņodams iet
Iesim mēs arī

Viss paiet ar laiku

Es bieži atskatīšos man šķiet

Ir atmiņas medību ragi

Palaikam

Skaņas vējā mirdamas dzied

VANDEMIĒRS

O Nākotnes ļaudis

Jums noderēs mana balss

Es dzīvoju laikos kad monarhiem pienāca gals

Klusi un skumji apmira valdnieki visi

Un trejtik drosmīgie kļuva trismegisti

Parīze septembrī bija tik valdzinoša

Naktis bija kā vīna stīgas ar spožu

Gaismu kas lija pār ielām

Un debesīs

No manas slavas reibuši putni

Knābāja zvaigznes ko rītausma šķīs

Vēlu naktī gar Sēnu iedams

Es dzirdēju kādu balsi dziedam

Un apraujamies ik brīdi

Lai tukšajā Sēnas krastā

Būtu dzirdamas arī citas Tālas un neparastas

Es ieklausījos kā balsis ap mani rodas

Pilsētas malu malās no Parīzes dziesmas modās

O Francijas Eiropas pasaules māsas

Jau žūst

Mana milzīgā rīkle O nāciet es dzeršu jūs

Un es ieraudzīju kā reibusi Parīze plūc
Maigās un padevīgās
Ogas kas dziedāja vīna stīgās

Un atsaucās Renne Kempēra un Vāna
Te mēs esam O Parīze mūsu mājas un ļaudis
Saldās ogas kas radās no saules sēklas
Mēs lejam tev rīklē O rijīgais brīnum
Mēs upurējam tev smadzenes kapus un mūrus
Šūpulīšus un bērņus kas neganti brēc

Un domas O varenās upes
no iztekās līdz pat grīvai

Un skolu dzirdīgās ausis un savas
Rokas — baznīcu zvanītavas

Mēs atdodam tev savu lokano prātu
Kā māju kam Noslēpums uzcēlis vārtus

O galantais galma noslēpums
Likteņi senie kas dīvaini mums

Mēs nododam tev savu īpašo spēju
Lūkoties viņpus dailes

Austrumnieki to nemācēja
Grieķi to neapgūs vairs

Mēs dodam tev gudrību neparastu
No Bretaņas vecās kur okeāns

Greimo Eiropas krastu
Un Ziemeļu pilsētas gaviļēja cik spēka

Dzer mūs O pilsēta lielā mēs esam to vērtas
Mēs esam dzīvas un verdošas dziras

Mūsu rūpnīcās ātri un lēti
Darbojas metāla svētie

Un skursteņi apbērno mākoņus debesīs
Kā to reiz Īksions tika darījjs

Un mūsu rokas kam skaita nav
Rūpnīcas

ar strādniekiem
Kailiem un spīdošiem pirkstiem
Ražo realitāti par tik un tik stundā
Nem to visu

Liona iedziedājās
Un sīciņi eņģeļiši
Jaunas debesis auda no lūgšanu zīda

Iedzer O pilsēta lielā tos dievvārdus klusos
Ko murmina manas lūpas Rona un Sona
Arvienu vēl Viņa nāves un augšāmcelšanās kults
Svētos no svētajiem nošķir un siltas asinis plūst
Laimīgais lietus O remdenās lāses O sāpes
Bērna acis redz veramies vaļā logus
Un galvu ķekari putnu vēderos nokļūst

Un skanēja Dienvidu pilsētu balss

O Parīze pasaules prāta balsts
Kas nosaki mūsu jūtas
O Vidusjūra kas atkāpdamies
Izdves nopūtas grūtas
Plēsiet mūs vienādās daļās
kā baznīcā Kristus miesu

Un saulainie stāsti par mīlu — bēdīgās bāriņu dejas

Pārtaps O pilsēta lielā par viņu uz tavas mēles

Nebeidzams gārdziens no Sicīlijas
Kā spārni satricināja gaisu

Ogas no mūsu vīnogulājiem
sen jau ir izlietotas
Bet miroņu ķekarus gan
mēs mierīgi varam tev dot
Tie garšo pēc zemes un asinīm
O dzer viņus zem šīm debesīm
Kur izbadējuši mākoņi staigā
Un vairās no vaislīgā Īksiona
Kur Āfrikas kraukļi virs jūras dzimst
Acu dobumi Mirušās ogas un tava
Dzīve un nākotne blāvā
Arī kā milzīgi spārni skan

Kur sirēnu acis kas bija kā liesmas
Un nabaga jūrniekus vīla
Klusē kā izmirusi Skilla
Kur skanēja burvīgās dziesmas
Šauruma seja ir pārvērtusies
Cilvēku Ūdens un pārējās seas
Kādas vien iedomājamas
Jūs esat vien maskas uz maskām

Viņš smaidīja jaunais peldētājs
Un slīkoņi bēga tam līdz
No sirēnu skaujām un meldijām
Bet arī sirēnas pameta drīz
Savus vīrus un krastu un dzelmi
Un laidās uz saules versmaino svelmi
Pa vilņiem kur zvaigznes slīkst

Līdz atgriezās nakts kuras miesu
atvērtas acis klāj
Lai kļīstu pa vietām kur šoziem
ir neganti svilpusi hidra

Un pēkšņi es dzirdēju tevi
O Roma
Nolādam manas mūžsenās domas
Un debesis maigās kur mīla
 pār cilvēku likteņiem valda

Zaļās lapas ko izdzinis Viņa krusts
Lilija maigā Vatikānā kas dus
Ir mirkušas vīnā
 ko pazemīgi tev sniedzu
Pēc garšas tas līdzīgs asinīm tīrām
Kas ritēja dzīslās svētām vīram
Viņš pazina brīvību augu valstī
 Nē tu to nenojaut
Ka augstāka tikuma pasaulē vispār nav

Viens no tiāras kroņiem ir noripojis
 uz grīdas
Un padoto bari viņu
 ar savām sandalēm mīda
O demokrātiskais spožum
 cik tu esi kļuvis bāls
Nāks karaļu nakts kad nogalēs visus zvērus
Vilceni ērgli dūju un maigo jēru
Nevaldāms cietsirdīgs mirušu karaļu pūlis
Slāpdams pēc mūžīgā dzēriena gluži kā tu
Iznāks no pazemes
Svilpdams uzlidos gaisā
Lai dabūtu manu vīnu
 kam divreiztūkstoš gadu
Reina un Mozele savienojas arvienu
Eiropa Koblencā lūdzas nakti un dienu
Un stāvēdams naktī kas tuvojās rītam
Es dzirdēju stundas kā lapas krītam

no vīnogulājiem kam pienācis laiks
Un klausījos lūgšanas
Kas vieno šīs plūsmas

O Parīze tavā zemē
daudz saldākas vīnogas aug
Un ogas no mūsu krastiem
uz pusi tik burvīgas nav
Un tomēr mēs dodam tev visu
ko ziemeļu zeme briedē
Stipru cilvēku ķekari
noasiņo spiedē
Lieliem malkiem tu Eiropas asinis dzersi
Tāpēc ka tu esi skaista
un vienīgā cildena esi
Tāpēc ka tikai tevī
dievs par Dievu var kļūt

Un vīnogu audzētāji kas jaukās mājiņās mīt
No kurām vakaros gaisma mūsu udeņos krit
Viņi kas melnbalto mājiņu savu
Vienmēr tur tīru un spodru
Nezin ka tiešām tu pasaulē esi
bet dziesmās teic tavu godu
Bet mēs esam vizuļojošas rokas
un sadodamies kā lūgsnā
Un uz sājām debesīm plūstam un plūstam
Pilsēta guļ starp mums
kā vaļējās šķērēs
Naktīs ne atspulgu udeņos neredz
Bet reizēm kāds vilnis
ar šjakstienu liegu
Iztraucē Koblenčas meiteņu miegu

Es vārdus vairs neatšķīru — tik daudzas
Pilsētas vienlaikus Parīzi sauca
Lepni un gausi no kaimiņu valsts
Skanēja mūžsenās Trīras balss
Tai viņā bij savāktas Visuma sulas
Jūras un zvēri un augi
Pilsētas likteņi dziedošas zvaigznes
Ļaudis uz ceļiem debesu krastos
Un lokanā padevīgā dzelzs
Un uguns ko mīlam kā sevi
Un mirušie visi kas mīt manā galvā
Un zibens kas nozib kā dzimstoša doma
Un uzvārdi vārdi un skaitļi
Un papīra metri kas vijas kā liesmas
Un tārpi kas gaida
 kad reiz tas būs
Kad varēs mierīgi skrubināt mūs
Un armijas — izvērsušās kaujai
Un krucifiksi
 un mana māja uz pāļiem
Manas mīlotās meitenes
 acu tumšajā krastā
Un ziedi ko izk dziedz mutes
Un viss ko es nemāku pateikt
Un viss ko es neiepazīšu nekad
Viss it viss tajā viņā bija
Kas Parīzes dziļajā rīklē lija

Dienas un darbi un briesmīgais miegs
Vaislības Kaislības Audzelības
Kustības Grūsnības Nemirstības
Pasaules rindā Līdzināties
Pasaules kas mums līdzināties
Es jūs dzēru bet neatdzēros

Bet nu es zinu kā Visums garšo

Un izdzēris Visumu apreibis stāvu
Krustā kur vēroju ūdeņus plūstam
un pietauvotus kuģišus dusam

Es Parīzes rīklē esmu Dzirdiet
Vēlreiz ar Visumu mani dzirdiet

Klausieties Visuma reibuma dziesmu

Un lēnītēm vilkās uz rītu
siltā septembra nakts
Ugunis dzisa uz tiltiem
vairs nepalika nevienas
Zvaigznes pie debesīm mira
Pamazām uzausa diena

TRUSIS

Vinā ir daudz vitamīnu un minerālvielu, kas ir nepieciešami cilvēka veselībai. Tāpēc šis dzēriens ir ļoti populārs visā pasaulē.

BRUNURUPICIS

Šis dzēriens ir ļoti veselīgs un garšīgs. Tāpēc to var dzert katrā gadalaikā. Tas ir īpaši piemērots bērniem un vecākiem cilvēkiem.

TIBETAS KAZA: šis dzēriens ir ļoti veselīgs.

Šis dzēriens ir ļoti veselīgs.

PLUŠA KAZA: šis dzēriens ir ļoti veselīgs.

Bestiārijs • Le Bestiaire • 1911

Šis dzēriens ir ļoti veselīgs un garšīgs. Tāpēc to var dzert katrā gadalaikā. Tas ir īpaši piemērots bērniem un vecākiem cilvēkiem.

Šis dzēriens ir ļoti veselīgs un garšīgs. Tāpēc to var dzert katrā gadalaikā. Tas ir īpaši piemērots bērniem un vecākiem cilvēkiem.

BRUŅURUPUCIS

Liru, Trāķijā man dotu,
Veikliem pirkstiem spēlēt protu.
Radības iet, klausīdamās
Rupucī un dziesmās manās.

TIBETAS KAZA

Šīs kazas mīkstā āda, zināms,
Tāpat kā tā, pēc kuras dzinās
Reiz Jāsons, lētāka būs gan
Par matiem, kuri patīk man.

ZAĶIS

Neesi tramīgs un miesaskārs
Kā zaķu tēviņš un mīlētājs,
Bet lai spēj tavas smadzenes toties
Kā zaķene grūsna vēl apbērnoties.

TRUSIS

Vēl viens no ausaiņu ģimenes,
Viņu man gribētos noķert dzīvu.
Viņa mīga ir ķimenēs,
Maigajā Zemē viņš dzīvo.

DROMEDĀRS

Donam Pedro d'Alfarubeiram
Bija reiz četri dromedāri.
Līksmi viņš ceļoja pasaulei pāri.
Es arī remdētu ceļotkāri,
Ja man būtu četri dromedāri.

PELE

Ai, saldie brīži, ai, peju radi,
Kā jūs manu mūžu skrubināt!
Dievs! Man būs divdesmit astoņi gadi —
Un slikti nodzīvoti turklāt.

ZILONIS

Viņš lielīgs ar ziloņkaulu savu;
Man arī mutē ir dārgums kāds.
Ai, purpura sarkanā nāve!... Par slavu
Ar skanīgiem vārdiem man jāmaksā.

MUŠA

Mūsu mušas zin dziesmas skaistas,
Kuras tām iemāca Norvēģijā
Sniega mušas, kuras tur skaitās
Svētas, — un šamaņi viņas bijā.

BLUSA

Blusas, draugi — un mīlākās arī —
Ļoti patīk tiem sāpes mums darīt.
Ar asinīm savām mēs barojam tos.
Būt mīlētam kvēli ir bēdas un posts.

SIENĀZIS

Lūk, siena āži, ko mēdza ēst
Svētais Jānis ar baudu.
Vai savus pantus reiz redzēšu es
Rotājam cienīgu galdu?

MEDŪZA

Medūzas, skumji sērīgās galvas
Ar violetajiem matiem,
Dejo viļņu galotnēs baltās...
Man arī negaisi patīk.

VĒZIS

Ai, nedrošās jūtas, ai, prieki mani,
Jūs atkāpjaties kopā ar mani
Tā, kā atkāpjas vēži visi, —
Atmuguriski, atmuguriski.

KARPA

Ezeriņos un dīķos tveras
Karpas, kas dzīvo tik garu dzīvi.
Vai gan nāvīte neatceras
Melanholisko zivi?

PĀVS

Putns ar asti, kas lāsmaini spīd
Un necienīgi pa zemi slīd,
Kāzu dejā ir skaistāks, paties;
Vienīgi dibens ir atsedzies.

VĒRSIS

Šis ķerubs dzied augsti un jauki
Par debesīm, kurās, paties,
Mēs atdzīvosimies, draugi,
Kad pieņems mūs augstais Dievs.

MUSA

VÉZIS

At medonai jutai, ar pikel manai,
Jus atkrotoji kocija ar mani,
Ta, ka atkrotoji vezi visi —
Atkrotoji, atkrotoji, atkrotoji.

KARPA

KARPA

Ezinhos on dikos tvi-las
Karpa, kas davo tik gatu davi,
Val gan tavies neceitai
Mashonaios tvi-las

SIZANIS

PÁVŠ

Kaligrammas • Caligrammes • 1918

Un neceniņi pa zemi šili,
Kazu tieši ti karkasi, padies,
Vienīgi dibens ir atbūzies.

VERŠIS

VERŠIS

Ši ķerlās ūdeņi augstā ar lūni,
Pat dabesini, rukai, pakuši,
Mēs atzīvojamies, draugi, ūdeņi,
Kad pieņemis mūs ārstājis Dievs.

LOGI SAITES

No kļiedzieniem vītas virves

Zvani pār Eiropu

Pakārti gadsimti

Sliedes nāciju saistītājas

Mēs divi trīs

Brīvi no visām saitēm

Dosimies rokās

Spēcīgs lietus saķemmē dūmus

Virves

Saistītas virves

Zemūdens kabeļi

Tiltos pārvērsti Bābeles torņi

Zirnekļi — Priesteri

Visi mīlētāji ko viena saite vieno

Citas Vēl smalkākas saites

Balti gaismas stari

Virves un vienotība

Es rakstu lai iedvesmotu jūs
Jutekļi jutekļi mīļie
Atmiņai naidīgie
Naidīgie vēlmēm

Nožēlai naidīgie
Asarām naidīgie
Visam ko mīlu vēl
Naidīgie

LOGI UNU RĒGS

Starp zaļo un sarkano dzeltenais dziest
Aras dzimtajos mežos dzied
Bet kokus ir nogāzuši pi-ī
Ir vēl viens dzejolis rakstāms
 par putniem ar vienu spārnu
Nekas
Aizsūtīsim pa telefonu
Milzis traumatisms
Liek acīm kā strautiņiem plūst
Lūk viena daiļa meitene starp jaunajām turīnietēm
Nabaga jauneklis degunu šņauca
 savā baltajā kaklasaitē
Tu atvilksi aizkarus
Un tagad lūk atveras logs
Zirnekļi — kad rokas auda gaismu
Daile bālums un bezgala dziļi
Bezgala tīri
Violets
Velti mēs lūkosim atpūsties
Pusnaktī sāksies
Kad ir brīvs laiks ir arī brīvība
Gliemis Līnis daudzas Saules
 saulesrieta Mazais Lāčuks
Vecu dzeltenu kurpju pāris pie loga
Torņi
Torņi ir ielas

Akas

Akas ir laukumi

Akas

Akas

Zemē izdobti koki

kur savvaļas kaperienes mājo

Kastaņu jaunkungi sērīgām dziesmām

Spīdīgo meičiņu sirsniņas plosa

Un ziemēļos uā-uā

Pūš savu trompeti zoss

Kur žurku junkuri

Kažokus tīra

Vankūvera

Dzirkstošais dimants

Kur sniega un naksnīgo uguņu vilciens

izmisīgi no ziemas bēg

O Parīze

Starp zaļo un sarkano dzeltenais dziest

Parīze Vankūvera Jeru salas Maintenona Ņujorka

un Antiļu salas

Logi veras kā apelsīni

Gaismas burvīgie augļi

MĀKOŅU RĒGS

Dienu pirms četrpadsmitā jūlija
Ap četriem pēc pusdienas
Es devos uz ielas skatīties akrobātus

Šie ļaudis kuri met kūleņus zem klajas debess
Reti vairs sastopami Parīzē
Bet manā jaunībā viņu šeit bija daudz vairāk
Gandrīz visi ir pārvākušies
uz provinci

Es gāju pa Senžermēna bulvāri
Un laukumā pie Dantona statujas
Sastapu akrobātus

Ap viņiem bija sastājies nerunīgs pacietīgs
pūlis

Es ieņēmu vietu aplī lai redzētu visu
kas notiks

Varenas svaru bumbas —
Beļģijas pilsētas pacēlis gaisā strādnieks —
krievs no Longvī

Melnas un tukšas bumbas ko vieno
stingusi upe

Pirksti kas virpina cigareti
rūgtu un smalku kā dzīve

Uz bruģa izklāti smulīgi paklājiņi
Paklājiņi kam locījumiņas nav iztaisnojamas vairs
Paklājiņi ielas un putekļu krāsā
Bet vietām kāds nedzisis pleķis dzeltens
vai zaļš
Kā uzmācīgs meldiņš ko visu dienu tu svilpo

Skaties kāds izkāmējis un mežonīgs tips
Tēvu un tēvutēvu pelni dīgst
viņa neskūtā vaigā
Visu kas viņam iedzimis
var manīt uzreiz
Un likās
viņš sapņo par nākotni
Griezdams leijerkasti kas gausi un skumīgi
gaudās
Guldzieni Kviecieni Slāpētas raudas

154

Akrobāti nekustējās
Vecākajam bija mugurā rozīgi violets triko
Šo krāsu mēs redzam vaigos tām meičām
kam viena kāja jau kapā
Šis rozīgums mājo krunciņās mazās
ap viņu mutēm
Vai arī ap nāsīm
Šī krāsa ir nodevīga
Šim vīram tātad bija mugurā
Viņa plaušu pretīgais tonis
Un rokas rokas visapkārt kārtību uzturēja
Otram no akrobātiem mugurā
Bija vienīgi paša ēna

Es ilgi nolūkojos uz viņu
Bet nevaru atcerēties seju
Šim cilvēkam nebija galvas

Trešais bija kāds krūmu brālis
Sirsnīgi nelādzīgs tips
Platās biksēs ar nosietiem galiem
Zeļtuos melnos kā uzposies suteners

Mūzika stājās šie sāka tirgoties
Divi piecdesmit sameta pūlis
Kaut arī vecais prasīja trīs

Taču kad noskaidrojās ka vairāk
neviens viņam neko nedos
Tie nolēma sākt savus kumēdiņus
Un no leijerkastes apakšas
iznāca maziņš akrobāts
Plaušu rozīgā tērpā ar kažokādām
ap rokām un potītēm
Viņš izgrūda īsus iekliedzienus
Un sveicinājās roķeles pastiepdams

Kājeli atpakaļ atšāvis
Itin kā gribēdams mesties uz viena ceļa
Viņš paklanījās uz četrām debesu pusēm
Un kāpa uz bumbas
Viņa skaliņam līdzīgās miesas pārvērtās
mūzikā brīnumainā un aizkustināja ikvienu
Gars kam nepiemīt cilvēcīgais
Lūk ko mēs visi nodomājām
Un locekļu melodija
Pārmāca leijerkasti ko grieza
Vīrs ar senču noklāto seju

Mazais akrobāts pārmeta kūleni

Leijerkaste apstājās

un griezējs paslēpa seju rokās

Ar pirkstiem kas atgādināja

viņa pēcnācējus

Sīciņi puisēni dīga caur viņa rokām

Vēlvienreiz kļiedza Sarkanāda

Svētsvinīga koku mūzika

Bērna izzušana

Akrobāti cilāja svarus

kā spēlēdamies kā liksmodamies

Bet skatītāji meklēja sevī to savādo bērnu

O gadsimts o mākoņu gadsimtenis

ZEMES OKEĀNS

Dž. de Kiriko

Es esmu uzcēlis māju Okeāna vidū
Mājas logi ir upes kas iztek no manām acīm
Astonkāji tvarstās un Jumd gar pamatiem
Klau pukst viņu trejkāršās sirdis
un knābji pret stikliem knaukst

Mitrā māja

Degošā māja

Šie laiki šie skrējēji

Dziedātāji

Lidmašīnas dēj olas

Uzmanību izmetam enkuru

Uzmanību kaut kas rakstās

Tinte pilnā sparā šļakstās

Varbūt jūs tomēr nolaistos no debesīm

Jo debesu sausserdis rāpjas augšup

Zemes astonkāji dreb

Un piedevām vēl

mēs rokam sev kapu

Astonkāji krīta viņos astonkāji baltiem knābjiem

Ap mājām mums Zemes okeāns

viļņojas nerimdams

KALNI

Virš Parīzes kādu dienu
Cīnijās divas lidmašīnas
Pirmā sarkana otrā melna
Bet zenītā spoži dega
Mūžīgā saules lidmašīna

Pirmā bija mana jaunība
Nākotne bija otrā
Un abas kāvās tik nikni
Kā liesmainais Erceņģelis
Savlaik ar Luciferu

Tā rēķini cīnās ar problēmu
Tā cīnās diena ar nakti
Tā viss ko es pasaulē mīlu
Cīnās ar sirdi Tā negaiss
Cīnās ar kļiedzošu koku

Bet skaties Kāds maigums visapkārt
Kā meitene Parīze mostas
Un tvīkdama atmet galvu
Ar gaišiem un vijīgiem matiem
Un dzied savu skaisto dziesmu

Kur gan nokrita jaunība mana
Tu redzi kā nākotne liesmo

Un šodien es gribu teikt
Visiem kas mani dzird
Ka dzimusi pareģošanas māksla

Daži no Jaudīm ir kalni
Tie slejas pāri pār citiem
Un saredz nākotni visu
Labāk par tagadni un
Skaidrāk par pagājušo

Tikai rotas ir laiks un ceļš
Tie pāiet un mūžīgi turpinās
Lai čūskas naidīgi šņāc
Uz maigo dienvidu vēju
Didītāji ir beigti

Laiks tā grib Pat ja mašīnas
Kādudien mātēs domāt
Un dimanta pludmalēm pāri
Velsies vilņi no zelta
Putas vienalga būs māte

Zemāk par cilvēku lido ērgļi
Un cilvēks iepriecē jūru
Izkaisīdams pa vējam ēnas
Un apreibinošo splīnu
Kur satiekas sapnis un gars

Teiksmainie maģijas laiki
Atkal ir ceļā pie mums
Nav pasakās atrodami
Brīnumi kas mūs gaida
Esiet gatavi tiem

Apziņas dzīles
Tiks izmantotas
Kas zina kādas vēl būtnes
Tiks izceltas dienas gaismā
Un kādas pasaules

Skaties Kā zili kalni
Pareģi tālumā slejas
Viņiem būs zināms viss
Ko nenojauš zinātnieki
Un viņi mūs vedīs kurp vēlēsimies

Alkas patiesi ir milzīgs spēks
Nāc lai es noskūpstu tevi uz pieres
Tu esi tik viegla kā liesma
Karsta un spoža Un sāpes
Arī ir tevī kā liesmā

Tuvojas laiki kad pētīs
Visu kas ciešanas rada
Drosme tā nebūs nedz arī
Atteikšanās no visa
Nekas no tā ko mēs spējam

Un meklēs cilvēkā pašā
Visu kas nav vēl meklēts
Izzinās viņa gribu
Un iegūs varenu spēku
Kam nevajadzēs rīkus

Līdzjūtība joprojām
Ir gaisā un mājo starp mums
Kopš neatminamiem laikiem
Tai sākuma nav nedz gala
Kā gredzenam tavā pirkstā

Šis laiks ir tuksneša smiltis
Krustceļš un kalni Bet es
Esmu nācis kūleņus mest
Nav te bez vainas mans talismans
Miris un trauzlāks par dzīvi

Beidzot es esmu atrāvijs
No ērtām un dabiskām lietām
Es varu mirt bet ne grēkot
Un to kam neviens nav pieskāries
Es esmu skāris un aptaustījis

Es esmu rūpīgi aplūkojis
Visu ko neredz pat sapņos
Un daudzkārt es esmu svēris
Pat cilvēka dzīvi kam nepiemīt svars
Es varu nomirt ar smaidu

Es esmu planējis augstumos
Kur jāatvadās no lietām
No ērmībām un no spokiem
Un es vairs nevēlos apbrīnot
Zēnus kas imitē šausmas

Ardievu jaunība jasmīnu laiks
Es elpoju tevi Romā
Ziedošos ratos
Ar maskām un vītņēm
Un skanīgiem zvārgulīšiem

Ardievu jaunība Ziemsvētku prieks
Kad dzīve bija kā zvaigzne
Es vēroju viņas atspīdumu
Vidusjūrā kas vizēja maigi
Un viegli kā meteori

Izklāta dūnām kā eņģeļu ligzda
Ar mākoņu viju pār krūtīm
Un mirdzošāka par oreoliem
Un spīdošiem tvaikiem un skaistulēm
Maiguma harmonija

Stāvu un skatos
Kā zālājā karstā
Dejo čūska kas esmu es pats
Un stabule arī esmu es pats
Un pātaga citiem es esmu

Nāk labsirdības
Un ciešanu laiks
Ardievu jaunība Pienācis laiks
Izzināt nākotni visu
Un nemirt uzreiz no tā

Liesmainās žēlsirdības laiks
Kad rīkosies vienīgi griba
Septiņi pārbaudījumu gadi
Un cilvēks kļūs līdzīgs Dievam
Tirs dzīvs un vēl gudrāks

Viņš ieraudzīs citas pasaules
Gars ir kā novītis zieds
Burvīgi augļi rodas no tā
Augļi kas nobriedīs kalnu
Nogāzēs saulainajās

Es dziedu kas īstenībā ir dzīve
Es vienīgais pasaku to
Manas dziesmas ir zelta graudi
Stāviet klusu jūs dziedātāji
Nejauciet pelavas klāt

Kāds kuģis ienāca ostā
Milzīgs un izrotāts
Bet mēs tur atradām tikai
Sievieti daiļu un zaļu
Kas gulēja noslepkavota

Un citreiz es ubagoju
Bet ieguvu tikai liesmu
Kas apdedzināja man lūpas
Es nespēju pateikt Paldies
Un kļuvi par mūžīgu lāpu

Kur tu esi mans dārgais draugs
Kas mācēji atgriezties sevī
Es esmu vientuļš kā aiza
Kurā es pats esmu meties
Un iekritis bezkrāsu dzīlēs

Un es dzirdu pats savus soļus
Staigājam takas kur citi nav gājuši
Augām dienām pats savus soļus
Dzirdu staigājam lēni vai steidzīgi
Nākam vai attālināties

Ak ziema tu apaudz ar bārdu
Krīt sniegš un es esmu nelaimīgs
Es esmu gājis caur debesīm
Kur dzīve ir mūzika skaista
Bet nu man ir zeme par baltu

164

Radīnieties kā es
Pie brīnumiem ko es vēstu
Pie labsirdības kas valdīs
Pie sāpēm kuras es ciešu
Un nākotne jums būs skaidra

No sāpēm un labsirdības
Radīsies skaistums kas būs
Pilnīgāks par to daili
Ko pazina ļaudis pirms tam
Krīt sniegš un es degu un drebu [..]

MAZAIS AUTO

1914. gada 31. augustā
Pirms pusnakts
Es devos prom no Dovilas
Ruvēra mazajā auto

Ar šoferi kopā mēs bijām trīs

Mēs teicām ardievas veselam laikmetam
Naidīgi milži pār Eiropu slējās
Ērgļi jau cēlās no ligzdām
un gaidīja sauli

Plēsīgas zivis cēlās no dziļumiem augšup
Tautas saskrēja iepazīt sevi līdz galam
Mironi pārbīli tricēja mājoklī savā

Suņi rēja tās debesu puses
kur tuvākās robežas bija
Es braucu projām un piepeši jutu
karaspēkus cīnāties manī
Es jutu šīs armijas slienamies manī
un plešamies zemes pa kurām tās līda
Mežus un Beļģijas laimīgos ciemus es jutu
Frankoršānu Lorūžu
Apgabalu caur kuru arvien
ienaidnieki iebrūk pie mums

Dzelzceļu artērijas es jutu
pa kurām virzījās nāvei lemtie
Vēl vienu reizi sveikdami krāsaino dzīvi

Es jutu kā monstri zem ūdens kustas
Jūras dibenā guļošos kuģos
Neaptveramos augstumus jutu
Kur cilvēki cīnās
Augstāk daudz augstāk par ērgļiem
Cilvēks ar cilvēku karo
Un piepeši nokrīt kā zvaigzne
Es jutu kā manī jaunas un prasmīgas būtnes
Būvē un ierīko jaunu pasaules ēku
Tirgonis bezgala bagāts
un dūšīgs kā pasaku milzis
Lika uz letes neaprakstāmas lietas
Un milzīga auguma gani
Dzina mājlopus mēmus
kas iedami plūca vārdus
Un ceļā sastaptie suņi
uz viņiem aizvilkdamies rēja

Es nevaru aizmirst kā braucām caur nakti un
nerunājām ne vārda

O drū O
mais mai
ceļa sākums gā pirms O
3 mūsu kara cie kur naigi
lukturi dzisa nakts mi sa so

PAKAVU KALĒJI KURUS
CĒLA NO MIEGA STARP 12 UN 1

uz uz
brīnum V E R
zi lo vai SA LU
L Z E Z E L T A I N O
un 3 reiz mēs apstājāties lai mainītu plīsušu riepu

Un kad mēs pēcpusdienā
Caur Fontenblo
lebraucām Parīzē
Kur nupat kā bija izsludināta mobilizācija
Mēs abi sapratām
Ka mazais auto mūs ievēdis jaunā laikmetā
Un ka mēs abi jauni spēcīgi vīri
Tagad tik esam piedzimuši

NODURTĀ DŪJA UN STRŪKLAKA

Maigās bet nodur^{tās} sejas Mīlās ziedošās lūpas
MĪA MAREĪJA
JETE LORI
ANNĪ un tu MARI
kur jūs
esat o
meitenes mīlās

BET
pie šīs
strūklakas
kas raud un kas lūdz
DŪJA AIZGRĀBTI DŪC

168

Es atkal esmu atmiņu varā ?
Kur mani draugi kas aizgāja kara Kur ir Renāls kur Biji un Dalīzs
Tikai vārdi vairs debesīs kā? Tikai vārdi uz debesīm stūdz
Un skatieni ūdenim līdzī zūd Kā soļi kas tukšā baznīcā klakst
Skatieni stāvošā ūdenī plūst Kur ir Kremnics kurš pieteicās pats
Kur ir Makss Žakobs kur ir Braks Varbūt visi ir miruši jau
Derēns ar acīm kā pelēka ausma Dvēsele pilna ar atmiņām
Strūklaka asaras lej par tām

VISI KAS AIZGĀJA KARĀ ZIEMEĻOS CĪNĀS PAŠLAIK
Nāk vakars O asiņu jūra
DĀRZI KUR ASIŅO LAURU KOKS — KARĀ GĀJĒJU PUĶĒ

VINGRINĀJUMS

Lielam klajumam pāri gāja

Četri domīgi bombardieri

Putekļi viņu augumus klāja

Sviedri lija no pieres

Par jaunību viņi runāja

ledami cits aiz cita

Un slinki atpakaļ skatījās

Ja netālu šāviņš krita

Par nākotni viņi nedomāja

Par to vien kas bijis un ir

Armijas askēze turpinājās

Un ievingrināja mirt

GADALAIKI

Tas bija svētīts laiks Mēs dzīvojām pie jūras
Ar basām kājām pludmalē un krekli tā kā buras
Bet mīlestība šaudījās kā žigla krupja mēle
Un taisni sirdī vientiesi un gudru vīru dzēla

Vai tu atceries mundro Gī
Drasējam ierindā garā
Vai tu atceries mundro Gī
Artilērista mundierī
Pasaules karā

170

Tas bija svētīts laiks Kad nāca pastmeistars
Kā pilnā autobusā mēs grūstījām cits citu
Bet melnās rudens debesīs ik brīdi zvaigznes krita
Ko izmēdīja šāviņi un prožektora stars

Vai tu atceries mundro Gī
Drasējam ierindā garā
Vai tu atceries mundro Gī
Artilērista mundierī
Pasaules karā

Tas bija svētīts laiks Bet vilkās tā kā sprādzis
Uz mietiem cauri katliņi un liķu bruņumices
No skārda locīt ērmus tev bija iepaticies
Jo cik var ilgi spodrināt to stulbo siksna sprādzi

Vai tu atceries mundro Gī
Drasējam ierindā garā

Vai tu atceries mundro Gī
Artilērista mundierī

Pasaules karā

Tas bija svētīts laiks Bet karš vēl turpinās
Un apkalpe jau mēnešiem spēlējas ar skārdu
Un virsnieks zemē ieracies pie sevis dungo vārdus
Ko nezināma zvaigznīte virs galvas purpina

Vai tu atceries mundro Gī
Drasējam ierindā garā

Vai tu atceries mundro Gī
Artilērista mundierī

Pasaules karā

APVĀRŠŅA DZIESMA ŠAMPAŅĀ

Tranšejas ejas un dzeloņ-
Stieples pār zemes jūru
Stoiski dulli kā Zēnons
Tu sirdi likločiem stūrē

Putni virs priedītēm vijas
Knābji iz perēkļiem snaikstās
Trusis ar purniņu aizskar
Kārpainās eiforbijas

Saule tik tikko riešas
Kā visi šejienes augi
Bet rudeņa spīdekļi cieši
Kā persietis ticīgs tu raugies

Kāds kājnieks gandrīz vēl bērns
Burvīgs kā sirds un tik zilgans
Kā mirstošas dienas novakars rēns
Sacīja kapuci vilkdams

*Mājās visu šo laiku
Meitenes uzzied kā puķes
Tuvojas ziema un skaistums
Pametīs nabaga skuķes*

Man nav ko atcerēties
Šāvienu zibsnī un čūkst
Bet meiteņu skaistuma mērķis
Es esmu tāpat kā jūs

Jo tā ir tā pati kaisme
Kas aizrauj cīņā mūs

No kara drausmīgās gaismas
Viņš radīja liesmainu mūzu

TURPCEĻŠ

Un sejas tiem bija bālas
Un elpas tiem sadragātas

Kā snieglapiņas no mākoņa tāla
Kā tavas rokas pie mana stāva
Lidoja rudens lapas

Sauka tik lielo vielas
Kā visi šejieni augi
Bet rudiņa spideklis cūci
Kā pārsēja tiegs tu raugies

Kāds kānēks gandrīz vēl bērns
Būvējis kā stāvs un tik silgais
Kā šitādiem zīdētājiem rēva
Tāds kāpurs vilkēdams

Mēģis visu šitādu
Mēģens uzreiz kā pūķis
Tavās ziņās un skatīdams
Pārmētis rūdīgo stāves

ŠĀVIŅŠ

Tavu melno matu pīte ir mans dārgums

Manas domas uzmeklē tevi

un tavējās pretī nāk

Tavas krūtis ir vienīgie lādiņi

kuri man tiešām tīk

Un atmiņas par tevi ir starmetis

ar kuru mēs iztaustām nakti

Redzēdams zirga pēcpusi plato

tavus gurnus es iedomājos

Re kājnieki dodas uz aizmuguri

avīzi lasīdami

Re atgriežas sanitāra suns

ar pīpi ilkņos

Lido pūce Spārni rudi Acis blāvas

Maza kaķa purns un ķepas

Zaļa pele pa sūnām skrien

Pavāram rīsi piesviluši

Uz labu tas nevar būt

Megafons auro
Mērķē tālāk
Mērķē nu tālāk milu no savas baterijas

Monotona un ritmiska apšaude
Smagie ārprāta šķīvji

Uzkalnītē stāv koks miza noplēsta nost

Traktori gremžas
Pa ieleju cīnīdamies

Ak tu vecā XIX gadsimta pasaulīt
ar tiem augstajiem tīrajiem skursteņiem

Mūsu gadsimta Vīrietība
Dižgabali

Satriecošās 75 mm šāviņu čaulas
Žvaniet nu dievbijīgi uz tām

VADA KOMANDIERIS

Mana rīkle kā elles ugunis gailēs
Mana rīkle tev pekle būs
maiga un kārdinājuma pilna
Rīkles eņģeļi sēdēs tev sirdī kā tronī
Rīkles kareivji triecienā ieņems tevi
Rīkles priesteri kūpinās vīraku dziedās
Tu esi skaista
Un dvēsele tava drebēs kā lauks tai brīdī
kad zeme dreb
Un tavām acīm būs jāuzņemas visa mīla kas krājusies
acīs kamēr vien cilvēce pastāv
Mana rīkle būs liela armija
Apmetusies tev pretī
Daudzsejaina kā pestējošais
kas visādi pārvērsties māk
Rīkles orķestranti un koris manu mīlu tev teiks
Esmu tālu bet čukstus tu dzirdi
Pulkstenī ieurbies gaidīdams mirkli kad pavēlēts
uzbrukt vāciem

L
A
I
TEV
V E
S E
L Ī
BA ES
MU SAVĒ
JAIS VA
LODA DAIĻ,
RUNĪGĀ LAI
TAVA MUTE
O PARĪZE!
ŠAUJ KĀ ŠĀVUSI
MŪ ŽAM
UZ BO
ŠI EM

lē sirds smi līst ak kro uz
ni asi dzi lie lie nē ga
līst ņo na tus tus uz vi
lie drau lie es tē va lē
tus giem tus ap rau rē jiet
ir jā at rau da tā tru
vē cieš ve du lie jus me
si lai ras drau tus drau tes
at uz Dur gus to gus sau
šalc va vis ko pi ak lei
no ru kā lie kro dzel nu
Se pa mi tus nis zu pat
ven stei rē pie ma lie bi
niem dzi ja ķē niem tus ja
ie nā mu dē drau saul sku
ro tu te bez giem sta mīgs
ču ga ros lie
du lī pār tus
na bai vēr
ties

RUDMATU SKAISTULE

Lūk visu priekšā es cilvēks kam piemīt prāts
Pazīdams dzīvi un kripatu nāves
 ko dzīvais var pazīt
Jūtis mīlestības sāpes un laimi
Mācējis iegūt atzinību ar dažām idejām
Vairāku valodu pratējs
Diezgan daudz ceļojis
Redzējis karu dienēdams artilērijā un kājniekos
Ievainots galvā ar hloroformu midzināts
 steidzīgi trepanēts
Zaudējis labākos draugus baismīgās kaujās
Par veco un jauno es zinu tik daudz
 cik vienīgi cilvēks var zināt
Bet šodien
 nepieminēdams karu
Draugi starp mums un mūsu dēļ
Es šķiru šo seno strīdu
 starp tradīciju un jaunatklāsmi
Starp Kārtību un ceļu uz Nezināmo

Jūs kam mutes ir tādas kā Dieva vaigā
Mutes — pats Kārtības iemiesojums
Esiet žēlsirdīgi kad salīdzināt mūs
Ar viņiem kas izkopa Kārtību
Mūs kas visur meklējam pārsteigumu

Mēs neesam jūsu ienaidnieki
Mēs gribam jums dāvināt plašas
un savādas jomas
Kur noslēpumam ir daudzi ziedi
un katram tie noplūcami
Kur milzums nesatveramu māņu
Kas visi jāpārvērš realitātē
Mēs vēlamies apgūt labsirdību
šo milzīgo zemi kur pieklust viss
Un pastāv vēl arī laiks kuru var padzīt
un kam var likt atgriezties
Žēlastību mēs krītam kaujās
Uz bezgalības un nākotnes robežām
Žēlastību mūsu kļūdām Žēlastību mūsu grēkiem
Lūk jau vasara nāk versmainais gadalaiks
Jaunība mana kā pavasaris nomirst ar vieglu vaidu
Tas ir liesmainās Patiesības neizbēgamais laiks

Gaidu

Lai mīļai un dižciltīgai uzticīgs ietu pa pēdām
Nemainīgai un pievilcīgai līdzās lai soļotu smagnējs
Un viņa nāk un pievelk mani kā dzelzi magnēts
Viņa ir līdzīga meitenei
Burvīgai rudmatu skaistulei

Zeltaini mati Skaists
Zibens kas neizgaist
Saulstari lepni klīst
Pa tējas rozēm kas vīst

Bet smejiēt smejiēt par mani
Ļaudis no visām malām īpaši šejienes ļaudis
Jo ir tik daudz lietu

par kurām pats nedrikstu stāstīt
Tik daudz vārdu ko jūs man neļausiet teikt
Esiet žēlsirdīgi pret mani

No pēcnāves krājumiem

ATSLĒGA

— Lai tu neapmaldies ak mīļā
Skaties kur naktslampiņa deg
Ciet manas dārgakmeņu acis

— Atver acis Tu mīli mani
Atver kaut manis dēļ

— Lej lampiņā eļļu
Es pazaudēju
Atslēgu savām spožajām acīm
Meklē Lej lampiņā eļļu

— Ardievu To lampu es paņemu līdz

— Ak es negribu ļaut tev iet
Rudens ir pilns ar atšķeltām rokām
Nē tās ir lapas kas lido no koka
Tās rokas pieder tiem kuri iet

— Dusi Ardievu mans mīļais

— Es ilgi meklēju ceļmalās
Gājēj vai atslēgu neredzēji
— Atgriezies mana mīļotā klau
Cik aizvērtu acu gan pasaulē nav
Pūš vēji un īves raud

— Es ilgi meklēju pilsētās
Atslēgu acīm bet nebija tās

Es redzēju daudzas vienuviet
— Bet paliec nevajag meklēt un skriet
Tev viņu vienalga neuziet

— Es noplūcu viršu sauju
Sev uz sirds viņu liec
Bet kur gan plakstiņu atslēga ir

— Es liku sev viršu sauju uz sirds
Un es tevi gaidu atceries

— Es eju uz pilsētas vārtiem
Aiz kuriem tu sapņo un smaidi
Es nāku bet vai tu vēl gaidi
Es esmu pie pilsētas vārtiem
Bet kur mana mīlošā sirds
Atver ja tu vēl gaidi
Mīļotā lietū mirkst

— Vakar tavs mīļotais beidza ciest

— Nē viņš vēl gaida apžēlojies

— Nē viņa acis diemžēl ir ciet

Tuk Tuk Viņš aizvēris durvis
Un acis viņš aizvēris

— Vai tieši viņu iznesīs drīz

— Tu klauvē pie īstajām durvīm

— Es atraitne esmu un nespēju iet

Un kur gan lai es vēl ietu

Es atslēgu ezerā sviedu

Ak acis esiet uz mūžiem ciet

Es atraitne esmu bet putni dzied

Milētāji gar ezeru iet

Es gan tur nevarētu vairs iet

Acu atslēga ūdenī krīt

Es to vēl atradišu rīt

— Bet acis vien nāve spēj aizdarīt

Nāve Mīla atslēga krīt

Un nolaižas tumsa pār ceļiem

Ezera smiltis sandales mirkst

Un dzisusi naktslampiņa

Un uz kleitas krīt ziedlapiņas

Bet sandalēm blakus smiltis kas mirkst

Divi gredzeni saulē dzirkst

— Divi reiz gāja rozes plūkt

Vai tad tu neredzi gredzenus

— Es redzu ka smaržīgi ziedi plaukst

Mūsu rozes un acis es redzu

— Smiltis pie kājām tev gredzenus redzu

IR

Ir aizkustinoši tilti
Ir mana sirds kas ilgojas tevis
Ir skumja sieva uz ceļa
Ir vasarnīca ar dārzu
Ir zaldātiņi kas joko un rēc
Ir manas acis kas meklē tavu tēlu

Ir viena birtala paugura galā
Un zemessargs mīž kad mēs braucam garām
Ir viens dzejnieks kas sapņo par Lū
Ir trausliņa Lū lielajā Parīzē
Ir baterija starp kokiem
Ir gans ar savām aitām
Ir mana dzīvība kas pieder tev
Ir mana spalva kas raksta un raksta
Ir smalks papeļu aizkars
Ir mans aizvadītais un lieliski vadītais mūžs
Ir Mentonas šaurās ielas
— kur mēs mīlējām viens otru
Ir maza Sospelas meitenīte
— kura sit savas draudzenītes
Ir mana kučiera pātaga maisā ar auzām
Ir guļamvagoni uz sliedēm
Ir visa mana mīlestība
Ir visa dzīve
Es dievinu tevi

Ruso, tu visu atceries, ko redzēji aiz jūras, —
 Pirmatnējos mežos tur ananasi aug,
 Mērkaķi sūc arbūzus un astēm zaros turas,
 Blondais imperators ir tagad nošauts jau.

Meksikā tu ieraudzīji visu, ko tu glezno,
 Banānkoku pierēs tumšsarkanu sauli, —
 Un kā drosmīgs karavīrs tu savu tērpu grezno
 Mainīji pret mundieri, ko valkā muitas ļaudis.

Liktenis bij lēmis tev smagu netaisnību:
 Bērniņus un sievas — tu visus pazaudēji, —
 Un tad, Ruso, tu ņēmi par sievu glezniecību
 Un uztaisīji gleznas — savus pēcnācējus.

Mēs esam sanākuši, lai tevi suminātu,
 Un šmalkā vīna glāzes, ko pilda Pikaso,
 Mēs celsim visi kopā un sauksim mīļu prātu:
 „Lai slavēts mūsu muitnieks! Lai slavēts top Ruso!”

O, neparastais gleznotāj, ko godā Republika,
 Ko lepnie Neatkarīgie par karogu sev ceļ, —
 Reiz tevi cirtīs marmorā, kas vests no Pentelika,
 Un, ja šis laiks ir dižens, tad tikai tevis dēļ.

Nu ko! Lai pieceļamies, lai glāze glāzi skar,
Lai lidinās virs galda jautrais gallu gars;
Ak, prom šīs bargās pieres, es tagad iedzert gribu
Uz tevi, mans Ruso, uz tavu veselību!

ĶELNES JAUNAVA AR PUPAS ZIEDU

Jaunavai ar ziedu ir gaiši gaiši mati
Un mazais Jēzus bērniņš ir gaišs kā viņa pati
Tai zilās tīras acis kā debesis vai viņi
Un protams tikai Paraklētis ir apbērnojis viņu

Sēž divas daiļas svētās triptihā gar malām
Un svētlaimīgi apcer pārdzīvotās mokas
Un uzmanīgi klausās aizgrābtas bez gala
Kā eņģeļi debēs dzied sadevušies rokās

190

Trīs meitenes un bērniņš reiz dzīvoja te Ķelnē
Un tādas pašas pupas vēl Reinas malā zied
Un gleznotājs bij skatījies uz stārķiem debess dzelmē
Un uzzīmējis eņģeļus kas tagad skaisti dzied

Pie Reinas viņa dzīvoja Vai pasaulē vēl otru
Tik biklu maigu Jaunavu tu atradīsi vairs
Kā šī ko lielais mākslinieks Gijoms ar savu otu
Ir gleznojis kā kristietis vai bijīgs mīlākais

Tristanam Derēmam redivivus

Es rakstu Jums uz sola pie lauka virtuves
 Ir debess tumši zila un vējā klausos es
 Jā debess zilās acis arvien vēl naidā tumst
 Mans draugs Jau kādu gadu ne rindiņas no Jums
 Es gribu Jūsu varoņiem kaut drusku līdzināties

Es komandēju apkalpi es kliezdu Zēni stāties
 Mums blakus slejas resnie lielgabalu stāvi
 Un mani zirgi aulekšo pa debesīm kā kāvi

Bet šorīt pastnieks atnesa man Jūsu jauno dzeju
 Ko nenoguris pārlasu un sirdī gaviļēju
 Mēs visi izlasījām Jūs neticat varbūt
 Bet apraudājās mani skarbie pualū
 Es gribēju Jūs redzēt pirms lode mani ķers
 Apciemojiet mūs

Gijoms Apolinērs

SPIRTI

Zona

Pijs X — Pāvests no 1903. līdz 1914. gadam, izcēlās ar konservatīviem uzskatiem.

Renē Dalīzs (Dalize) — literāta, Apolinēra bērnības drauga Renē Dipī pseidonīms. Dalīzs krita karā 1917. gada maijā. Viņa piemiņai veltīts krājums „Kaligrammas”.

Simons Mags, pēc baznīcas nostāstiem, lūdzis apustuli Pēteri pārdot viņam brīnumdara spējas.

Enohs un Elija — tradicionāli debesu iemītnieki un „debesbraucēji” kristīgajā eshatoloģijā.

Apollonijs no Tiānas — filozofs pītagorietis, dzīvojis m.ē. 1. gs. un uzskatīts par burvi.

Rohs (Ruhs, Roks) — gigantisks putns Austrumu teikās.

Pi-ī — ķīniešu leģendu putni, kas saauguši kopā pa pāriem un lido ar tēviņa labo un mātītes kreiso spārnu.

Sacré-Coeur — Svētā Sirds, katedrāle Parīzē, kuras nosaukums radies no kristiešu nostāsta. (Kad Kristus pēc vairāku stundu ilgās agonijas pie krusta nomiris, kāds no romiešu zaldātiem iedūris viņa sirdī pīķi, lai pārliecinātos par nāves iestāšanos. Kopš tā laika Jēzus sirds asiņo par cilvēci.)

... *zīvis kā nelieli pestītāji* — zīvs bija viens no agrīnā kristiānisma simboliem.

Prāgas katedrālē tu redzi pats savus vaibstus... — starp dārgakmeņiem, kas rotā Sv. Venceslava kapelu Prāgas katedrālē, ir ametists, kurā it kā saskatāmi cilvēka vaibsti. Apolinērs tur saskatījis pats savu seju un bijis pārliecināts, ka tā ir slikta zīme. Šo epizodi viņš aprakstījis arī kādā no saviem stāstiem.

Latīņu vārdos *holandieši ires istabas sauc...* — oriģ. *cubicula locanda*.

Re kur tu Parīzē stāvi izmeklētāja priekšā... — sk. komentārus dz. ciklam „Santē cietumā”.

Satriekts tu skaties uz emigrantiem... — „Zonas” melnrakstā saglabājusies t.s. „slāvu epizode”, kur Apolinērs raksta konkrēti par emigrantiem no cara Krievijas. Dzejnieku visu mūžu satrauca mātes dzimtenes apspiesto tautu liktenis.

Argentīnā viņi cer nopelnīt lielu lērumu naudas... — oriģ. vārdspele *gagner de l'argent dans l'Argentine*; fr. *argent* — *nauda, sudrabs*.

Lūk viena ģimene sārtu pēli... — domāta pašu Kostrovicku ģimene. Pēli Apolinērs bija mantojis no mātes.

Saule ar pārgrieztu rīkli — domāta revolūcijas saule, kas uzaušis par spīti reakcijas teroram. Poēmas melnrakstā saulei ir „nocirsta galva” — tāds liktenis gaida daudzus no „nabaga ļaudīm”.

Nemīlēta cilvēka dziesma

Oriģ. *La Chanson du Mal-Aimé*, slikti mīlēta vīrieša dziesma.

Trešajā gadā... — 1903. g., kad dzejnieku pameta Annī Pleidena. (..) Šī pirmā piecīnīde sacerēta 1909. g., kad Apolinēru valdzināja gleznotāja Marī Loransēna.

Zeņķis — domāts Anteros, grieķu dieva Erosa ļaunais dvīņubrālis, kas ved „Dziesmas” varoni pie savas pavēlnieces. Anteros personificē atsacīšanos no mīlestības vai naidīgu attieksmi pret sirds aicinājumiem.

Mājas bija Sarkanā jūra... — Vecās Deribas epizode. „21. Kad nu Mozus savu roku izstiepa pār jūru... tas ūdens tapa pārkširts. 22. Un Izraēļa bērni iegāja jūras vidū sausām kājām, un tas ūdens bija tiem par mūri pa labu un kreisu roku. 23. Un tie Ēģiptieši dzinās tiem pakaj un iegāja... visi Varaus zirgi, rati un jātņieki jūras vidū. [..] 27. Tad izstiepa Mozus savu roku pār to jūru, un jūra atgriezās savā straumē.. un Tas Kungs iegāza tos Ēģiptiešus jūras vidū.” Otrā Mozus gr., 14.

Cik ļoti paveicās Odisejam... — vienīgais, kas uzreiz pazina Odiseju pēc divdesmit prombūtnes gadiem, bija viņa suns Arguss (Odiseja XVII.)

Šakuntala — indiešu V gs. drāmas varone, sievišķa maiguma un uzticības iemiesojums.

Četrdesmit romiešu zaldāti — kristīgie mocekļi (IV gs.). Viņus turēja veselu nakti uz aizsaluša ezera, bet no rīta sadedzināja.

Kānaāna — apsolītā zeme, sens Palestīnas nosaukums.

Rīta dziesma, dziedāta pūpolu svētdienā pirms gada — rīta dziesmas (*aubades*) bija viduslaiku trubadūru un truvēru iemīļots žanrs. Tās apraudāja mīlētāju šķiršanos, rītam austot. Konkrētajā *aubade* žanra noteikumi gan nav ievēroti. Pirms gada — 1902. g. pavasarī.

Lē (ar šauro ē, fr. *lais*) — viduslaiku dzejas forma, īsi dzejoļi par mīlas tēmu. Latviski ir tulkoti Francijas Marijas (*Marie de France*) lē.

Mausola sieva — Karijas valdnieka Mausola (IV gs.p.m.ē.) atraitne Artemisija, kas uzcēla vīram greznas kapenes (Halikarnasas mauzoleju).

Aizkrāces kazaku atbilde Konstantinopoles sultānam. — Apolinērs atveidojis kazaku slaveno vēstuli turku sultānam. Padomju pētnieks I. Balašovs norāda uz daudzām sakritībām ar oriģināltekstu.

Sultāns — Mahmuds IV (1648 — 1684).

Baraba — slepkavnieks, kuru Poncijs Pilāts apžēloja Kristus vietā.

Belcebuls — šajā gadījumā ne tikai sātana sinonīms, bet arī „nešķīsto, neticīgo valdnieks”. (Verbs *zabal* — ebr. ‘izvest netīrumus’ — garīgas netīrības, elkdievības metafora rabīnu tekstos.)

Podojas bende — Mahmuds IV savā laikā izlaupīja Podoju, apkaudams iedzīvotājus.

O manas Danaja meitu vātis... — apspēlēts pazīstamais grieķu mīts par piecdesmit valdnieka Danaja meitām, kam lemts mūžīgi liet ūdeni caurā mucā.

Ugunstaurenis — oriģ. *pyrauste*, tauriņš, kas dzīvo ugunī. Romantisma pārstāvju darbos uz uguni lidojošs tauriņš bija Erola simbols. Grieķu Psihi — elpas, dvēseles iemiesojumu attēloja kā no apbedīšanas ugunsкура izlidojošu tauriņu.

Virve ap kaklu kā tiem no Kalē...— 1347.g. Anglijas karaļa Edvarda III karaspēka aplenkātā Kalē pilsēta bija spiesta padoties. Aplikuši sev ap kaklu virves un turēdami rokās pilsētas atslēgas, seši Kalē pilsoņi devās pie Edvarda III, apņēmušies upurēt sevi, lai glābtu pārējo dzīvības. Kalē pilsoņu pieminēkli darināja Rodēns.

Vienradzis — mītisks dzīvnieks ar vērsa, vēlāk zirga vai āza ķermeni un smailu ragu pieres vidū. Aristotelis un Plīnijs Vecākais uzskatīja vienradzi par reāli eksistējošu dzīvnieku. Viduslaiku sacerējums vienradzis ir šķīstības un nevainības simbols, kuru piejaucēt var tikai nevainīga jaunava (bieži attēlots kopā ar Jaunavu Mariju).

Mežāzis — zodiaka zīme, šajā gadījumā likteņa sinonīms.

Septiņi zobeni — kristīgajā tradīcijā sastopami 7 zobeni Marijas vai Kristus sirdī. Zobeni „Dziesmas” varoņa sirdī ir erotiskas dabas.

Vulkāns — romiešu uguns dievs, šajā gadījumā grieķu Hēfais-ta, amatnieku dieva sinonīms.

Hermess Ernests — šī personāža sakars ar grieķu dievu vēstnesi Hermeju nav noskaidrots.

Lils de Faltenēns — trešā zobena vārds ir arī viens no Apolinēra pseidonīmiem. Viņš bijis pārsteigts, kara laikā dzirdēdams par kāda Gijoma Faltenēna nāvi.

Luitpolds — Bavārijas reģents divu plānprātīgu karaļu — Ludviga II (1845—1886) un Otona I (1848—1916) laikā.

Laiva, gulbis — Vāgnera operas „Loengrīns” asociācijas. Vāgnera mūža pēdējie gadi saistīti ar Ludvigu II.

Vienudien karalis noslicinājās... — Ludvigs II noslika vai tika noslicināts Šternbergas ezerā Bavārijā.

Bezlaīķes

Bezlaīķes (rudens vēlziedes) — puķes, kuru sīpoli satur indi.

Annī

Starp Galvestonu un Mobilu... — mēģinājums uzminēt Annī apmešanās vietu. Apolinērs pats nekad nav bijis ASV.

Mirušo māja

Šis dzejolis radies visai neparasti — Apolinērs sadalījis dzejas rindās kādu savu stāstu. Mirušās sievietes saruna ar studentu parodē saldeno milas liriku, kas plauka un zēla arī Apolinēra laikā.

Gājiens

Putns kas lido atmuguriski... — nostāsti par putniem, kas nepārtraukti atrodas debesīs, bija izplatīti XVI—XVII gs.

Agripa fon Netesheims, saukts *Kornēlijs Agripa* (1486 — 1535) — vācu ārsts un filozofs.

Marizibill

Marija Sibilla. Ar šo vārdu ķelniešu dziesmās apzīmēja izlaidīgas meičas.

Ceļotājs

Eirīpa straume — Eirīpa šaurums starp Eibojas salu un Grieķijas krastu jau antīkajos laikos bija pazīstams ar savu nepastāvību. Straume tur maina virzienu septiņas reizes dienā, ik stundu sacēlas vilņi.

Mari

Dzejolis uzrakstīts 1912. gadā, kad Apolinēru pameta gleznotāja Mari Loransēna.

Dzejolis, kas nolasīts Andrē Salmona kāzās

Andrē Salmons — dzejnieks, Apolinēra un Blēza Sandrāra draugs un domubiedrs. Viņa kāzas tika svinētas dienu pirms 1909. gada 14. jūlija — Lielās Franču revolūcijas 120. gadadienas. Apspēlēdams šo faktu, Apolinērs sarkastiski runā par „pilsoņu demokrātijas lielajiem sasniegumiem“.

Un vēl es redzēju kā mans draugs mierina mirstošu muziku... —
A. Salmons bieži brauca uz Krieviju un stāstīja draugiem savus
iespaidus. Viņš sarakstījis Oktobra revolūcijai veltītu poēmu
„Prikaz” (1919).

Emigrants no Lendorroudas

Londonā, Lendorroudā 75 dzīvoja Annī Pledeina.

Vērpējas — gr. Moiras, romiešu Parkas — dievietes, kas vērpj
cilvēka likteni.

Ar jūru viņš laulājās izsmalcināti... — ar jūru mēdza laulāties
Venēcijas dodži laikos, kad Venēcija bija jūru valdniece. Šajā ga-
dījumā tas nozīmē noslīcināties.

Ugunskurs

Amfions — gr. mitoloģijas personāžs, kam Hermejs (vai Apollons)
bija iedevis burvju liru. Šīs liras skaņas pievilinājušas savvaļas zvē-
rus un likušas kustēties nedzīvām lietām. (Akmeņi paši no sevis
sakrāvušies cits uz cita un izveidojuši Tēbu mūrus.)

Tindars — gr. mitoloģijā Spartas valdnieks, Lēdas vīrs. Viņiem
bijis daudz bērnu — dviņi Dioskūri, Klitaimnēstra, Helena un vēl citi.

Un nav nekā vairs kopīga man

Ar tiem kuri baidās no apdegumiem — šīs rindas ir Pretošanās
kustības gados rakstīto Eliāra dzejoļu tiešas priekšteces (N. Balašovs).

Sinagoga

Leviatāns — Bībelē pieminēts ugunssplāvējs nezvērs.

Tora — pergamenta vīstoklis ar Piecu Mozus grāmatu tekstu,
ebreju reliģiskā kulta priekšmets.

Luabimi — palmas zari, dievkalpojuma atribūts.

Hanoten ne Kamoth... — neprecīzs ebreju psalma citāts.

Loreleja

Dzejolis rakstīts pēc vācu romantiķa K. Brentano (1778—1842)
balādes motīviem.

Saderināšanās

I. *Paraklētis* — gr. 'aizstāvis', svētais gars Jāņa evaņģēlijā u.c. tekstos.

VIII. O *skaidrā Jaunava trešā mēneša zīmē...* — kā zināms, Jaunava ir zodiaka astotā zīme (23. augusts—22. septembris), bet Jaunavas zvaigznājs vislabāk redzams martā; šajā mēnesī iekrīt arī baznīcas svētki — Marijas pasludināšanas diena.

1909

à la *Récamier* — Žanna Fransuāza Rekamjē (1777—1849) — buržuāziskās aristokrātijas simbols. Viņas portretus gleznojuši Davids un Žerārs.

Santē cietumā

1911. gadā Apolinēram ir sekretārs — kāds beļģu avantūrists, vārdā Žeri Pjerē, kurš brīvajā laikā izklaides pēc zog dažādus nieciņus no Luvras kolekcijām. Kādu zagtu krūštēlu viņš noglabā dzejnieka mājās. Drīz pēc tam citi profesionāli ļaundari piesavinās Džokondu. Apolinērs, godīgs būdams, aiznes krūštēlu uz *Paris—Journal* redakciju, kur viņam apsola bez lieka trokšņa to nodot muzejam. Redaktors tomēr netur savu klusciešanas solījumu un denuncē dzejnieku divdomīgā raksteli. Tā kā Pjerē sen jau ir aizmucis, Apolinēru arestē kā Džokondas zagļu līdzzinātāju un ieslo-ga Santē — Parīzes centrālcietumā. Dzejnieks tur pavada nedēļu, kamēr draugi panāk viņa atbrīvošanu.

Medību rags

Tomass de Kvinsejs (1785 — 1859) — angļu rakstnieks, kas parādījis narkomāna personības degradāciju autobiogrāfiskajā „Angļu opiomāna grēksūdzē” (1822).

Vandemiērs

Vandemiērs — 1792. gada revolucionāru kalendāra pirmais mēnesis, vīnogu novākšanas mēnesis (lat. *vindemia*), ražas svētku

un liksmības laiks un — šajā gadījumā — arī spilgtas poētiskas atklāsmes brīdis.

3. rindas *Klusi un skumji apmira valdnieki visi...* — vietā poēmas melnrakstā ir rinda „Citu aiz cita tos nogāza anarhisti“, līdz ar to *trejtik drosmīgie* 4. rindā ir anarhisti, nevis valdnieki.

Trismegists — trejkārt diženais, viens no Sātana „tituliem“.

Īksions — gr. mitoloģijas varonis, kurš bija iemilējies Zeva sievā Hērā, bet apskāva vien Zeva sūtītu mākonī Hēras izskatā.

Hidra — domāta deviņgalvainā Lernes hidra, ko uzveica Hērakls.

BESTIĀRIJS

Dromedārs

Dons Pedro d'Alfarubeira — XV gadsimta portugāļu princis, dzejnieks un ceļotājs.

Sienāzis

„Bet Jānis bija apgērbies ar kamieļu spalvām un ādas jostu apkārt saviem gurniem un ēda siseņus un kameņu medu.“

Marka ev., 1.6.

Vērsis

Šis ķerubs dzied augsti un jauki... — kristiešu tradīcijā ķerubi (viena no eņģeļu „pasugām“) bija spārnoti vērsi.

KALIGRAMMAS

Logi

Aras — papagaiļu suga.

Pi-ī — sk. komentārus dzejolīm „Zona“.

Kaperienes — kaperi (kaperkrūmi) — augi, kuru pumpurus marinētā veidā lieto kā garšvielu.

Mākoņu rēgs

Beļģijas pilsētas pacēlis gaisā strādnieks — krievs no Longvi... — šī tēla izcelsme nav noskaidrota.

Zemes okeāns

Džordžo de Kiriko (1888—1978) — itāliešu gleznotājs, viens no sirreālisma pamatlicējiem.

Mazais auto

31. augustā — nav noskaidrots kāpēc Apolinērs licis šo datumu 31. jūlija, mobilizācijas dienas vietā.

Vingrinājums

Bombardieri — artilēristi.

Gadalaiki

Tas bija svētīts laiks... — pirmajā pantā Apolinērs domājis kara priekšvakarā Dovilā pavadītās dienas (..). Pārējos pantos šie vārdi atkārtojas kā rūgti ironisks refrēns.

Apvāršņa dziesma Šampaņā

Zēnons (ap. 336.—264. g.p.m.ē.) — stoicisma filozofijas pamatlicējs.

Bet rudeņa spīdekļi cieši

Kā persietis ticīgs tu raugies —

netieši pieminēta duālistiskā seno irāņu reliģija — zoroastrisms, mācība par pastāvīgo cīņu starp Labo, ko personificē gaišais dievs Ormazds, un Ļauno (tumšais dievs Ahrimāns). Ierakumos Labais — šajā gadījumā *saule — tik tikko riešas.*

Turpceļš

(..) Šis dzejolis veltīts kritušajiem vācu karavīriem. 1915. gada 19. novembrī Apolinērs pavēstīja Madlēnai: „Es šodien uzrakstīju mazu melanholisku dzejoli bošu (t.i., vāciešu — K. E.) kapsētā.“

NO PĒCNĀVES KRĀJUMIEM

Atslēga

Šajā agrīnajā uzmetumā saskatāmi vairāku vēlāk rakstītu dzejoļu elementi („Dāma“, „Atvadas“, „Reinas rudens“).

„Ruso, tu visu atceries...“

(..)

Penteliks — kalns Grieķijā starp Atēnām un Maratonu, kur atrodas slavenas marmora lauztuves.

Ķelnes Jaunava ar pupas ziedu

„Annī perioda“ dzejolis.

Paraklētis — sk. komentārus dzejoļu ciklam „Saderināšanās“.

„Es rakstu Jums...“

Pualū — franču karavīru iesauka.

Klāvs Elsbergs

Klāvs un Gro. 1982(?). gads.

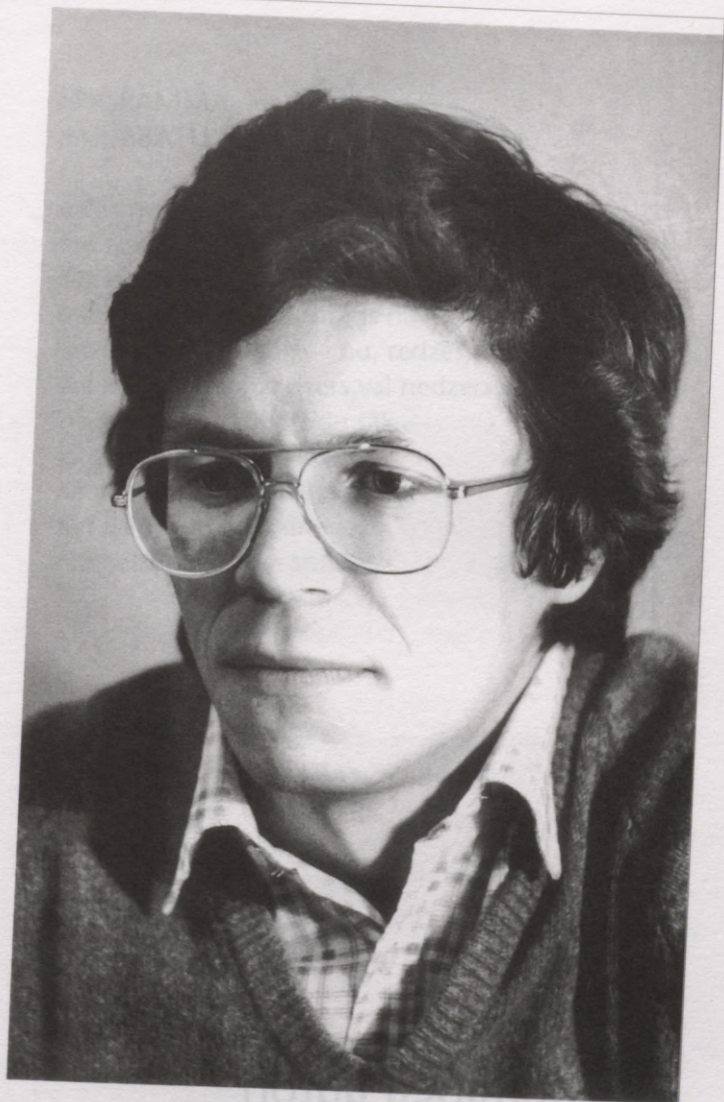
Pie Raiņa pieminekļa Esplanādē. 1986. gads.

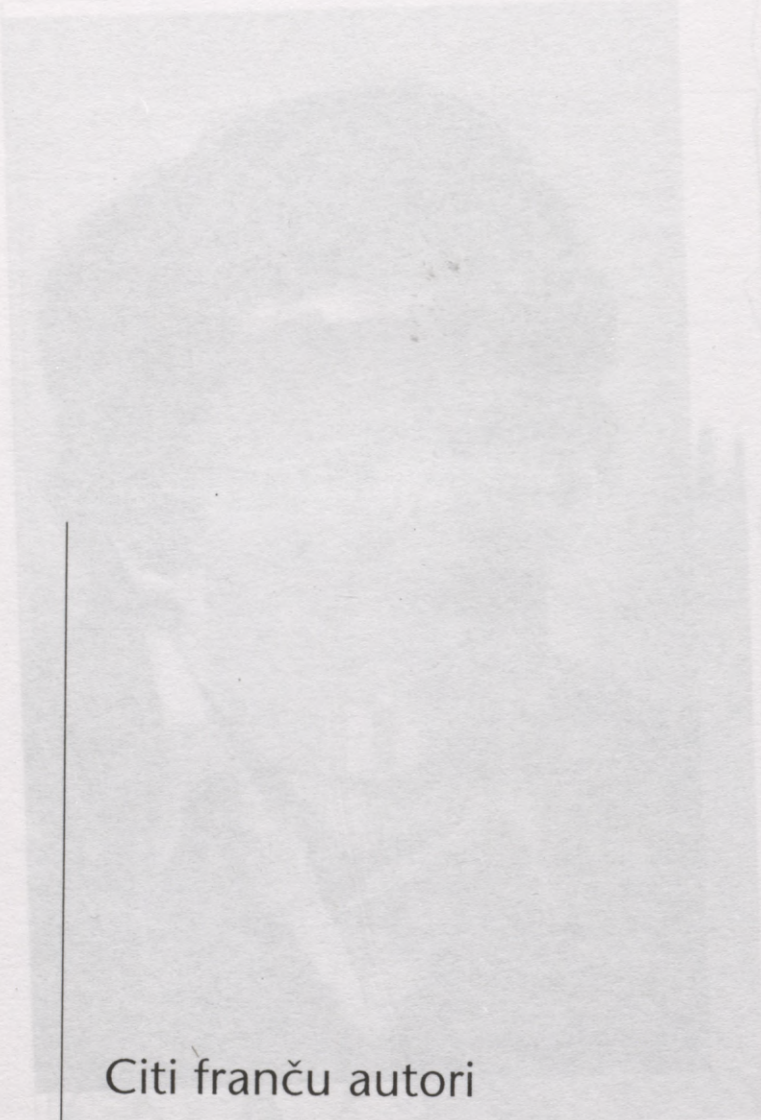
Māris Melgalvs un Klāvs. 1986(?). gads.

KLEEMANS MARO

(1996—1544)

Dubulti. 1987. gads.

Citi franču autori

KLEMANS MARO

(1496—1544)

EPIGRAMMA

PAR ABATU UN VIŅA KALPU

Kalps nu nekādi sliktāks nav
Par savu kungu abatu:
Tas zina gan, kur mucas stāv,
Kur vīns ir labs un kur tāds nav.
Bet kungam atslēga — nu, redzēs,
Vai kalps to draņķi dzers vai nedzers.
Un vakars nāk, šie strīdu sāk —
Jo abats neguļ savādāk,
Kā vien ar savu blašķi blakām,
Bet kalps top tikai sirdīgāks
No neizdzerta vīna smakām.

PJĒRS RONSĀRS
(1524—1585)

Es gribu izlasīt trīs dienās Iliādu,
Un tamdēļ, Koridon, slēdz mājas durvis ciet;
Ja nebūs miera man, tad apzvēru, paties —
Tu dārgi samaksāsi pats ar savu ādu.

Lai plāpa istabene nenāk gultu klāt,
Tie citi — lai tie neklausās aiz durvīm;
Lai celle top tā istaba, kur mītu,
Bet ceturtajā dienā lepnu galdu klāj.

Vien ja no Kasandras man kāds tais dienās
Jel kādu ziņu nes — tad ļauj tam ienākt,
Pie manis steidz, dod zobenu, auj kājas,

Lai izskatos es tā, kā vīram klājas;
Bet citādi, kaut Dievs pie vārtiem pienāk,
Tu arī viņam pasaki: Ronsārs nav mājās.

REMĪ BELO

(1528—1577)

APRĪLIS

Ja nebūtu viņa, gads

Nebūtu gads

Un pumpuri nenāktu vaļā —

Vai gan rosītos tie,

Vai rosītos tie

Bez pavēles bargās un zaļās?

Bet zeltaini zaļās pļavas

Atver tam savas

Skavas, pilnas smaržīgām puķēm

Un raibas visādām krāsām —

Šim māsām

Tik izgreznoties kā skuķēm;

Bet dziļajā mežā nopūšas vējš,

Maigais rietumvējš,

Un mīļotajai tad slazdu liek —

Ir Flora* tik kārdinoša

Un droša —

Un kā gan citādi klātu lai tiek?

*Romiešu pavasara un ziedu dieve.

Kad aprīlis dabu ap vidu skauj —
Daba to ļauj,
Pat smaržas gaisā lec lustīgas dejas
Un puķes uz zemes dara, ko zina:
Kamenes pievilina —
Jo pati daba valšķīgi smejas!

Lai manas dāmas bizēs un krūtīs,
Un brunču rūtīs,
Un actiņās tūkstotis lapiņu plaukst —
Jo es zinu, ka sauss
Netaps milas kauss,
Un stiprais groks nekļūs auksts.

ŠARLS BODLĒRS
(1821—1867)

AICINĀJUMS CEĻOT

Manu mazulīt,
Kā būtu, ja rīt
Mēs dotos uz laimīgo zemi?
Skūpstus tur mīt,
Mīlēt un mirt —
Malā, kas līdzīga tev ir.
Tur saules glāsts
Caur miglu nāks
Un skars man dvēseli maigi,
Tik savaldzinošs
Un maldinošs
Kā asras uz tava vaiga.

Viss tur skaists un saskanīgs,
Greznis, kaislīgs, pievilcīgs.

Spožs mēbeļu zaigis —
Tās pulējis laiks —
Mūsu mājokli piestrāvotu;
Ik neredzēts zieds —
Un ambras mazliet —
Mums tvīksmīgi uzsmaržotu;
Griestu velvējums zvīļš
Un spogulis dziļš —
Burvīgais Austrumu alkovs
Tā paslepus vien

Liktu dzirdēt arvien
Dvēseļu valodu smalko.

Viss tur skaists un saskanīgs,
Greznš, kaislīgs, pievilcīgs.

Vējš kanālus glauž,
Kur kuģi snauž —
Šie mūžīgie klejotāji;
Lai top izpildīts
Ik tavs vēlējums sīks,
Tie atsteigušies ir mājās.
— Jau saules riets
Pār tīrumiem iet,
Pār kanāliem, pilsētu kluso;
Tas zeltu klāj,
Lai pasaule stāj
Un laižas tvīksmīgā dusā.

Viss tur skaists un saskanīgs.
Greznš, kaislīgs, pievilcīgs.

PŪCES

Zem īvju zaru jumta platā
Aiz pūces pūce rindā sēd,
Kā stingi elkudievi dēd
Ar acīm sarkanām. Un prāto.

Tā viņas klusi notupēs,
Līdz pienāks krēslas stunda ilgā
Un, grūžot sauli kapā zilgā,
Nāks tumsa dienas gaismu dzēst.

No pūcēm varam pamācīties,
Ka gudrāk vienmēr izvairīties
No kustībām; tās postā grūž.

Ikvienam, kas pēc ēnām tiecas,
Top īstas mokas viņa mūžs —
Vien tāpēc, ka nav palicis uz vietas.

MŪZIKA

Man sirdī mūzika kā jūra reizēm brāž!
Uz savu zvaigzni —
Vai skaidras debesis vai mākoņi tās vāž —
Man buras raisīt;

Kā buru audeklā vējš manās plaušās gulst
Ar visu spēku;
Es šķeļu viļņus — guldzēdami lūst
Tie tumsā, vētrā.

Es jūtu, dvēsele kā kuģis vētrā sten:
To kaisles važo;
Gan vējš, gan vētras krampji mani dzen

Pār dzīli plašo
Un ieaijā. Bet citreiz — bezvējš glums:
Mans izmisums.

RUDMATAINĀ UBADZE

Bālā meiča rudiem matiem,
Tērpa caurumos tev atviz
Ubadzīgais kailums tavš
 Un daiļums tavš.

Skatos, dzejnieks vārīgais, —
Augums tavš slimīgais
Pazib ruds un atkal gaist,
 Un ir tik skaists.

Un tik vijīgs solis tavš,
Kaut ar koturnu tev nav —
Daiļāk par princesēm
 Ej ar tupelēm.

Lai kankaru vietā zīds
Gar tavu augumu list —
Lai galmatērps čaukst un švīkst,
 Un pēdās slīd;

Lai citas zeķes tev dod —
Lai tiem, kuri redzēt prot,
Pretī kā duncis spīd,
 Kad kāja vīd;

Lai mezglīņi vaļā ris,
Un katram, kas iztvīcis,
Lai krūšgali pretim zvīl
Kā skatiens mīļš;

Lai rokas tev krustām zib,
Kad augums izģērbties grib,
Bet neganti projām trenc
Pirkstus, kas lenc,

Pērles, kas dzilē dus,
Dvesmīgos sonetus,
Ko tavi lencēji gan
Kals tā, ka škan;

Lielo rīmnieku baru,
Kas sikšņo ar negantu sparū —
Kad dodies pa kāpnēm, tie tur
Patrepē lūr —;

Salicis rindas pārs,
Tāds dižciltis, tāds Ronsārs,
Pieprasītu par to
Sen kāroto!

Tev palagos tiktu sviests
Dažs vītis lilijas zieds —
Tu strādinātu — jā, tīci! —
Dažu princi!

— Laime tālu vēļ; tu trīci,
Tinies kankaros un tīci:
Ļaudis kādu grasi dos
Šais bulvāros.

Tu ceri — kāds dāvās varbūt
Tev krelles par divdesmit sū;
Piedod, ka iznācis tā —
Nav man nekā.

Ej droši bez kādām tur
Pērlēm vai smaržām, kas bur,
Kaila ej, skaistulīt!
Skrandas lai krit!

JOKU MĪLOTĀJS

Bija sācies Jaungada izvirdums — kariešu riteņu graizīts sniega un dubļu jūklis, eglīšu rotās un konfektēs mirdzošs alkatiņas un izmisuma virums, pilsētas legālā trakuma lēkme, kuras nolūks ir apdullināt pat stiprāko vientuļnieku.

Caur šo jandāliņu un kņadu knaši rikšoja ēzelītis, trula dēlieša pātagas dzīts.

Ēzelītim nogriežoties gar stūri, kāds iznesīgs, cimdots un lakots kungs ar stingri savilkto kaklasaiti un nule pašūtās drānās cēla cepuri un svinīgi klanijās jūga lopam, teikdams: „Daudz jums laimes Jaunajā gadā!” Tad izslējies pašpārliecināti pievērsās draugiem, aicinādams tos novērtēt viņa asprātību.

Ēzelis nepamanīja joku mīlotāju un sparīgi traucās tik tālāk, kur viņa pienākums lika.

Bet man pēkšņi uznāca neizmērojamas dusmas uz šo lielisko aunapieri, kurā man šķita iemiesojies viss Francijas gars.

TRAKAIS UN VENERA

Cik burvīga diena! No saules kveldīgā skatiena parks ir itvīcis gluži kā jauni ļaudis, pār kuriem Mīlestībai vara.

Par dabas un lietu visaptverošo ekstāzi neliecina ne mazākais troksnītis; liekas, pat ūdeņi iemiguši. Te nav kā cilvēku svētkos — šīs orģijas ir tik klusas.

Varētu sacīt, ka gaisma, ik mirkli pieņemdamās spēkā, liek visam dzirkstīt arvien spožāk, ka sakairinātās puķes ar savu krāsu sparīgumu alkst pārspēt debesu jumu un karstums, kas dara smaržas saskatāmas, liek tām gluži kā tvaikiem celties pret zvaigzni.

Un tomēr šai svētlaimības valstī es redzēju bēdu sa-grauztu būtni.

Pie milzīgas Veneras kājām — viens no tiem viltus tra-kajiem, viens no tiem brīvprātīgajiem nerriem, kuru pienā-kums ir iesmīdināt Garlaicības vai Sirdēstu mocītus valdnie-kus, — uzgērbies brēcošus, smieklīgus kankarus, uzlicies mici ar zvārgulīšiem, pieplacis pie pjedestāla, skatās uz ne-mirstīgo Dievi ar asaru pilnām acīm.

Un acis saka: „Es esmu vispēdīgākais no cilvēkiem, vientuļāka par mani nav, mīla un draudzība man liegtas, tamdēļ visnepilnīgākais kustonis vērtējams augstāk par mani. Un tomēr es arī esmu radīts apjēgt un izbaudīt mū-žīgo Daili! Ak! Dievieta! Apžēlojies par manām skumjām un neprātu manu!”

Bet nepielūdzamā Venera lūkojas tālumā — sazin uz ko — ar savām marmora acīm.

Drīz pēc mūsu iznākšanas no tabakas bodītes mans draugs sāka šķirot naudu, kas bija tam līdzī; vestes kreisajā kabatā viņš ieslidināja sīkās zelta monētas, labajā — sīkās sudraba, bikšu kreisajā kabatā ievietoja krietnu riekšavu sū, bet labajā — sudraba divfranku gabalu, iepriekš rūpīgi appētījis to.

„Paskat, cik ērmīgi izdarās,” es klusībā nodomāju.

Sastapām ubagu, kurš drebēdams pastiepa cepuri. Nezinu neko nomācošāku par mēmi daiļrunīgajām lūdzēju acīm, kurās jūtīgs cilvēks, ja prot, var izlasīt vienlaikus gan pazemojumu, gan pārmetumus. Kaut kas līdzīgs šīm sarežģītajām jūtām ir nojaušams acīs suņiem, kad tos sit.

Drauga ziedojums bija krietni prāvāks par manējo, un es teicu: „Jums taisnība — ja neskaitām prieku tikt pārsteigtam, nav lielākas laimes kā pārsteigt citus.” — „Tā nauda ir viltota,” viņš mierīgi attrauca, kā gribēdams attaisnot savu izšķērdību.

Bet manās nabaga smadzenēs, kas vienmēr un visur meklē to, kā nemaz nav (cik apgrūtināšu spēju daba man dāvājusi!), iešāvās doma, ka šādu rīcību var attaisnot tikai vēlēšanās izrotāt tā nabaga velna dzīvi ar neparastu piedzivojumu, varbūt pat ar nolūku izpētīt, kādas sekas — pazudinošas vai citādas — var izraisīt viltotas naudas gabalos ubaga rokā. Vai tas nevarēja pārvērsties citos — īstos naudas gabalos? Vai arī — tikpat labi — novest ubagu cietumā? Krodzinieks vai maiznieks, piemēram, varēja likt šo vīru apcietināt kā naudas viltotāju vai viltotas naudas izpla-

tītāju. Tikpat labi no šīs neistās naudas varēja izdīgt kāda sīka spekulanta vairākdienu bagātība. Un tā mana iztēle gāja savu ceļu, piedēvēdama drauga garam spārnus un aplēsdama visus iespējamus variantus.

Taču draugs rupji pārtrauca manus sapņus, atkārtodams manus vārdus: „Jā, jums taisnība — nav lielākas laimes kā pārsteigt cilvēku, dodot vairāk, nekā viņš cerējis.”

Es ielūkojos viņam acīs un izbijies pamanīju, cik nepāprotami sirdsšķīsti tās mirdz. Es skaidri sapratu, ka viņš tiešām gribējis apvienot žēlsirdību un rebes, iegūt gan četrdesmit sū, gan Dieva sirdi, ar taupību iekļūt paradīzē, par baltu velti iekarot žēlsirdīga cilvēka slavu. Es gandrīz jau biju piedēvējis viņam kāri pēc noziedzīgām izpriecām, uz kurām tas nule man šķita spējīgs, es būtu uzlūkojis kā ērmīgi interesantu viņa patiku kompromitēt nabagus, bet šo prasīto aprēķinu es viņam nepiedošu nekad. Būt ļaunam ir neglīti, tomēr apzināts ļaunums dara cilvēkam kaut cik goda; visnepiedodamākais netikums ir darīt ļaunu aiz muļķības.

GALANTAIS ŠĀVĒJS

Kariete ripoja cauri mežam, un viņš lika apstāties netālu no šautuves, teikdams, ka mīļuprāt pašaudītos mazliet, lai *no-sistu* Laiku. — Nāvēt šo izdzimteni — vai tā nav jebkura cilvēka parastākā un likumīgākā nodarbe? — Un viņš galanti sniedza roku savai mīļotajai, daiļajai un nīstajai sievai, noslēpumainajai dievietei, kam varēja pateikties par tik daudziem priekiem, par tik neskaitāmām ciešanām un varbūt arī — par lielāko daļu savas ģenialitātes.

222 Vairākas lodes trāpīja sienā tālu no iecerētā mērķa, kāda pat iurbās griestos, un, tā kā piemīlīgā radība smējās kā traka par sava laulātā drauga neizveicību, viņš spēji pagriezās pret to un teica: — Raugiet to tur lelli — pa labi, pašā apakšā —, kam deguns gaisā un tik augstprātīgs izskats. Tad, lūk, manu eņģelīt, *es tagad iedomājos, ka tā esat jūs*. — Un viņš aizdarīja acis un nospieda mēlīti. Lelles galva nolidoja no pleciem.

Pēc tam, klanīdamies savas mīļās, daiļās un ienīstās sievas, savas neizbēgamās un nepielūdzamās Mūzas priekšā, viņš pazemīgi noskūpstīja tai roku un piebilda: — Ak, manu eņģelīt, kā es jums pateicos!

ANY WHERE OUT OF THE WORLD

Šī dzīve ir slimnīca, kur ikvienu sirdzēju apsēdusi vēlēšanās mainīt guļasvietu. Viens gribētu mocīties pie krāsns, citam šķiet, ka viņš atveseļotos pie loga.

Man allaž licies, ka es jutīšos labi tur, kur manis tobrīd nav, un es mūždien tērgāju ar savu dvēseli par pārvākšanos.

„Saki, mana dvēsele, nabaga nosalusī dvēsele, — vai tev patiktu dzīvot Lisabonā? Tur droši vien ir silti, tu kļūtu sprigana kā ķirzaka saulē. Šī pilsēta atrodas jūras krastā; stāsta, ka tā esot viscaur no marmora un turienes ļaudis tik ļoti nistot augu valsti, ka raujot visus kokus ar saknēm laukā. Lūk, ainava tavā gaumē — gaisma, akmeņi un ūdens, kur tiem spoguļoties!”

Mana dvēsele neatbild.

„Tev tik ļoti patik dīki vērot kustību — vai tev gribētos dzīvot Holandē, tai svētītājā zemē? Var taču būt, ka tu gūsi atveldzi šajā nostūrī, kura attēlus tik bieži esi apbrīnojusi muzejos. Ko tu teiktu par Roterdamu — tu taču mīli mastu mežus un kuģus, kas pietauvoti māju pamatiem?”

Mana dvēsele klusē.

„Varbūt vēl labāk tev patiktu Batāvija? Šai zemē mēs turklāt rastu ar tropu daili salaulātu Eiropas garu.”

Ne vārda. — Vai mana dvēsele būtu jau mirusī?

„Vai tu esi jau tiktāl sastingusi, ka jūties labi vien savā nelaimē? Ja tā, bēgsim uz zemēm, kas ir nāves dvīņumāsas. — Es zinu, ko mums darīt, nabaga dvēsele! Posīsimies

uz Torneo. Dosimies vēl tālāk, uz Baltijas jūras viņu galu; varbūt vēl tālāk no dzīves, ja tas iespējams — apmetisimies Ziemeļpolā. Tur Saule tikai ieslīpi skar Zemi, tur gaismas un tumsas gausās maiņas kļiedē atšķirības un vairo vienmuļību, kas ir jau puse no nebūtības. Tur mēs varēsīm gremdēties tumsas vannās, un ziemeļblāzmas, lai izklaidētu mūs, laiku pa laikam sūtīs mums savus rožainos pušķus kā Elles uguņošanu atblāzmas!”

Beidzot mana dvēsele neiztur un viegli uzkļiedz man: „Vienalga, kurp! Vienalga, kurp! Tikai prom no šīs pasaules!”

SITĪSIM NABAGUS!

Es pavadīju savā istabā piecpadsmit dienas, apkrāviēs ar grāmatām, kas tajā laikā (pirms sešpadsmit vai septiņpadsmit gadiem) bija modē; es te domāju grāmatas, kurās tiek runāts par mākslu padarīt tautas laimīgas, gudras un bagātas divdesmit četru stundu laikā. Es tātad sagremoju — proti, apriju dzīvus — visus vāvuļojumus, ko laiduši tautā sabiedrības laimes gādātāji — gan tie, kuri iesaka višiem nabagiem kļūt var vergiem, gan tie, kuri viņiem apgalvo, ka ikviens nabags īstenībā ir gāzts karalis. — Kāds tur brīnums, ka mans gars tobrīd jau grasījās ģībt vai aptumšoties.

Man tikai likās, ka jūtu sava saprāta dziļēs dīgštam kādu ideju, kas bija pārāka par šīm vecenišu pamācībām, kuru katalogam nupat biju izurbies cauri. Taču tā bija tikai idejas ideja, kaut kas bezgalīgi netverams.

Un es izgāju no mājas, briesmīgu slāpju mocīts. Kaislīga tieksme lasīt sliktas grāmatas rada sev atbilstošu kāri pēc svaiga gaisa un atspirdzinājumiem.

Brīdī, kad es devos iekšā krodziņā, kāds ubags pastiepa cepuri uz manu pusi, apveltīdams mani ar vienu no tiem neaizmirstamajiem skatieniem, kuri liktu sagrīļoties troņiem, ja gars spētu pārvietot vielu vai magnetizētāja acs — likt ienākties viņogām.

Tai pašā mirklī es dzirdēju kādu balsi čukstam man pie auss, un es pazinu to: balss piederēja labajam Eņģelim jeb labajam Dēmonam, kas visur nāk man līdzī. Ja reiz Sokra-

tam bijis labs Dēmons, kālab lai man nebūtu tas gods saņemt ārprātīgā apliecību ar smalkā Lelū un viedā Baijaržē parakstiem?

Sokrata Dēmons no manējā atšķiras ar to, ka Sokratam viņējais rādījās, lai aizliegtu, brīdinātu, neļautu, bet mans Dēmons lūko pamācīt, iedvest, pārliecināt. Nabaga Sokrata Dēmons mācēja tikai noliegt; manējais visu apstiprina, viņš ir darbības, cīņas Dēmons.

Tad, lūk, — viņa balss man čukstēja tā: „Tikai tas ir līdztiesīgs citiem, kas to spēj pierādīt; tikai tas ir brīvības cieniņš, kurš māk brīvību iekarot.“

Tai pašā mirklī es kļuva ubagam virsū. Ar vienu dūres triecienu es uzsitu viņam aci, kas tūlīt pat kļuva apaļa kā bumbiņa. Es nolauzu nagu, izdauzīdams viņam divus zobus, un, tā kā nejutos gana stiprs, lai ātri nobeigtu šo veci, — daba man dāvājusi trauslu miesas būvi, un boksā maz esmu trenēties —, es ar vienu roku sagrābu viņu aiz apakles, ar otru saņņaudzu viņa kaklu un sāku dūšīgi dauzīt veča galvu pret sienu. Jāatzīstas, ka biju iepriekš pametis acis apkārt un pārbaudījis, vai šajā tuksnesīgajā priekšpilsētā pietiekami ilgi netrāpīšos kādam policistam pa grābieņam.

Pēc tam, nogāzis vārgo sešdesmitgadnieku pie zemes ar spērienu pa muguru, kas, šķiet, bija gana stiprs, lai salauztu viņam lāpstiņas, es paķēru pamatīgu zaru, kas turpat mētājās, un sāku zvetēt trulā apņēmībā kā pavārs, kurš gatavo bifšteku.

Pēkšņi — o, brīnums! O, prieks, ko izjūt filozofs, redzēdams, ka viņa teorija ir nevainojama! — es redzēju šo senatnīgo karkasu apgriezami, izslejami ar tādu spēku, kādu es nemūžam nebūtu nojautis tik briesmīgi salauztā mašīnā, un ar naidīgu skatienu, kas man likās *laba zīme*, drebelīgais klaidonis gāzās man virsū, uzsitā man abas acis, izdauzīja man četrus zobus un ar to pašu zaru izdau-

zija mani kā grīdsegu. — Ar savu enerģisko terapiju es tā-
tad biju viņam atdevis dzīvību un pašcieņu.

Tad ar zīmēm liku viņam noprast, ka uzskatu strīdu par
izsmeltu, un, pieceldamies apmierināts kā Portika filozofs,
es viņam teicu: „Mesjē, mēs esam vienlīdzīgi! Parādiet
man to godu un dalieties ar mani mana maka saturā, un
ielāgojiet, ja esat īsts filantrops, ka uz visiem jūsu amata
brāļiem, kuri lūgs jums dāvanas, attiecas šī pati teorija, ku-
ru man nupat bija tās sāpes pārbaudīt uz jūsu muguras.“

Viņš man zvērēja, ka esot sapratis manu teoriju un se-
košot maniem padomiem.

SEN-DŽONS PERSS

(1887—1975)

TRIMDA

I

Durvis uz smilšu klajiem, durvis uz trimdu
ir vaļā,

Atslēgas — bākas ļaudīm, bet gabalos saraustītā
zvaigzne uz akmens sliekšņa:

Saimniek, atstājiet man savu stikla namu — te,
smiltāju vidū...

Ķipša vasara asina savus piķus mūsu vaļējās
vātīs,

Es izvēlos labi redzamu vietu, bet īstenībā tā
neeksistē tāpat kā kapliča gadalaikiem,

Un visas pasaules pludmalēs Dieva gars
kūpēdams dezertē laukā iz azbesta slāņiem.

Un zibeņu spazmas — lai ķēniņu dēliem Tauru zemē
nav skumji.

III

Vienmēr ir bijis šis kļiedziens, vienmēr
ir bijis šis spožums,

Un gluži kā ieroču kalns, ko pasaule sastūmusi,
gluži kā tautu skaitīšana masveida bēgšanas laikā,
gluži kā impērijas, ko dibina juceklīgs pretors, hā! —
gluži kā piepūsti vaigi, dižajām Grāmatām dzimstot —

Tas lielais, tas nedzirdīgais pār pasauli,
kas pieaug tik negaidīti kā reibums.

Vienmēr ir bijis šis kļiedziens, vienmēr
šis diženums,

Tas visā pasaulē klīstošais, tas visas pasaules
baiļu transs, un visās pasaules pludmalēs ar vienu
elpas vilcienu izteiktais, viens vienīgs vilnis
pauž

Vienu pašu gargaru teikumu bez cenzūras nesaprotamu
uz visiem laikiem...

Vienmēr ir bijis šis kļiedziens, vienmēr
šīs milzu dusmas,

Un šis ļoti augstais paisums savā visaugstākajā
punktā, vienmēr, iekāres smaile, un vienmēr tā pati
kaija uz viņas spārna, vienmēr tā pati kaija uz viņas
skausta ar spārnu vēzieniem sīkšķojot trimdas stances,
un visas pasaules pludmalēs vienā elpas vilcienā
izteiktas tās pašas žēlabas bez pantmēra
vajā pa smiltīm manu numīdieša dvēseli...

Es jūs pazīstu, nezvēr! Atkal mēs aci pret aci.
Mēs atsākam garo strīdu no vietas, kur pārtraucām.

Un jūs varat virzīt savus argumentus kā kustoņu
purnus pa ūdeni: es jūs nelikšu mierā ne mirkli.

No pārāk daudzām pludmalēm, ko esmu apmeklējis,
mani soļi tiks noskaloti, pirms uzlēks saule, pārāk
daudzus pamestos slāņos mana dvēsele tiks nodota
klusēšanas vēzim spīlēs.

Ko vēl tu vēlies no manis, o pirmatnējā elpa!
Un jūs, ko jūs vēl domājat izdabūt no manām dzīvajām
lūpām,

O vara, kas tu maldies pa manu slieksni, o Ubadze
uz mūsu ceļiem un Šķērdētājam pa pēdām!

Vējš stāsta mums savas vecumdienas, vējš stāsta
mums savu jaunību... Slavini, ķēniņdēl, savu trimdu!

Un pēkšņi viss man ir vara un tagadne, kur vēl
kūp nebūtības tēma.

... Skajāks ik nakti šis mēmais kliedziens uz mana
sliekšņa, skajāk ik nakti zem zviņām gadsimti atcelti
tiek,

Un visās šīs pasaules pludmalēs pārāk mežonīgs jamps,
lai manas būtnes tam būtu gana!...

Tādā cildībā neizdrups tava sliekšņa krants, o ausmas
zobenu Satvērēj,

O ērgļu Rīkotāj viņu telpā un trauzlāko meitu Kopēj
zem dzelzu spalvām!

Viss, kam piedzimt ir lemts, pasaules austrumos trīc,
visa dzimstošā miesa ausmas ugunīs līksmo!

Un, lūk, pār visu pasauli dunoņa kāpj kā dvēsele
dumpis...

Tu, kliedziens, vis neklusēsi, ka neesmu pametis smil-
tīs visu savu cilvēka padevību. (Kas vēl zina manu dzimšanas
vietu!)

BLĒZS SANDRĀRS

(1887—1961)

NO CIKLA

„DEVIŅPADSMIT STAIPĪGI DZEJOĻI”

II. DARBŅĪCA

Strops

Kāpnis durvis kāpnes

Un viņa durvis kā avīze šķiras vaļā

Tās nospraudītas ar vizītkartēm

Un tad tās aizšķiras ciet

Nekārtība lieliska nekārtība

Fotogrāfijas — Ležē un Tobīns

tikai to otro neredz

Bet otrā pusē —

Pārgalvja darbi

Skices zīmējumi

Un gleznas...

Tukšie trauki

Mēs garantējam šīs tomātu mērces absolūto
sterilitāti

Pauž kāda etiķete

Logs ir almanahs

Kad zibeņu celtņi ar milzīgu troksni

tukšo debesu baržas un pērkonu vezums

top apgāzts

Juku jukām

Krīt lejup

Kazaki Kristus un kāda pūstoša saule
Jumti
Mēnessērdzīgie un kazas
Likantrops
Petrus Borels
Ārprāts un ziema
Kāds ģēnijs kurš iesprādzis gluži kā firziķis
Lotreamons
Šagāls
Trūcīgs puīselis iepretim manai sievai
Grēcīgas domas
Nomītas kurpes
Vecs kastrolītis ar šokolādi
Lampa kas dubultojas
Un mans skurbums kad eju pie viņa ciemos
Tukšas pudeles
Pudeles
Zina
(Par viņu runājām)
Šagāls
Šagāls
Gaismas kāpnēs

1913. oktobris

POLS ELIĀRS

(1895—1952)

14. decembrī apīr 90 gadu, kopš dzimis Pols Eliārs (īst. v. Ežēns Grendels, 1895—1952). Daiļrades sākumpōsmā P. Eliārs bija dadaīstu, vēlāk sīrreāīlistu domubīedrs. Kriķīšs A. Boskē atzīmē, ka agrīnāis Eliārs mācējīs radīt „humānu avangarda paroksismu sintēzi“, atrast neatdarīnāmu lirīsku īntonācīju, ko A. Boskē dēvē par „Eliāra maīgumu“ (*tendresse Eluard*). Spānījas pilsonkara gados P. Eliārs īdejīsku apsvērumu dēļ pārtrauc sakarus ar A. Bretonu un citīem sīrreāīlistīem, kuri nolīedz poēzījas polītīsko lomū. Otrā pasaules kara gados P. Eliārs daudzkārt riskē ar dzīvību, okupētājā Parīzē īzdodams Pretošanās kustības dalībīnīeku dzejoļus un ūzsaukumus.

P. Eliāra dzīves laikā īznākuši 110 viņa dzejoļu krājumi, daudzī no tīem ar dzejīnīeka draugu P. Pīkaso, M. Šagāla, H. Mīro, Ī. Tangī, Valentīnes Igo ū. c. īlustrācījām. Daudzus viņa dzejoļus komponējīs F. Pulenks.

Latvīski P. Eliāra dzejoļī bījuši lasāmi franču dzejas īzlasē „Es tevi turpīnu“ (1970) M. Sīlmales, M. Čāklā, C. Dīneres un A. Skuīenīeces atdzejojumos.

Atdzejotājs

JASMĪNU PLŪCĒJA

I

Viņas dzidrās kakls sliecās pāri augiem

Zilajiem ziedoņa arkliem

Gaistošai strūklaciņai

ar zaļumiem priekšvadnī

II

Viņas tik tikko redzamās rokas

Nolaidās uz jasmīniem

Pa pusei kaila

Un žigla kā krusa

Viņa strādāja saulē

III

Debesis bija no čaumalas laukā

Vecoja zeme

IV

Viņa meklēja zvaigznes

Visur kur to nemaz nav

Neveikli meklēja nogurusi

Ūdens lāsītes ugunskurā

1938

GADALAIKI

I

Pasaules vidus ir visur un arī pie mums

Kāda ieliņa Jāvās saulei
Kur bija šī iela un ko tā svēra
No vismazākās mīlestības
Dzimušās ziemas
Gaismiņā lūdzošajā

Ziema — neviena bērns
Ar savām skrandām
Ar bailēm kas tai uz pēdām
Ar aukstām kājām pa kapakmeņiem

Maigajā tuksnesī — ielā.

II

Pasaules vidus ir visur un arī pie mums

Ilgotā zeme pēkšņi
Kļuva par laimes rozi
Ieraugāmu vien blondos spoguļos
Kur visi dzied rozēm vajā

Zaļām lapām un baltiem tēraudiem
Karstuma sveķu klāti
Vai arī: zelta jāvārds dzimt šajos iežos
Zem skaldošās daudzveidības sloga
Zem nomācošās un lieliskās dzīves sloga.

1946 GADALĀKI MĪNU PLŪCĒJA

► ► ►

Tu piecelies ūdens top gluds
Tu nogulies ūdens izplūst

Tu esi ūdens kas vadīts no dzelmeņiem prom
Tu esi zeme kas sakņojas pati
Uz kuras viss ierīkojas

Trokšņa tuksnesī klusuma aplūš tu velc
Naksnīgas himnas tu spēlē uz raudavas stīgām
Tu esi visur tu atsauc it visus ceļus

Tu noliec uz ziedokļa laiku
Lai mūžīgi jauna būtu
Skaidrā un auglīgā liesma — šī bura
Kas dabu uz priekšu dzen

Sieviete mūžam tu pasaulē laid to pašu ķermeni
Savu

Tu esi līdzība.

1935

NOVEMBRIS 1936

Raugiet strādājam drupu būvniekus
Viņi ir bagāti pacietīgi kārtīgi melni un stulbi
Bet viņi dara ko spēj
 lai paliktu vieni uz zemes
Viņi stāv cilvēkam blakus
 un gāž viņa dvēselē mēslus
Viņi noliec pie zemes pilis kam prātiņa nav

238

► Pie visa var pierast
Bet ne jau pie svina putniem
Bet ne jau pie viņu naida pret to kura spīd
Bet ne jau pie tā
 ka viņiem ir jādod vieta

► Runā par debesīm! debesis tukšojas
Rudens mums nerūp nemaz
Mūsu priekšnieki piesita kāju
Rudeni mēs aizmirsām
Un mūsu priekšniekus arī aizmirsīsim

►
Brasla pilsēta — okeāns
no izglābta ūdens piles
No dimanta viena kas noslīpēts gaišā dienā
Madride — ierasta pilsēta visiem kas cietuši daudz

No šīs derdzīgās labklājības
kas noliedz ka paraugs tā būtu
Visiem kas cietuši daudz
No posta bez kura šīs labklājības
nebūtu pasaulē

►
Lai mute atgriežas pie savas patiesības
Ar mierīgu elpu un smaidu kā pārrautu ķēdi
Cilvēks lai piemirst absurdo pagātni savu
Lai nostājas blakus brālim lai viņi līdzīgi ir
Un savam saprātam lai viņš dod
brīvus klaidoņa spārnus

1936

JUST NOZIEGUMU

Vienvienīga virve vienvienīga lāpa
viens vienīgs vīrs

Nožņaudza veselus desmit vīrus
Nodedzināja ciemu pa tīro
Pārvērta kustonī veselu tautu

Kaķene maigā ar ādu kā plīšu
Rimta kā pērle gliemežvākā
Kaķene maigā ar ādu kā plīšu
Aprija savus mazulīšus

1942

TRISTANS CARĀ

(1896—1963)

KĀ DABŪT GATAVU DZEJOLI DADAISTU GAUMĒ

Nemiet avīzi.

Nemiet šķēres.

Izvēlieties avīzē
kādu rakstiņu, kas
būtu apmēram tik
garš, cik jūsu
iecerētais dzejolis.

Izgrieziet rakstiņu.

Pēc tam rūpīgi izgrieziet katru/šī/rakstiņa/vārdu/
atsevišķi/un/ielieciet visus/maišēli.

Vieglītēm sakrājiet.

Pēc tam

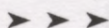
uz labu laimi velciet vārdus laukā un lieciet
vienu aiz otra.

Rūpīgi pārrakstiet.

Dzejolis būs jūsu cienīgs.

Un lūk — jūs jau esat „bezgala oriģināls,
šarmanti jūtīgs rakstnieks, ko pūlis
pagaidām nesaprot“.

LUIJS ARAGONS
(1897—1982)

Istabas kurās es esmu dzīvojis
Nožņaugš mani ar saviem mūriem
Čukstiem elpas tur nav
Kliedzieni strēmēlēs plīst

Istabas kurās reiz dzīvoju viens
Staigāju lieliem soļiem tukšas
Ir tās
Kur mājoja senie rēgi
Pilnas ar vienaldzību

Drudža istabas arī tā
Kuru iekārtoju lai mirtu
Svešādās naktis Īrētais prieks

Par ievainojumiem skaistākas istabas
Istabas kuras jums liksies banālas
Moku istabas
Istabas kurās
Var notikt it viss vien labais nekad
Istabas kuras man piederēs mūžam ar manām asinīm
Piešķaidītas

Dzīves istabās pienāk diena kad cilvēks
Sev rētās ber sāli
Ceļos nokritis lūdžas lai viņu žēlo

lešļupstas apkrit kā glāze
Un laika mocību cieš
Bet laiks tik aprīt kā dervišs gaus
Ap savu asi tas riņķo
Un ar apaļu riņķa aci
Vēro kā liktenis iegrozīsies
Klusi iečaukstas izmisums pirms
Katras pusstundas stundas
Pulkstenis sitīs varbūt ka sitīs man
Dzīves istabas tiesu istabas
Paziņo spriedumu nepiedod
Spoguļi

Un kad es iemiegu istabas
Uzkrauj man sapņu lāstu

Jo es nezinu kas ir sliktāk sapņot vai dzīvot

1969

ANRĪ MIŠO

(1899—1984)

1984. gada oktobrī astoņdesmit piecu gadu vecumā miris viens no lielākajiem franču XX gadsimta dzejniekiem Anrī Mišo.

Viņš radījis īpatnu, biedējošu dzejas pasauli, kurā uzturēties brīžam ir bezgala grūti. Bet, sākoties Otrajam pasaules karam, Mišo vīzijas piepeši kļuva par realitāti. Viņa „liriskie ceļojumi” izkropļotas, ietramdītas, gabalos saraustītas apziņas labirintos” tika publicēti blakus Aragona, Eliāra un citu Pretošanās kustības dzejnieku vārsēm.

Anrī Mišo atraidīja literārās prēmijas, konsekventi atteicās fotografēties, bet neminstinājās cilvēka nepilnības priekšā. Francijā viņu dēvēja par „gadsimta skalpeli” — nežēlīgu, bet ārstējošu.

Dzejoli „ECCE HOMO” Mišo uzrakstījis 1945. — Uzvaras gadā.

„Lai atdusas dumpīgs.” (A. Mišo)

Atdzejotājs

ECCE HOMO

Ko tu dariji visu mūžu, ēdmaņa ķēniņa šķivī?

Es vēroju cilvēku.

Es netiku redzējis viņu kā laiviņu laimīgi slīdam
pa jūru bez krastiem.

Es redzēju viņu ar dziestošu lāpu, saliektu muguru —
meklējam. Viņš likās tik svarīgs kā lecoša blusa, bet
lūkāja reti, pēc reglamenta.

Viņa baznīcas tornis bij ļodzīgs. Viņš bija norūpējies.
Es netiku dzirdējis cilvēku sakām čūscai, kas viņu nāvīgi
dzēla: „Kaut nu tu nākošreiz dzimtu par cilvēku, lasītu
Vēdas.“ Toties es dzirdēju cilvēku ripojam smagi kā pie-
krautus ratus no kalna un sašķaidām beigtos un ievainotos;
viņš neatskatījās, nē.

Tam deguns bij gaisā kā priekšgali vikingu kuģiem,
bet neskatījās uz debesīm, dievi kur mājo; glūnēja aiz-
domīgajos mākoņos — varēja iznirt ik brīdi mašīnas —
pilnas
ar bumbām.

Vairāk nekā pašas acs viņam ziluma bija zem acs, vairāk
nekā gludas ādas viņam bija bārdas, dubļu par zābakiem
vairāk, bet bruņucepure — dzelzs.

Viņa karš bija milzīgs karš, tas bija priekšā un bija
aiz muguras, tas bija pirms un pēc. Ātri lidoja cilvēks,
ātri lidoja šāviņš. Šāviņam sava kaktiņa nav. Steidzas,
vienalga.

Es neredzēju cilvēku mierīgu, kaut viņam pieder tik

brīnumains dārgums: aizmigt ik vakaru, skaujot sievieti, vārdā Nespēju Vairs.

Es redzēju cilvēku rosāmieš sarauktu pieri. Viņa smieklu un nervu fasāde bij iespaidīga, bet nepatiesa. Iebrauktais ceļš viņa priekšā bija tik līkumots. Viņa rūpes bij viņa īstie bērni.

Saule sen vairs neriņķoja ap Zemi. Viss bija otrādi.

Pie tam vēl viņš bija no mērkaķa cēlies.

Es netiku redzējis cilvēku darām, lai arī citam kas tiek. Stāvēja rakstīts: „Šeit cilvēku salauž.“ Te viņu lauž, te viņu ķemmē, un viņš kalpo arvien. Mīdīts kā lielceļš, viņš kalpo.

Es netiku redzējis cilvēku rimti apdomājam esību savu. Bet redzēju rimtu kā krokodilu vērojam upuri nākam — gulēja, nocietinājies ar šauteni cieši pie vaiga. Bet šāviņi, kuri tam krita visapkārt, bija vēl labāk nocietināti. Šāviņiem bija tik pārbaudīti uzgaļi, nepielūdzami cieti.

Es netiku redzējis cilvēku sējam ap sevi skurbo dzīvības prieku. Redzēju viņu kā bumbvedēju izkaisām šausmas un drausmīgas mokas.

Kad es viņu satiku, bija simttūkstoš gadus vecs. Viņš mācēja ceļot ap Zemi, bet nejēdza sadzīvot.

Viņiem bija vietējas vērtības, katrai nācijai savas. Bet īstu cilvēku es nesatiku.

Teicami refleksi, teju vai nevainība: viens aizdedz cigareti, cits atkal naftas torni.

Es netiku redzējis cilvēku kļīstam savas apziņas kalnos un lejās, redzēju cilvēku strādinām atomus un ūdens tvaikus, bombardējam daļiņas, kuru varbūt vispār nebija, pētām caur acenēm savu kuņģi, savu urīnpūsli, savus kaulus un ošņājam katru kripatu sevis, suņa refleksiem klausot.

Es netiku dzirdējis cilvēka dziesmu, pasaulu Vērotāja dziesmu, debesu juma, bezgalības, mūžīgu ilgu dziesmu.

Toties es dzirdēju citu dziesmu — spazmas un ņirdzīgas skaņas. Es dzirdēju komandējošu balsi — tīgeri, kuram ir prātā: ko aprīt? — un kuram par citu nav bēdas.

Es redzēju cilvēka sejas. Es netiku redzējis cilvēka seju kā mūri, pa kuru slīd pārdomu ēnas, kristāla lodi, kas rādītu nākotnes ainas. Es redzēju seju, kas iedvesa bailes un milzīgu neuzticību.

Es redzēju sievieti perējam ērkšķus, vienmuļu, garlaikotu sievieti, kurā ar dzimumhormonu krāsām atsvaidzina maigumu acīs. Rotas, ar kurām tā apkāra sevi, izteica mūžīgo „Es. Es. Es“. Cilvēks, nu protams — tik pārpilns ar sevi, bet nemierīgs, alkstošs — cer apvienot sevī gaismu ar tumsu.

Ar matu vai liānu virvi rokā — lūk, viņš pie liktenīgās kraujas, pārlikdams iespēju mūžam virs jūsu likteņa šūpoties.

Es redzēju laikmetu — nelāgu, rūgstošu, biezu no naida un varaskāres, laikmetu, kuram bij nolemts kļūt slavenam, laikmetu, kuram pie krūtīm tiks piekārtas mūsu nelaimes — otrādi

tikai —, un, protams, tas atkal ir viņš, jo kaķi var mest, kā vien grib. Nelaimei nolemta suga! un miljoni sugas brāļu vienlaikus jutās tik pazemoti, vienlaikus juta, ka viņiem ir taisnība, juta, ka varētu pasauli apgriezt — bet apgriezt un uzvelt atkal uz citu cilvēku šaustītiem pleciem.

Karš! Cilvēks ar skaitļiem un rēķiniem galvā piepeši sajūt, ka dzīve ved strupceļā, un grib kādu malciņu gaisa un kādu spēlīti savām mūžīgi sapītām rokām, grib atraisīties, bet dziļi, dziļi starp akmeņiem krīt.

Zinātne, vēlvienreiz cilvēks, viņš ir to apliecinājis. Zinātnieki mīl skalpētas dūjas, tīrus un skumjus mehānismus, termokauteru, piemēram, vandāmiešus iekšās, kad slimnieks ir ētera uzveikts un atdusas vienaldzīgs, tāls.

Un filozofu mācības dzīvniekam, kuram tās vispār nav raksturīgas, ijas un ismi, kas jaunekļu miesas ievīsta sape-
lējušos autos, bet arī kas trauksmais, un tas bija cilvēks,
negausīgs, jauns, kurš cerēdams izstiepa rokas. (Vai ir jel
kas tāds, kam rokas nespētu pastiepties preti?)

Re, kur tuvojas miers — kā suns, kas ar pleirītu slims, —
un cilvēku planktons, ļaužu tik daudz kā nekad, cilvēks,
kurš brīdi jau bija tik izmocīts, cilvēks, viņš cer vēl
arvien un gribētu drusciņu gaismas...

1945

ŽAKS PREVĒRS

(1900—1977)

„Kokam būt tad nebūt / un atkal atdzimt varbūt” — laikā, kad
tik ļoti satraucāmieš par zaļās Dabas likteni (nabaga
neapdomīgās radības, mēs), Žaks Prevērs ir klausījies koku balsīs.

Varbūt mazliet „valodas zaļajām ausīm”. Vārds
kokiem... lai izsakās.

Atdzejojājs

Argo

cilvēki sauc ausis

lapas

itin kā juzdami ka

kokiem ir sava mūzika

Bet daudz vecāks žargons

ir valoda zaļajām ausīm

Kas zina ko viņi saka

kad ir runa par ļaudīm

Koki runā koku valodu

Tāpat bērni runā bērnu

Kad bērns

sievietes un vīrieša

kokam teic kādu vārdu

koks atbild

bērns to dzird

Vēlāk

bērns runā kokaudzēšanu

ar skolaspapiem un vecākiem saviem

Viņš nedzird vairs koku balsis

viņš nedzird vairs

ko viņi uzdzied vējasāpēs

Tāpēc

gadās maza meitene
žēli klieudz
skvērā
no pusbeigtas zāles
no dzelzsbetona
un zemītes apgānītas

Vai tas ir... ak... vai tas ir
pamestas būtnes nemiers
kas liek man saukt palīgā
vai bailes ka jūs mani aizmirsīsiet
manas bērnības koki
manas taisnīgās bērnības koki

Atmiņu oāzē skaistā
avots uzšāvās gaisā
Varbūt lai raudātu es

es biju tik laimīga pūlī
meža zaļajā pūlī
ar bailēm no apmaldīšanās
un bažām ka pareizi eju

Neaizmirstiet draudziņu savu
koki mana meža koki

Kad viens literāts saka
esot pierakstījis milzīgas pakas
un atkal atkārtu mēģinās
uzmest ideju uz papīra
lai viņš to izmet no galvas
ideju vāceles savas

Un pēc tam
kā melnie kaķi šobaltudien
un citos gadsimtos gausos
lai viņš paņurrā drusku
un aizmieg un sapni redz
un lai papīrā klausās
lai dzird
smejamos mežu
kam pieprasa papīrus savus

Jā lai dzird
šī meža kokus
piemiedzam lapas
un noliedzam ģenēzes jokus

Liela pasaule
Liela saule
Lielais ērglis
un dūju bars
Parīzes zvani
un Svētais Gars
Lielais Jēzus un parastais Jēzus
un viens no viņiem piebilst
balsī rimtā

Bet mans sencis Tits Eikalipts
izsūca visus purvus
un man ir brāji Parīzes trimdā
viņu nav daudz
viņi garlaikojas līdz nāvei
šīs sīkstās dzīvības
atlaiž grēkus pie Luija XVI
kapličas

Saka jauka diena bija
kad viņus tur iestādīja
un viņi gaida kad gāzīsies reiz
dižcilte mājele

un kad vien sagrib
var palasīt
lieliskas rindas
un smiet ka vai krīt
Truseljē veikals
zeltīti burti
Hausmaņa bulvāris
koki kā uzburti

„Saldu Dusu“

un
sterilizētus
lapotnes ziedus un stādus
līgavas pušķus
Alumīnija vainagus palmas zarus
adatas korsetēm
kā arī
pušķus vītnes krustiņus
celuloīdā ietītus

Bet pavasarī
viņi dzen lapu aiz lapas
lai tās sedz lai tās slēpj
mīlētāju takas

Cits saka
Dižskābardis lūk kas es esmu

Kokam būt tad nebūt
un atkal atdzimt varbūt
citā būtnē
citā lietā
citā vietā
varbūt man lemts

es pagaidām vijole būšu
orķestrī vecā un stīvā
kamēr par lociņu kļūšu
mūzikā īstā un dzīvā
piektais ritenis karietei
muzejā nosapņotā
kastīte vijoles stīgai
un vēlāk podnieka ripa

GILV
1991

Un pēc tam kam vēl būt
varbūt
būt vai nebūt
sufliera būdiņas dēlītim

Hamleta teātri

Virš ornamentālās taciņas
kapsētā
neuzpērkama
balansē
tā kura bēdas šeit izdala
obligāta un žultaina
ciprese
mūžīgi zaļā
Netālu
upmalā dejo kārkls
slapja buča uz skābarža kājas
sapņo rudmate driāde
Un drūmās kapu skolas palaidņi
kad neskatās nāve
izmisums sēras
izklaidējas bez mēra
un sēru vītols un krokodils
smejas līdz asarām
cilvēku iedotām
asarām

GILVIKS

(1907)

„Vārdi / Ir, lai zinātu. // Kad skaties un saki vārdu „audums“, /
Tev šķiet — tu zini un pat aizskar / To, kas veidojas... // Un
bailu / Gandrīz vairs nav.“ (atdz. Maija Silmale)

„Lūk, Gilvika dzejas radīšanas akta būtība,“ raksta franču
kritiķis Žaks Borels. „Vārdi ir, lai zinātu; tādējādi tie kļūst arī
paspārne, patvērumš — cilvēks bez vārdiem ir neaizsargāts un
kails, to apdraud lietas, monstri, jauni spēki viņā un ārpus
viņa.“

Jā, Gilviks zina vārdu cenas un parasti ir itin skops. Par viņa
skolotājiem uzskata Ponžu (*Francis Ponge*), smagnējo, gauso
„kājas aizlicēju skrejošam laikam“ Folēnu (*Follain*), kā arī
Brehtu, kuru Gilviks daudz tulkojis. Tas tomēr visai nosacīti —
neviens vēl nav atradis „svešas pēdas“ Gilvika pirmatnēji
raupajā un lakoniskajā, šķietami bezkrāsainajā dzejā. Viņa
spēja un tieksme identificēties ar dabu un cilvēka radītajām
lietām ir savrupa parādība franču dzejā — laikam jau tāpēc, ka
neatdarināma.

*Il me semble parfois
Qu'entre nous il y a
Le souvenir confus
De crimes en commun*

(vārds vārdā: Dažkārt man šķiet / Ka mūs vieno / Neskaidras
atmiņas / Par kopīgiem noziegumiem) — tā, piemēram, Gilviks
uzrunā... jūru!

Dzimis Karnakā, Bretaņā. Varbūt bērnībā dzirdējis senus
nostāstus, teikas: daļā viņa dzejas nojaušama ķeltu mitoloģijas
klātbūtne, īpaši krājumā „Karnaka” (1961).

Publicēties sācis pavēlu. Ar otro krājumu „No zemes un
ūdens” (*Terraqué*, 1942) kļūst plaši pazīstams. Tam seko
„Izpildraksts” (*Exécutoire*) 1947. gadā, „legūt” (*Gagner*) 1949.,
„Karnaka”, „Sfēra” (*Sphère*) 1963., „Ar” (*Avec*) 1966.

Spānijas pilsoņu kara laikā pieslēgies komunistiem, pasaules
kara laikā Gilviks iestājas Francijas KP un aktīvi piedalās
Pretošanās kustībā, sadraudzējas ar Eliāru un Aragonu.

Gilviks daudz atdzejo no ungāru, krievu, vācu u. c. valodām.
Viņa sakārtojumā un atdzejojumā Francijā iznākušas ungāru,
rumāņu, dienvidslāvu dzejas antoloģijas, sociālisma valstu klasiķu
un mūsdienu autoru grāmatas.

Tas isumā viss par Gilviku... nē, vēl:

Zāģis grieza koku

Skaidas zemi klāja

Tas bija zāģis

Kas vaimanāja. (Gilviks)

Tas gan vairāk par atdzejojumu.

Atdzejojātājs

DZIESMA

Kādu vakaru iznācu dārzā,
Uzgāju dārzā slepkavu varzu.

Nu redzēju īstus neliešus
Un viņu dvēselēs glēvuļus.

Tie bija kāvuši savam priekam
Vai arī — par prieku ienaidniekam.

Taisnojās, uz ceļiem krita,
Apžēlot lūdza, pa krūtīm sev sita.

Ilgi es viņus nepacietu,
Apsviedos apkārt, projām lai skrietu.

Un pagriezu muguru tiem.
Tiku ievainots trāpīgiem šāvieniem.

NO EIKLĪDA DZIESMĀM

PARALĒLES

Bezgalībā tiecas
Blakus,
Parunāties grib.

Neko jau nevar pastāstīt,
Kad otra tūlīt metas vidū:

Kopš pasaulē nākšanas
Nodzēstās, aizmirstās —
Viena, tā pati dēka.

Satiekas tikai pa sapņiem,
Iemīlas, apskaujas cieši,

Un iet tālāk, un tikai
Otrā un sevī iekšā.

Kam tāda brēka izcēlās
Dēļ viena veca krēsla?

— Nav ieņemts, Jaunu domājot.

No veca koka pataisīts,
Nu devies atpūtā,
Nu aizmirst savu ozolu
Un Jauno ilgi nepiemin —
Nav spēka.

Tas neko vairāk nevēlas,
Nav parādā nevienam,
Tam pašam ir savs virpulis
Un sava peticība.

METĀLI

Annai un Žoržam Emanuelam Klansjē

SVINS

Kāds mēģināja
No krēslas klusās elpas skulptūru veidot.
No viņa dzirdēju: „Es tevi pazīstu.

Tu līdzīgs tam,
Kas man iznāca.”

ŪDENRADIS

Es nezinu, kāpēc
Viņi sauc mani par metālu.

Lai viņi guļ.
Lai sapņo.

Es metīšos griestos.

CINKS

Kāpēc jums liekas —
Es šķindu?

Es esmu nesteidzīgs.

Un mierīgi eju,
Bet mūzika mani
I panākt nevar.

DZELZS

Kas aplūko nakti,
Var domāt par mani.

Kas skrējis caur nakti,
Būs dzirdējis mani.

Kas sver mani saujā,
Ies melnā, ies tumšā.

Kas manī klausās, tas grib
Ko izdarīt dienai par godu.

VARŠ

Zemes nepacietība
Te, manos atspīdumos.

Pat mana klusēšana
Viņas nomoda vairs.

DZĪVSUDRABS

Tevī jūra un saule
Gribēja satikties.

Nesatiekas un
Tomēr tiecas,

Cieš no sala,
No aizmiršanās.

ZELTS

Dzelzs varēja sapņot,
Tai laika bij diezgan.

Tu būtu tās sapnis
Vislaimīgākais.

Tu nezināji,
Vien sev tu tici,

Tu nesapņo itin nemaz.

ALUMĪNIJS

Man tu esi
Aizvērti vārtiņi,
Klusā sezona,
Bēguma pludmale.

Laiks tevi neaiztiek.
Pareizi dara.

SUDRABS

Tu guli vaļā acīm,
Tev jābūt nomodā,

Lai nav gaismu
Vairāk kā ēnu,

Lai uguns deg savu laiku,
Lai deg savā vietā,

Lai neizceļas ugunsgrēks.

ALVA

Es apdomāju.

Citi skrien,
Citi uztraucas.

Metāli tikai iegūst
No tā, ka viens ir prātīgs.

Vispār esmu trokšņu galapunkts
Un neprātībām galā punkts.

ANKETAS

1. ANKETA

Vai gaisma ir jūs
Sāpinājusi?

Vai gaisma ir jūs
Vedinājusi?

Vai tā vienmēr
Tā pati gaisma?

2. ANKETA

Vai ir tāda puķe,
Kas jums ļoti patīk?

Vai tā puķe to zin?

Kā viņa, pēc jūsu domām,
To uzzinās?

3. ANKETA

Kā spēku,
Kura spēku
Jūs sapņojat sev?

Un ko tad domājat darīt?

4. ANKETA

Vai tagad
Jums ir nākotne?

Vai ir griesti,
Kas neļauj celties augšup?

Vai kas cits?

Vai kas intīms?

Ja tas pārlieku uzbriedīs,
Kur domājat pats palikt?

5. ANKETA

Vai esat bijis
Zāle, ko pļauj?

Vai zināt, kāpēc
To dara?

6. ANKETA

Kad esat izvēlējies
Sev krāsu,

Ko ar tām citām krāsām
Darāt?

7. ANKETA

Ja jūs būtu ģerānija
Podā uz palodzes,

Vai jūs gribētu
Vairāk ziedu, lapu?

8. ANKETA

Kad esat nakts,
Kas stindzina laukus —

Par ko sev apsolāt
Pabrīnīties?

9. ANKETA

Kad redzat debesis
Noraugāties uz mums,

Vai jums nenāk prātā —
Tās gan varētu darīt ko labāku?

10. ANKETA

Vai saule jūs pamet
Bez nožēlas?

Vai tā zina, ko dara?

11. ANKETA

Ja būtu tāds Dievs,
Ja viņš būtu,
Tikai nakti, ne dienu,

Vai jums nāktu miegs
Pasaulē ar Dievu?
Pasaulē bez Dieva?

Tāds pat jautājums par nomodu.

EŽĒNS JONESKO

(1912—1994)

AINA ČETRIEM

Darbojas:

DIPONS, ģērbies kā Dirāns.

DIRĀNS, ģērbies kā Dipons.

MARTĒNS, ģērbies gluži tāpat.

SKAISTĀ DĀMA, cepurē, ar rokassomiņu, kažokādās, cimdos, korpēs, kleitā utt. — vismaz savas parādīšanās sākumā.

Dekorācijas:

Uznākšana no kreisās puses. Skatuves vidū galds, uz tā trīs puķupodi. Nostāk atzveltnes krēsls. Galds pārklāts ar lielu galdautu vai paklāju, kas sniedzas līdz grīdai un apslēpj trikus skatītāju acīm.

270

PIRMĀ UN VIENĪGĀ AINA

DIPONS, uztraukts, rokas aiz muguras, skrien ap galdu. DIRĀNS, uztraukts, rokas aiz muguras, skrien ap galdu pretējā virzienā. Kad Dipons un Dirāns satiekas un saskrienas, viņi griežas apkārt un skrien pretējā virzienā.

DIP.: ... Nē...

DIR.: Jā...

DIP.: Nē...

DIR.: Jā...

DIP.: Nē...

DIR.: Jā...

DIP.: Es jums saku, ka nē... Neapgāziet puķupodus...

DIR.: Es jums saku, ka jā... Neapgāziet puķupodus...

DIP.: Jo es jums saku, ka nē...

DIR.: Jo es jums saku, ka jā... un es jums vēlreiz saku, ka jā...

DIP.: Velti jūs man sakāt, ka jā. Nē, nē un nē, trīsdesmit divas reizes nē.

DIR.: Dipon, neapgāziet puķupodus...

DIP.: Dirān, neapgāziet puķupodus...

DIR.: Jūs esat stūrgalvīgs. Vienkārši briesmas, cik jūs varat būt stūrgalvīgs...

DIP.: Es tāds neesmu. Jūs pats esat stūrgalvīgs.

DIR.: Jūs pat neapjēdzat, ko runājat. Kāpēc jūs sakāt, ka es esmu stūrgalvīgs? Neapgāziet puķupodus. Es nepavisam neesmu stūrgalvīgs.

DIP.: Un jūs vēl man jautājat, kāpēc jūs esot stūrgalvīgs... Tas man patīk, nudien!

DIR.: To nu es nezinu. Var jau būt, ka jums patīk. Es tikai vēlētos uzzināt, kāpēc es esmu stūrgalvīgs. Jo vispār es nepavisam neesmu stūrgalvīgs...

DIP.: Ak neesat? Neesat stūrgalvīgs, bet liedzaties, bet lokāties, stīvējaties un runājat pretī, vārdu sakot, visi mani pierādījumi jums ir tukšs gaiss...

DIR.: Jūsu pierādījumi nekur neder. Tie mani nepārlicina. Tieši jūs esat stūrgalvīgs. Es nepavisam neesmu stūrgalvīgs...

DIP.: Esat gan...

DIR.: Nē.

DIP.: Jā.

DIR.: Nē.

DIP.: Jā.

DIR.: Es jums saku, ka nē.

DIP.: Bet es jums vēlreiz saku, ka jā.

DIR.: Velti jūs man sakāt, ka jā, nē, nē...NĒ.

DIP.: Jūs tomēr esat stūrgalvīgs. Vai tagad jūs apjēdzat, cik stūrgalvīgs esat?

DIR.: Jūs jaucat lomas, dārgais draugs. Neapgāziet puķupodus... Jūs jaucat lomas. Ja esat godīgs cilvēks, jums jāatzīst, ka esat stūrgalvīgs.

DIP.: Kāpēc lai es to atzītu? Kad cilvēkam ir taisnība, viņš nav stūrgalvīgs. Un, kā jūs jau būsiet nopratīti, taisnība ir man, man vienkārši ir taisnība un viss...

DIR.: Jums nevar būt taisnība, jo taisnība ir man...

DIP.: Pardon. Taisnība ir man.

DIR.: Nē, man.

DIP.: Nē, man.

DIR.: Nē, man.

DIP.: Nē, man.

DIR.: Nē, man.

DIP.: Nē.

DIR.: Nē.

DIP.: Nē.

DIR.: Nē.

DIP.: Nē.

DIR.: Nē.

DIP.: Nē.

DIR.: Nē. Neapgāziet puķupodus.

DIP.: Neapgāziet puķupodus.

Parādās Martēna kungs.

M.: Nu tad beidzot. Es redzu, ka jūs esat vienojušies.

DIPONS: Ak, nē, piemēram... Es nevaru viņam piekrist... (*rāda uz DIRĀNU*)

DIRĀNS: Es nevaru viņam piekrist... (*rāda uz DIPONU*)

DIP.: Viņš noliedz patiesību.

DIR.: Viņš noliedz patiesību.

DIP.: Viņš tā dara.

DIR.: Viņš tā dara.

M.: Ak... Neesiet taču kā mazi bērni... Un neapgāziet puķupodus... Neba vienmēr lugas varoņiem jābūt stulbākiem par citiem ļautiņiem.

DIR.: Mēs darām, ko varam.

DIPONS MARTĒNAM: Ja jūs zinātu, kā jūs man kritat uz nerviem ar savu resno cigāru!

M.: Bet jūs abi laikam domājat, ka nekritat nevienam uz nerviem, stulbi skriedami ap galdu, rokām aiz muguras, un nevarēdami salīgt mieru... Jūs laikam gribat padarīt mani traku un piedevām vēl apgāzt puķupodus.

DIR.: Jūs laikam gribat, lai man uznāk vēmiens no jūsu dūmiem... Kāds stulbums — kūpēt visu dienu kā skurstenim.

M.: Kūp t i k a i skursteņi, dārgais draugs.

DIPONS MARTĒNAM: Jūs kūpat ka neiztīrīts skurstenis.

MARTĒNS DIPONAM: Cik banāls salīdzinājums... Jums absolūti nav iztēles.

DIRĀNS MARTĒNAM: Diponam, protams, nav iztēles. Bet jums tās nav ne tik, cik viņam...

DIPONS DIRĀNAM: Un jums ne tik, dārgais Dirān.

MARTĒNS DIPONAM: Jums ne tik, dārgais Dipon.

DIPONS MARTĒNAM: Jums ne tik, dārgais Martēn.

DIRĀNS DIPONAM: Jums ne tik, dārgais Dipon. Un nesauciet mani dārgais par dārgo Dirānu. Es jums neesmu nekāds dārgais Dirāns.

DIPONS DIRĀNAM: Jums ne tik nav iztēles, dārgais Dirān. Un nesauciet mani par dārgo Diponu.

MARTĒNS DIPONAM un DIRĀNAM: Nesauciet mani par dārgo Martēnu, es jums neesmu nekāds dārgais Martēns.

DIPONS MARTĒNAM un arī DIRĀNAM: Nesauciet mani par dārgo Diponu, es jums neesmu nekāds dārgais Dipons.

DIRĀNS MARTĒNAM, kā arī DIPONAM: Nesauciet mani par dārgo Dirānu, es jums neesmu nekāds dārgais Dirāns.

MARTĒNS: Es nemaz nevaru jūs apgrūtināt ar savu cigāru, tāpēc ka man nav cigāra... kungi, ticiet man, jūs šaujāt pār strīpu. Jūs šaujāt pār strīpu. Es neesmu iejaukts jūsu strīdā. Es varu objektīvi spriest.

DIR.: Pieņemsim. Izlemiet.

DIP.: Lemiet vien... Tikai labi žigli.

M.: Atļaujiet jums aizrādīt, ka šādi jūs neko nepanāksiet. Jums jāvienojas vismaz vienā punktā. Tad jums būs kāds pamats strīdam, iespēja parunāt.

DIRĀNS MARTĒNAM: Šādos apstākļos dialogs ar šo kungu (*rāda uz Diponu*) nav iespējams. Viņš piedāvā nepieņemamus noteikumus.

DIPONS MARTĒNAM: Es nebūt necenšos sasniegt mērķi par katru cenu. Bet šī kunga (*rāda uz Dirānu*) noteikumi ir apkaunojoši...

MARTĒNS DIPONAM: Lai viņš izsakās.

DIPONS DIRĀNAM: Runājiet.

MARTĒNS: Neapgāziet puķupodus.

DIPONS: Es paskaidrošu. Es neesmu pārliecināts, ka mani grib uz klausīt. Es nezinu, vai mani grib saprast. Bet saprotiet taču, lai mēs saprastos, vajag saprasties abpusēji. Bet tas nemaz nav iespējams, jo Dirāna kunga stulbums ir vispārzināms fakts.

DIRĀNS: Jūs uzdriksstaties runāt par manu it kā vispārzināmo stulbumu, labi zinādams, ka tieši jūsu stulbums ir vispārzināms fakts. Tieši jūs visu laiku atsakāties mani saprast.

DIPONS DIRĀNAM: Rāmāk, draugs... Jūs esat fantastiski stulbs. Trīs mēnešus vecs bērnis mani saprastu, ja tas būtu godīgs bērnis.

DIPONS MARTĒNAM: Nu, jūs dzirdējāt?... Jūs dzirdējāt?...

DIRĀNS DIPONAM: Rāmāk pār tiltu... Taisni jūs neko negribat saprast. (MARTĒNAM) Jūs dzirdējāt, ko viņš uzdriktas apgalvot?

M.: kungi, pie lietas. Jūs runājat pa tukšo.

DIPONS MARTĒNAM: Kā, es runāju pa tukšo?

DIRĀNS MARTĒNAM: Un jūs vēl sakāt, ka es runāju pa tukšo?

M.: Atvainojiet, es nemaz negribēju teikt, ka jūs runājat pa tukšo. Tā nemaz nav, nūdien, tā nemaz nav.

DIPONS MARTĒNAM: Kā jūs varat teikt, ka mēs runājam pa tukšo, ja jūs pats nupat teicāt, ka mēs runājam pa tukšo, bet runāt pa tukšo vispār nav iespējams, jo katru reizi, kad kaut ko saka, tad runā, un otrādi, kad runā, tad arī kaut ko pasaka.

MARTĒNS DIPONAM: Pieņemsim, ka es tiešām varēju pateikt, ka jūs runājat pa tukšo, bet tas nebūt nenozīmē, ka jūs vienmēr runājat pa tukšo. Un tomēr reizēm cilvēki pasaka par daudz, nerunājot neko, un reizēm nepasaka neko, runājot par daudz. Tas atkarīgs no konkrētā momenta un no konkrētajiem cilvēkiem. Bet ko tad jūs esat pateikuši pa visu šo laiku? Neko, pliku neko. Un visi var to apliecināt.

DIRĀNS, pārtraukdams MARTĒNU: Dipons tiešām runā pa tukšo, bet es gan nē.

DIPONS DIRĀNAM: Tā darāt j ū s.

DIRĀNS DIPONAM: Tā darāt j ū s.

MARTENS DIPONAM un DIRĀNAM: Tā j ū s abi darāt.

DIPONS un DIRĀNS MARTĒNAM: Tā j ū s darāt.

M.: Nē, nav tiesa.

DIP.: Ir gan.

DIRĀNS DIPONAM un MARTĒNAM: Jūs runājat pa tukšo.

DIP.: Kā, es runāju pa tukšo?

MARTĒNS un DIRĀNS DIPONAM: Jā, tā tas ir, jūs runājat pa tukšo...

DIPONS un DIRĀNS MARTĒNAM: un arī jūs runājat pa tukšo...

MARTĒNS DIPONAM un DIRĀNAM: Jūs runājat pa tukšo...

DIRĀNS DIPONAM un MARTĒNAM: Jūs abi runājat pa tukšo...

DIPONS DIRĀNAM un MARTĒNAM: Jūs runājat pa tukšo...

MARTĒNS DIRĀNAM: Jūs tā darāt.

DIRĀNS MARTĒNAM: Jūs tā darāt.

DIPONS DIRĀNAM: Jūs tā darāt.

DIRĀNS DIPONAM: Jūs tā darāt.

DIPONS DIRĀNAM: Jūs tā darāt.

MARTĒNS DIRĀNAM un DIPONAM: Jūs...

DIRĀNS MARTĒNAM un DIPONAM: Jūs...

DIPONS MARTĒNAM un DIRĀNAM: Jūs...

Un šajā brīdī parādās SKAISTĀ DĀMA.

DĀMA: Labdien, kungi... Neapgāziet puķupodus...
(*Visi trīs sastingst un pagriežas pret viņu*). Ko jūs te reجاتies?
(*Viņa aizgrābti saliek rokas.*) Ak! Dārgie draugi...

DIR.: Ak, dārgā draudzene, beidzot jūs esat klāt, lai izpestītu mūs no šīs ķezas.

DIP.: Jā, dārgā draudzene, raugiet nu, ko spēj nodarīt daža laba stulbums...

MARTĒNS *metas vidū*: Ak, dārgā draudzene, nāciet nu, lai mēs pastāstām, kas te īsti notiek...

DIPONS *abiem pārējiem vīriešiem*: Tas būšu es, kas viņai visu izstāstīs, jo šī daiļā būtne ir mana līgava...

SKAISTĀ DĀMA stāv un smaida.

DIRĀNS *abiem pārējiem vīriešiem*: Šī daiļā būtne ir mana līgava...

DIPONS DĀMAI: Dārgā draudzene, sakiet jel viņiem, ka jūs esat mana līgava...

MARTĒNS DIPONAM: Maldāties, viņa ir mana līgava.

DIRĀNS DĀMAI: Dārgā, sakiet jel šiem kungiem, ka jūs esat...

DIPONS DIRĀNAM, *pārtraukdams viņu*: Maldi un blēņas, viņa ir mana līgava.

MARTĒNS DĀMAI: Dārgā draudzene, vai jūs nebūtu tik laipna un nepateiktu, ka...

DIRĀNS DIPONAM: Maldāties, viņa ir mana līgava.

DIPONS DĀMAI, *raudams viņu aiz rokas*: Ak, dārgā draudzene... (*Skaistā Dāma pazaudē kurpi.*)

DIRĀNS, *vēl brutālāk raudams Dāmu aiz otras rokas*: Atļaujiet man jūs apskaut... (*Dāma pazaudē otru kurpi un viens cimds paliek rokā Diponam.*)

MARTĒNS, *paņēmis puķupodu, pavelk Dāmu uz savu pusi*: Es dāvāju jums šos ziedus. (*Ieliek podu viņai rokās.*)

DĀMA: Ak! Paldies...

DIPONS *pagriež Dāmu uz savu pusi un liek viņai rokās otru podu*: Jel ņemiet šos jaukos ziedus.

DĀMA: Paldies! Paldies!

DIRĀNS rīkojas kā DIPONS: Šie ziedi ir jūsu, tāpat mana sirds...

DĀMA: Es jūtos tik pagodināta... (*Viņai pilnas rokas ar puķupodiem. Viņai nokrīt somiņa.*)

MARTĒNS *velk Dāmu pie sevis, skaļi bļaudams*: Apskauj mani, apskauj mani...

Dāmai nokrīt kažokāda no pleciem.

DIRĀNS, *darīdams tāpat*: Apskauj mani...

DIPONS, *darīdams tāpat*: Apskauj mani...

Tā tas labu brīdi turpinās; Dāmai izkrīt puķes no rokām, uzraujas kleita, saņurcās drēbes, Dāma iet no rokas rokā, visi

nesas apkārt galdam, Dāmai ar vienu rāvienu tiek noplēsta viena roka, tad otra, tad kāja, tad krūtis.

DĀMA: Cūku būšana... Laidiet mani vaļā!

DIPONS MARTĒNAM: Laidiet viņu vaļā.

MARTĒNS DIRĀNAM: Laidiet viņu vaļā.

DIRĀNS DIPONAM: Laidiet viņu vaļā.

VISI VĪRIEŠI CITS CITAM: Viņa grib, lai jūs laižat viņu vaļā.

DĀMA: Laidiet visi mani vaļā.

DIPONS, DIRĀNS, MARTĒNS (*izbrīnēti*): Es? Es? Es?

Viņi sastingst. Dāma izspūrusi, aizsūsusies, puskaila, tuvojas publikai — bez rokām, lecot uz vienas kājas.

DĀMA: Manas dāmas, mani kungi. Es jums pilnīgi piekřītu. Tas tiešām IR kretinisms.

278

Priekškars

Itālijā, 1959

ALBĒRS KAMĪ

(1913—1960)

PROMETEJS ELLĒ

*Man šķita — ja dievībai nav pretpēka, tai kaut kā pietrūkst.
Lukiāns „Prometejs Kaukāzā”*

Ko mūsdienu cilvēkam nozīmē Prometejs? Varētu, protams, teikt, ka šis dumpinieks, kam nebija bail stāties pretī dieviem, ir mūslaiku cilvēka simbols, ka nemieri, ko viņš sāka celt pirms gadu tūkstošiem Skitijas tuksnesī, patlaban noslēdzas ar tādiem satricinājumiem, kādu cilvēces vēsturē vēl nav bijis. Bet mūs nemītīgi māc nojauta, ka šis vajātais joprojām ir mūsu vidū un ka mēs esam kurli pret viņa vienuļo saucienu dumpoties cilvēcības vārdā.

Patiesi, mūsdienu cilvēks cieš no pārāpdzīvotības uz šīs šaurās zemeslodes, viņam laupīta uguns un brīvība, un brīvība tam šķiet lieka greznība, bez kuras pagaidām var iztikt; runa ir tikai par to, ka viņam nāksies ciest vēl drusku vairāk, bet brīvības un tās pēdējo liecinieku paliks vēl drusku mazāk. Prometejs ir varonis, kurš cilvēkus mīlēja pietiekami, lai dotu tiem gan uguni, gan brīvību, gan amatus, gan mākslu. Mūsdienu cilvēcei rūp tikai amatu prasme, proti, tehnika. Tās dumpis izpaužas mašīnās, tā uzlūko mākslu un visu, kas no mākslas izriet, kā šķērslī un verdzības pazīmi. Prometejs turpretī nenošķīra mašīnas no mākslas. Viņš bija pārliecināts, ka iespējams vienlaikus atbrīvot gan miesu, gan dvēseli. Mūsu laikabiedrs domā, ka vispirms jādod brīvību miesai — pat ja garam uz laiku jāiet bojā. Vai cilvēka gars var iet bojā uz laiku? Patiesi, ja Prometejs atgrieztos, mūsdienu cilvēki rīkotos tāpat kā seno laiku dievi: viņi piekaltu varoni pie klints tās pašas cilvēcības vārdā, kuras pirmais simbols viņš ir. Un uzveikto lādētu

tās pašas naidīgās balsis, kuras skanēja Eshila traģēdijā, — Spēka un Varas balsis.

Varbūt es piekāpjos šim bada laikam, kailajiem kokiem, mūsu pasaules ziemei? Bet mani attaisno ilgas pēc gaismas — tās man stāsta par kādu citu pasauli, manu īsto dzimteni. Vai ir vēl kaut nedaudzi cilvēki, kuriem pazīstamas šīs ilgas? Gadā, kad sākās karš, es biju domājis kāpt uz kuģa, lai atkārtotu Ulisa ceļojumu. Tolaik arī jauns un trūcīgs cilvēks varēja kaldināt plānus šķērsot jūru preti gaismai. Bet rīkojos tāpat kā visi citi. Es nostājos garajā rindā, kas mīņājās pie atdarītajiem elles vārtiem. Cits aiz cita mēs gājām iekšā. Un līdz ar pirmā nevainīgi nogalētā kliedzienu vārti dārdot aizkrita ciet. Mēs atradāmies ellē. Mēs tur esam joprojām. Jau sešus garus gadus mēģinām pierast. Laimīgo salu liegās vīzijas mums rādās dziļi citu garu gadu dzīlēs — tiem vēl jāpaiet bez uguns un bez saules.

Kā lai miklajā, tumšajā Eiropā ar nožēlas trīsām un smagu liktenlīdzības apziņu neatminamies vārdus, ko Šatobriāns vecumdienās teica Ampēram, kurš posās uz Grieķiju: „lūs neatradīsiet nevienu olīvkoka lapiņu, nevienu vīnogas sēkliņu no visa, ko redzēju Atikā. Man žēl mana laika līdz pēdējam zāles stiebriņam. Man nebija spēka atdzīvināt kaut vienu viršu zariņu.“ Arī mēs, kaut mūsu dzīslās rit svaiņas, žirgtas asinis, grimstam šī gadsimta šaušalīgajā vecišķumā un reizēm skumstam par sen vītušu zāli, par olīvkoka lapu, kuru vairs nevarēsim aplūkot, un par brīvības vīnogām. Visapkārt ir cilvēki, visapkārt skan kliedziņi, vaidi, draudi. Kur tik daudz radību vienuviet, sienāžiem vairs nav kur palikt. Vēsture ir neauglīga zeme, virši tur neaug. Bet mūsdienu cilvēks tomēr ir izvēlējis vēsturi, viņš nevarēja, nedrīkstēja no tās novērsties. Taču viņš nevis pakļauj vēsturi sev, bet ar katru dienu vairāk samierinās ar vēstures verga lomu. Tā viņš nodod Prometeju, šo jaunekli ar drošajām domām un jūtīgo sirdi. Tā viņš krīt atpakaļ postā, no

kura Prometejs gribēja ļaudis glābt. „Tie skatījās, bet nesa-redzēja neko, tie klausījās, bet nesaprata dzirdēto — kā ēnas un kā sapņu tēli dzīvoja bez apziņas.“*

Jā, pietiek ar vakaru Provansā, skaistu uzkalnu, sāls smaržu, lai saprastu, ka viss vēl darāms. Mums vēlreiz jā-iegūst uguns, jāmacās amati, lai remdētu miesas izsalku-
mu. Atiku, brīvību, vīnogas, dvēseles maizi mēs dabūsim vēlāk. Mums atliek vienīgi uzkliegt sev: „Tā visa nebūs vairs nekad, vai arī to dabūs citi!“ — un darīt visu, lai kaut šie ci-ti netiktu apkrāpti. Mēs, kuri tik sāpīgi to izjūtam, bet to-mēr mēģinām uztvert bez rūgtuma — vai mēs esam atnā-kuši par vēlu vai par agru? Vai mums pietiks spēka atdzīvi-nāt viršus?

Var iedomāties, ko Prometejs būtu atbildējis uz šo jau-tājumu. Patiesi, viņš ir jau apsolījis mums pārmaiņas un glābiņu, ja vien būsīm pietiekami prasmīgi, droši un stipri, lai paveiktu visu ar pašu rokām. Ja taisnība, ka varam visu panākt ar saviem spēkiem, es atbildēšu „jā“ uz gadsimta jautājumu — tāpēc, ka pazīstu vairākus cilvēkus, kuros jūtu šo prātīgo spēku un inteliģento drosmi. „Ak, Temīda, mā-te mana, tu redzi, kā man jācieš,“ izsaucas Prometejs. Un Hermess izsmej varoni: „Brīnums gan, ka tu, gaišreģi, ne-paredzēji šīs mocības, kas tev nu jāizcieš!“ — „Es zināju to,“ atbild dumpinieks. Cilvēki, par kuriem es runāju, arī ir taisnās tiesas, taisnības dēļi. Arī viņi izcieš visiem kopīgo postu, zinādami, no kā tas cēlies. Viņi droši zina, ka Temīda nav akla, akla ir vēsture, tā tad jāatsakās no vēstu-res taisnās tiesas, lai to aizstātu, cik nu iespējams, ar do-mas, saprāta tiesu. Līdz ar to Prometejs atgriežas mūsu laikmetā.

Mītiem pašiem par sevi nav dzīvības. Mīti gaida, lai mēs tos iemiesojam. Pietiktu vienam cilvēkam atsaukties

*Eshils, „Saistītais Prometejs“. Tulkojis A. Ģiezens.

uz mītu acinājumu, lai tie dāvātu mums savas dzīvības su-
las. Mūsu pienākums ir gādāt, lai to snauda nebūtu nāves
dusa, lai būtu iespējama atdzimšana. Es reizēm šaubos, vai
tiešām iespējams vēl glābt mūsdienu cilvēku. Bet noteikti ir
vēl iespējams glābt šī cilvēka bērnu miesu un garu. Ir ie-
spējams dot tiem izredzes uz laimi un uz skaistumu. Ja
mums jāsamierinās ar dzīvi bez skaistuma — tātad arī bez
brīvības —, mīts par Prometeju ir no tiem, kas mums vien-
mēr atgādinās, ka cilvēka veidolu nevar izkropļot uz visiem
laikiem un ka cilvēkam var palīdzēt tikai tad, ja palīdz cilvē-
kam visam. Ja cilvēks ir izsalcis pēc maizes un pēc viršiem
un ja maize tiešām ir vairāk nepieciešama, mācīsimies no-
sargāt atmiņas par viršiem. Vēstures visdrūmākajā posmā
Prometeja cilvēki, nemitēdami smagi strādāt, neaizmirsīs
brīdi pa brīdim palūkoties uz zemi un uz neiznīdējamo zā-
li. Piekaltais varonis, kam jāspītē dievu zibeņiem un pārko-
niem, nezaudē savu rimto ticību cilvēkam. Ar to viņš ir cie-
tāks par klinti un pacietīgāks par ērgli. Šī bezgalīgā pacie-
tība mums nozīmē daudz vairāk nekā viņa dumpis pret
dieviem. Un šī lieliskā vēlēšanās neko nesašķelt un nedalīt
vienmēr samierinās cilvēku smagās, sāpošas sirdis ar pa-
sauls pavasari.

1946

ŽORŽS BRASANSS

(1921—1981)

Šķiet, ka šī publikāciju sērija* tomēr neizlaidīs garu. Un tas būtu labi, jo dzejnieki, kuri dzied savus tekstus ģitāras vai mūziķu grupas pavadījumā, — ļoti sens un reizē izteikts XX gadsimta žanrs — dara svētīgu darbu, atdzīvinot nāves miegā dusošo princesi — tieksmi pēc poēzijas jebkura cilvēka dvēselē.

Pēc iegriešanās Anglijā (Dž. Lenons un P. Makartnijs, 1. nr.), Maskavā (V. Visockis, 2.) un Amerikā (B. Dilans, 3.) būtu pienācis laiks iepazīties ar kādu no slavenajiem franču šansonjē.

Par visdzižāko dzejnieku starp viņiem mēdz uzlūkot Žoržu Brasansu (1921—1981).

Viņš dzimis Francijas dienvidos, Setā (kur atrodas Pola Valerī — un tagad arī paša Brasansa — *Cimetière marin*, kapsēta pie jūras). Astoņpadsmit gadu vecumā pārcēlies uz Parīzi, 1952. gadā viņš debitē krodziņā „Trīs nelgas” (*Trois Baudets*) un kopš 1956. gada ir slavenība. 1967. gadā Brasanss saņem Franču Akadēmijas *Grand Prix de Poésie*, kas nav nekāda nieka lieta — šansonjē starp „īstajiem” dzejniekiem!

Majestātisks kā Eifeļtornis (kāda franču autora salīdzinājums) viņš gadsimta ceturksni valda uz Parīzes skatuvēm. Viņš nav elks, bet mīlulis. Viņa dzejā sadzīvo lirika un sarkasms, cēla patētika un prasti, „tautiski” izteicieni. Lūk, kā Brasansa uzstāšanos apraksta aculiecinieks:

*Žurnālā „Avots”.

„Viņš iznāk uz skatuves gausi un negribīgi. Savā samta uzvalkā viņš atgādina amatnieku no priekšpilsētas darbnīcas, vienkāršu darbarūķi, kuru piespieduši rādīt savu māku.

Patiesi, neko tādu pārdabisku jau viņš neprot. Un pats to apzinās. Un sakautrējas vēl vairāk. Viņš, piemēram, neprot žestikulēt. Tāpēc viņš to nedara nemaz. Ģitāra viņam kalpo par tādu kā vairogu. Bet viņš nespēlē sevišķi labi — daži akordi bez īpašām variācijām. Nosvīdis, izkaltušu muti, viņš ķeras pie savas vienīgās cerības, pie mikrofoņa, un skarbā balsī citu aiz cita triec tajā vārdus, zilbes, atskaņas.” (G. Coulonges. *La chanson en son temps.*)

[K.E.]

DZIESMA OVERŅIETIM
(CHANSON POUR L'AUVERGNAT)

Tev šī dziesma veltīta tiek
Ak overņieti kurš tāpat vien
Man iedevi četras pagales
Kad vientulīgs drebinājos es
Tu devi man siltumu brīdī kad
Ik pilsētas mamma ik lauku paps
It visi kārtīgie ļautiņi man
Pie deguna aizcirta duravas — bang!
Tas bija tāds malkas mazumiņš
Bet reizēm no nieka liels siltums tiek
Tas manā dvēselē kvēlo ka prieks
Manu dvēseli apgaismo viņš

Ak overņieti kad laiks būs klāt
Uz viņu sauli tev domīgi slāt
Es ceru ka ceļš tevi aizvedīs
Kur mūsu tēvs debesīs

Tev šī dziesma veltīta tiek
Ak veco saimniec kas tāpat vien
Man iedevi četras maizītes
Kad izbadējies klaiņāju es
Dēļ manis tu atvēri kambari kad
Ik pilsētas mamma ik lauku paps
It visi kārtīgie ļautiņi gan
Smējās cik izģindis vieplis man

Tas bija tāds maizes mazumiņš
Bet lāgiem no nieka liels siltums tiek
Tas manā dvēselē kvēlo ka prieks
Deg dvēselē spriestēdams viņš

Ak veco saimniec kad laiks būs klāt
Uz viņu sauli tev tipināt
Es ceru ka ceļš tevi aizvedīs
Kur mūsu tēvs debesīs

286

Tevis šī dziesma veltīta tiek
Ak garāmgājēj kurš tāpat vien
Man uzsmaidīji tā skumji mazliet
Brīdī kad mani saņēma ciet
Tu neliksmoji bet bēdājies kad
Ik pilsētas mamma ik lauku paps
It visi kārtīgie ļautiņi gan
Aplaudēja dūziem ka skan
Tas bija tāds smaids mazumiņš
Bet reizēm no nieka liels siltums tiek
Un dvēselē manā tas liesmo ka prieks
Kā saulīte spīd manī viņš

Ak garāmgājēj kad laiks būs klāt
Uz viņu sauli tev pamazām kāpt
Es ceru ka ceļš tevi aizvedīs
Kur mūsu tēvs debesīs

KĀZU GĀJIENS

(LA MARCHE NUPTIALE)

Laulības dēļ jūtām un laulības dēļ naudas
Ir pieredzēts kā precas visdažādākie Jaudis
Gan mazi nabadziņi gan liela priekšniecība
Gan tie kas liekas labi bet dara nelietības

Ja lemts man dzīvot ilgi — līdz pašai Pastartiesai
Es negribētu just no sava prāta dziestam
Šīs atmiņas par dienu kad mani tēvs un māte
Uz pilsētiņu devās lai beidzot salaulātos

Turp viņi brauca ratos ja atklāti jums saku
Un tuvi draugi vilka bet radi stūma ratus
Tā ritēja šī brūtes pāra precēšanās
Pēc gara milas stāsta pēc ilgas cerēšanās

Cik jauks tāds kāzu gājiens kur visi jūtas brīvi
Bet pūlis uzlūkoja mūs kaulaini un stīvi
Šīs laulības bij brīnums priekš lielā Jaužu bara
Jo nebija vēl manīts ka arī tā to dara

Te plīvuru pa gaisu rauj milzīgs vēja pūtiens
Un visus kora zēnus un mana tēva hūti
Ar pilieniem kā ķirbjiem ir lietusgāze klāt un
Grib izjaukt šitās kāzas lai ko tas nemaksātu

Un līgava aiz bēdām tad apraudas tik žēli
Ar savu pušķi rokās kā meitēns mazs ar lelli
Es jūtu viņai līdzī es viņu izklaidēju
Uz mutes ermoņikām es diži ērģelēju

Un līgavaiņa brāļi uz debesīm sāk rāties
„Pie Jupitera,” brēc tie, „šīs kāzas turpināsies!”
Kaut krenči ir tik lieli kaut ļoti netik Dievam
Sīt kāzas augstu vilni Lai dzīvo jaunā sieva

ĪVS BONFUĀ

(1923)

Īvs Bonfuā ir viens no mūsdienu franču dzejas korifejiem.

Turpina franču dzejas metafizisko tradīciju, starp kuras

aizsācējiem jāpiemin Stefans Malarmē un Pols Valerī. Tiek

uzskatīts par pēckara perioda spilgtāko lirīki.

Atdzejotājs

VAKARA GAISMA

Vakars,
Nenosaucami putni, kas runājas,
Kaujas; un gaisma.
Un roka, kas sakustējās pie tukšā sāna.

Mēs nekustamies — jau sen.
Mēs runājam čukstus.
Un laiks mums visapkārt stāv
kā trauki ar krāsu.

ĪSTAIS VĀRDS

Es nosaukšu par *tuksnesi* šo pili, kas tu biji,
Par *nakti* tavu balsi, par *prombūtni* tavu seju,
Un, kad nevainīga tu kritīsi neapaugļotā zemē,
Es teikšu, ka vārdā *Nekas* bij zibenim, kas tevi nesa.

Nomirt — lūk, zeme, kas patika tev. Un es nāku,
Bet mūžīgi mūžos pa taviem tumšajiem ceļiem.
Es noārdītu tavu gribu, atmiņu tavu un veidu,
Es esmu ienaidnieks tavš un nezīnu līdzcietības.

Es nosaukšu tevi par *kauju* un rīkošos
Kā jau karā. Bet rokās man būs
Tava tumšā un grumbainā seja
Un manā sirdī šī zeme, ko apgaismo negaiss.

Vistumšākā seja kļiedza,
Ka diena ir tuvu.

Jā, veltīgi dzīvžogs ir skāvis
Veco dārzu tik cieši.

Jā, arī viņiem vēl sāp,
Un prombūtnē ir vēl kas gaišs;
Bet pazūd mēness, un ēnas
Smeļas mirušiem mutē.

KAPAKMENS

Viņš ilgojās — neiepazīdams,

Viņš nomira — neieguvis.

Koki, dūmi.

Vēja švīkas un vilšanās līnijas —

Tās bija viņa mājas.

Viņš apskāva atkal un atkal, bet

Tikai pats savu nāvi.

PACIETĪBA, DEBESS

Ko tu gribi, balss, kura atsāc — augsnei tik tuva
Kā sula no olīvkoka, kas nosala pagājušiem?
Mirkļis tik nepieciešams, lai piepildītu šo kausu, —
Jā, šo tuksnesīgo un dienpilno laiku ir jāmīl — un viss.

Pacietīgi jāuztur uguns zem ātri skrejošās debess,
Nenovēršoties jāgaida melnais vīns
Stundā ar atvērtiem tiltiem, kad vējam
Ir ēnas, kas virzās pa tavām domīgām rokām.

HENRIJS DEVIDS TORO

(1817 — 1862)

GUĻAMISTABA

Spogulis un pārplūdusī upe
Klusi runājās pār istabu, un divi
Gaišumi viens otru uzmeklēja
Melnu ēnu saskaldītā istabā.

Un mēs bijām divas miega zemes —
Akmens kāpņu savienotas; pāri plāksnēm
Lēni lija sapņa tīrais ūdens —
Nebeidzams, bet sīkās plūsmās iris.

Gaišā roka blakus glāstošajai.
Ķermenis pa brīdim sapnī sakustējās.
Un uz galda — melnā ūdens — tumšsarkana kleita
Pati savā gaismā atdusējās.

PACIETĪBA, DĒBĒS

GAJUMĪSTĀBA

Spoguļa un dzīvības atspoguļojums, kas ir
Krievijas pacietības, cieņpilnības un
Carmu eldētā un pamestā, cieņpilnības un
Izmaiņām raksturīgā, kas ir cieņpilnības un

Izmaiņām raksturīgā, kas ir cieņpilnības un
Arī šīs kāpēc raksturīgā, kas ir cieņpilnības un
Lai šīs kāpēc raksturīgā, kas ir cieņpilnības un
Izmaiņām raksturīgā, kas ir cieņpilnības un

197
Gaišs roka baltus glāstojai
Kiemens pa baltu sāni sakustās
Un uz daļa — meina ūdens — turstākaņa kietis
Pār savs gaisms atdusis

Amerikāņu, angļu, krievu,
armēņu, lietuviešu literatūra

HENRIJS DEIVIDS TORO

(1817—1862)

VĒLA NAKTS, UN ES PAVEROS AUGŠUP

Vēla nakts, un es paveros augšup,
Dzirdu lāpsu rejas un kaukšanu.
Iet lapsām grūti, kas pārmet tam drikst?
Ja nu vien pūces, virs galvas kas švikst.
Prātā mūžības nesagaidītās,
Pavēles bargās un puspaklausītās.
Pār klajumu tumšo vējš dzestri sēc —
Vai izšķirsies vīru liktens un spēks?
Skrien armijai cauri pačukstēts vārds,
Tver šķēpus vīri, velk elpu uz iekšu;
Skrien armijai cauri pačukstēts vārds:
Uz priekšu.

STĪVIJA SMITA
(1902—1971)

NEVICINĀJOS, BET SLĪKU*

Kaut mironī neklausījās neviens,
Šis vilka balsteli sīku:
Es saucu, bet nedzirdējāt jūs,
Un nevicinājos, bet slīku.

Jā, viņam patika āvīties,
Bet tagad nu beigts gan.
Bij ūdens par aukstu, un apstājās sirds —
Tā viņi teica.

Ak nē, nē, nē, ne aukstāks kā citkārt
(Šis gulēdams savu vilka).
Visu mūžu es saucu pa tukšo
Un nevicinājos, bet slīku.

1957

*Atdzejojuma rokrastā autore, angļu dzejniece, nebija norādīta, tāpēc agrāk dzejolis (pirmās 10 rindas) kļūdaini publicēts kā Klāva Elsberga teksts. Atdzejojumu pabeidzis Jānis Ramba.

DŽONS LENONS (1940—1980)

POLS MAKARTNIJS (1942)

Daudzi popmūzikas komponisti un solisti ir arī talantīgi dzejnieki jeb — citiem vārdiem sakot — daudzi dzejnieki paši sacer saviem dzejoļiem piemērotas melodijas. Mūsu žurnāls [„Avots”] regulāri iepazīstinās ar viņu dzeju.

Jāsāk ar klasiku. Džona Lenona un Pola Makartnija dziesmu tekstus, piemēram, tagad mēdz ievietot solidās mūsdienu angļu dzejas antoloģijās.

Esmu mēģinājis panākt, lai pazīstamo „The Beatles” tekstu latviskojumi „piegulētu” meldijām, kas daudziem lasītājiem noteikti skan galvā. Jāatgādina, ka Lenons un Makartnijs rakstīja īpatnā Liverpoolas žargonā, kam brīžiem visai maz kopīga ar „pareizo” angļu valodu. Tālab arī dažas atkāpes no latviešu valodas normām. „Penijleinā” un „Lēdijā Madonnā” lūkots saglabāt bītlu interpunkciju.

Un daži komentāri. Penijleina esot iela Liverpoolē. Angļu policisti un ugunsdzēsēji nēsā kabatā žetonu ar karalienes attēlu kā apliecinājumu tam, ka viņi pilda savus pienākumus „karalienes vārdā”. Kad angļu jaunlaulātie dodas ārā no baznīcas, tiem pēdās met rīsu sauļas — rīsus uzlasa Lenora Rigbi. Mācītājs pirmais met smilšu sauju, kad zārks ar netaiķi novietots kapa bedrē — tāpēc cientēvs Makkenzi slauka rokas.

K. E.

PENIJLEINA
(PENNY LANE)

Penijleinā frizieris liek bildes skatlogā —
bildēs galvas, kuras kopt bij viņam gods.

Un visi, kas tur iet un mana to
stāj un teic „Hello“.

Ielu stūrī baņķieris sēd savā mašīnā,
un mazi bērni spalgi sauc, ka šis ir traks —
makintošu mūžam nevelk tas
arī tad, ja gāž — tiešām traks.

Penijleina ausis skan, gar acīm slīd
te, zem zilām piepilsētas debesīm
šim tīkmēr jau

Aiziet gundsdzēsējs, tam rokā smilšu pulkstenis
dziļi ķešā Karalienes portretiņš.

Un savu mašīnu te pulē viņš:
manu spīdmašīn!

Penijleina ausis skan, gar acīm slīd
pīrādziņš ar zivi pašā
bulā — tīkmēr jau

Nojumītē, pašā karuseļa viducī
skaista meiča lielu magoņšķīvi tur
viņai šķiet, ka labāk nav nekur
viņai patīk tur.

Penijleinā frizieris skuj citu pilsoni
arī baņķieris jau gaida, kad tiks klāt
pēkšņi ieskrien ugundsdzēsējs — blākts
ārā baigi gāž — tiešām traks.

Penijleina ausīs skan, gar acīm slīd
te, zem zilām piepilsētas debesīm
šīm tīkmēr jau

Penijleina ausīs skan, gar acīm slīd
te, zem zilām piepilsētas debesīm

Penijleina

(Magical Mystery Tour, 1967)

LĒDIJA MADONNA
(LADY MADONNA)

Lēdij Madonna, sīkie brēc un klieudz
kā gan tu ar saimniecību galā tiec?
Kas maksā īri, kad sāk jau laukā dzīt?
Vai tad tev no debestiņa nauda krīt?
Piektdienvakars pienāk plīks kā žurka
Svētdiena kā pelēks plīvurs lien
Pirmdien puika māc jau sasiet kurpi
Skat, kā viņš skrien.

Lēdij Madonna, bēbis tev pie krūts
sazin, vai tiem citiem būs ko priekšā grūst.
Skat, kā tie skrien.

Lēdij Madonna, atgulies nu gan
klausies mūziku, kas tavā galvā skan.
Otrdiena stīdz kā diedziņš smalcīņš
Trešdien laikraksts nepienāk neviens
Ceturtdien iet zeķei vaļā valdziņš —
tālāk arvien.

Lēdij Madonna, sīkie brēc un klieudz
kā gan tu ar saimniecību galā tiec?

(*The Beatles Again*, 1969)

LENORA RIGBĪ
(ELEANOR RIGBY)

Ak, daudz ir vientuļīgu ļaužu.

Ak, daudz ir vientuļīgu ļaužu.

Lenora Rigbī uzlasa rīsus, kas laulāto pēdēs
krīt,

Sapņos tā mīt.

Gaida pie loga ar smaidu, ko ikdienā veiksmīgi
nomāc,

Kam gan tas domāts?

Vientuļīgie ļaudis — no kurienes tie nāk?

Vientuļīgie ļaudis — kurp viņi dodas tā?

Cientēvs Makkenzī sprediķi sacer, ko negribēs dzirdēt
neviens,

Nenāk neviens.

Skat, kā viņš pūlas salāpīt zeķes vakarā vēlā, kad visi jau
dus,

Kālab tāds krusts?

Vientuļīgie ļaudis — no kurienes tie nāk?

Vientuļīgie ļaudis — kurp viņi dodas tā?

Ak, daudz ir vientuļīgu ļaužu.

Ak, daudz ir vientuļīgu ļaužu.

Lenora Rigbī dievnamā nomirst un, kad viņu zemītē
liek,

Neraud neviens.

Cientēvs Makkenzī slaucīdams rokas nāk laukā no
kapsētas viens,
Nav glābts vēl neviens.
Vientuļīgie ļaudis — no kurienes tie nāk?
Vientuļīgie ļaudis — kurp viņi dodas tā?

(Revolver, 1966)

INOKENTIJS ANĀNSKIS

(1855—1909)

KLUSĀ NEDĒĻA

V.P. Hmara-Barševskim

Aprīlis bij miris — dziesnā dzeltenējā,
Šķirdamās no zvaigžņu tuksness aukstā,
Klusā nedēja pa upi aizpeldēja
Prom uz pēdējās, uz trauklās ledus lauskas.

Aizslidēja smaržīgajos dūmos,
Kapu zvaniem aizvien klusāk dunot,
Prom no svētbildēm ar tumšām, dziļām acīm.
Prom no Lācariem, kam „Piecelies!” nav sacīts.

Dilstošs mēness zemi apspīdēja,
Un par tiem, kas prom uz visiem laikiem,
Karstas asaras no pūpolzariem lējās
Apaļīgam ķerubam pa vaigiem.

1907. gada 14. aprīlī
Carskoje Selo

LEONĪDS ČEREVIČNIKS
(1937)

Augšup slīd kleita un rokas
Pret debesīm sakrustotas, —
Vai tā meitene buras, vai grib
Ar matsprādzi pārkrustīties?

Vai ar acīm velk apli,
Apli, kurš neizdzistu?
Metas pār aizliegto svītru
Viļņos. Un aizmirst par visu.

JEĻENA SARANA

Tik ļoti izšķirti mēs abi tagad esam,
Ka bērzus apskaujam un rakstām dzejoļus,
Turklāt ar cigaretēm abi esam draugos.
Tik ļoti šķirti, divaini pat liekas —
Kas spējis izdarīt,
Lai vienas sugas būtnes,
Kas līdzīgas kā viļņi okeānā,
Kā lapas kokā,
Domātu par to,
Ka tām nav iespējams nemūžam atkal tikties.

AVETIKS ISAHAKJANS

(1875—1957)

MĀTES SIRDS

(ARMĒŅU TEIKSMA)

Sens ir stāsts
Par meiteni bez žēlu
Un jaunekli —
Mātes vienīgo dēlu.

Meitene reiz saka tam:
— Maz tu mīli mani!
Mīli — ej un atnes man
Savas mātes sirdi.

Puisis projām dodas,
Sirds tam drebēt sāk —
Raudādams viņš atpakaļ
Pie savas mīļās nāk.

Bet viņa dusmās iedegas:
— Ej prom tūliņ, vai dzirdi?
Es tevi redzēt negribu,
Tu neatnesi sirdi.

Tad puisis kalnos dodas
Un stirnu nogalina,
Tās sirdi atnes meitenei,
Bet acīga ir viņa

Un trakās dusmās izsaucas:

— Ej projām, glēvuli!
Ko prasu, atnest nevari,
Tu mani nemīli!

Jauneklis iet mājās
Un mātes asins kūp,
Skriešus dodas atpakaļ
Un lielā steigā klūp.

Mātes sirds tad viņu
Žēli uzrunā:
— Tu sasities, mans dēliņ?
Ļoti sāj?

1919

„Visām latviešu literātu paaudzēm ir kādi sakari ar Lietuvu. Nu jau kādu laiku arī t.s. divdesmitgadnieki nav izņēmums.

Šos abus lietuviešu dzejniekus latviešu lasītājs sastop pirmo, taču, domājams, ne pēdējo reizi. Vaidotam ir iznācis viens dzejoļu krājums, Valdemāram — divi. Abiem vēl nav trīsdesmit gadu. Abi pirms gada piedalījās VIII Vissavienības jauno rakstnieku sanāksmē, kur tad arī tā īsti iepazīnāties.“

[K.E.]

VAIDOTS DAUNIS

(1958—1995)

Mirgojiet, pasaules. Melna jūs
Sakausēdama Nemuna plūst.
Krastos karaļi zvaigznes lenc,
Suņi riedami trenc.

Zvaigznāju miglā viņi zūd,
Dzinēji nedroši kļūst,
Kas tagad atsauksies viņu balsīm,
Tam gals ir.

Senči elpo, dziļš viņu miegs,
Dziļumā klusums un miers,
Dzejnieka velis lido kā lāpa,
Neatrod kapa.

Ne bultas, bet mani baltie vārdi,
Zvaigznes, vizmojiet pāri,
Mirgojiet, pasaules. Melna jūs
Sakausēdama Nemuna plūst.

VALDEMĀRS KUKULS /
(1959)

Ne rīkstes mums atstāj rētas,
Bet saldās atriebes mokas.
Un čīkst ne jau vārti, čīkst
Vārtus cēlušās rokas.

Un nerūsē nazis, bet
Pirksti, kas nazi cēla.
Un put ne jau ceļš, bet
Ceļinieki uz ceļa.

RECENZIJAS
PAR C. DINERES VEIKTO
SENTRIANČU EPOSA ATDZEJOJUMU

Recenzijas par C. Dineres veiktā Sentrianču eposa atdzejojumu. Tiek aplūkoti darba izstrādes posmi, tulkotāja pieejas un darba kvalitāte. Recenzijas raksturo darbu kā literāri vērtīgu un zinātniski pamatotu.

RECENZIJAS

RECENZĪJA PAR C. DINERES VEIKTO SENFRAŅČU EPOSA ATDZEJĀJUMU

C. Dineres atdzejotais episko poēmu cikls ir ievērojams viduslaiku literatūras piemineklis, radies ap 1100. gadu. Nav šaubu, ka tas būtu izdodams arī latviski, taču — tikai kvalitatīvā atdzejojumā.

Apstrīdams liekas jau C. Dineres lietotais nosaukums „Dziesma par Rolandu“. Latviski vairāk iegājies ir „Rolanda dziesma“. Tā šis teksts dēvēts arī LPE (piemēram, 3. sēj. 393. lpp.)

Jāteic, darba uztveri krietni vien apgrūtina daudzās pareizrakstības kļūdas un pārrakstīšanās paviršības, piemēram,

314

Šo caunu ādas mantiju jums veltu (? K.E.)

Tas (?) maksā pieci simti livru zeltā (XXXIX, 19. lpp.)

Par mīļo Franciju es sāpes ciešu,

Kas viņus (?) aizstāvēt var turpmāk bēdās? (CXXIII, 63.)

(Šeit jāvaicā — kāpēc ‘viņus’, ja runa par Franciju? Vai to aizstāv ‘bēdās’? Varbūt tomēr — nelaimē?)

Un vēl viens piemērs:

Trīsdesmit tūkstoš grifu draudot šņāc

Un franču karaspēku plosīt sāk.

Tie kliedz: „Nāc, ņeizar, palīgā, mūs glābj!“ (CLXXXV, 95.)

Vai grifi kliedz: „Palīgā, mūs glābj!“? Nē, oriģinālā vienkārši franču karaspēks sauc talkā savu valdnieku.

Daudzviet komati likti nevietā, citur to trūkst. Vietām mašīnraksts tikko izburtojams, lasām tādus vārdus kā 'viņm' (45. lpp.)

Nav arī saprotams, kāpēc redaktoram būtu jātērē laiks, viscaur tekstā likvidējot liekās garumzīmes vārdos karālis, vasālis, imperātors. Vai pareizrakstības vārdnīca būtu pieejama tikai izdevniecības darbiniekiem?

Pret atdzejojuma formu, manuprāt, nebūtu, ko iebilst. Atdzejojājas lietotais vienpadsmitzillbnieks ar aptuvenām asonansēm rindu galos (arī vecfranču oriģinālā — asonanses) ir pietiekoši tuvs oriģināla formai, rit samērā raiti un iebildumus nerada. Jāpiebilst gan, ka ritms gandrīz vienmēr nojūk, tiklīdz rindā parādās kāds garāks skaitļa vārds. Šur tur būtu bijis pareizāk pāriet uz balto pantu, jo ceņšanās pēc asonansēm likusi atkāpties no oriģināla satura. Vai arī papildināt to.

Šī atdzejojuma lielākais trūkums ir leksiskā, stilistiskā nepietiekamība, neveiklības, neprecizitātes oriģināla atveidē. Daži piemēri:

No mīļās Francijas tur sanācis
Būs bruņinieku tūkstoš piecpadsmit... (VIII, 5.)

(Vai 1015? Nē, oriģinālā — 15 000.)

Tiem sulaiņi tiek doti divdesmit,
Lai viesmīlību justu tie ikbrīd,
Un, pamieļoti, nakti pavadīt. (XI, 6.)

(Manuprāt, šai citātā 2. un 3. rinda īsti „neiet kopā”. Tādu piemēru varētu šeit uzmeklēt, cik uziet — it kā ir, it kā nav...)

Man dēlam skaistumā kas līdzināsies? (XXIII, 12.)

(Vai šādi var saīsināt 'manam dēlam'?)

... ir franči smalka tauta,

Bet baronu un grāfu varai kļauta...(XXVIII, 14.)

(Oriģinālā nav šāda skaidra šķiriska skatījuma...)

Gribas vērst atdzejotājas uzmanību uz vairākām, manuprāt, skaužamām stila kļūdām.

Uzskatu, ka episko tekstu tomēr nedrīkst pārvērst „humora gabalā” — tā iznācis, piemēram, šajās rindās:

...arābs Absins auļo

Nav nekrietneļa lielāka zem saules,

Viņš zemiskākos darbus izved cauri,

Viņš Dieva mātes dēlu nīst līdz kaulam,

Par ogli melnāks ģimis tam un pauris...

(CXIV, 55. lpp.)

316

Gluzi nevieta šai tekstā adjektīvs 'glauns' — „bruņās glaunās” (15), „sūtnis glauns” (18). Nodevējs Ganelons pārlietu familiāri uzrunā Kārli Lielo: „Te Saragošas atslēgas, ņem ciet” (25). Komiski, manuprāt, skan rindas:

Sāk tūkstoš taurēs franči bazūnēt,

Vāc nometni un mūļus apkrāmē...(26)

Jāņem vērā, ka oriģināls ir skarbs un vienkāršs, bez ironijas. Tāpēc neder tādas rindas, kā, piemēram:

Nāks Marsils šurp pēc saviem pirkumiem,

Mēs samaksāsim tam ar zobeniem. (XC, 43.)

Mēs šajā kaujā droši vinnēsim! (XCV, 46.)

Domāju, ka 'vinnēt', tāpat kā 'slaktēt' (50. un citur) šai tekstā neiederas.

Mirstošais Rolands pūš savu Olifānu (oriģinālā viena no slavenākajām, aizkustinošākajām epizodēm):

Pļīst dzīslas deniņos, tik pūtiens grūts... (CXXXIV, 66.)

Karalis steidzīgi „bruņās tinas” (CCXV, 111.) — gluži kā seģenē... „Bet sestais pulks ar armēņiem bij pildīts”... (121.)

Visas stila kļūmes šeit uzrādīt laikam gan nav nepieciešams. Tās atzīmētas tekstā.

Gadās arī jēdzieniski pārpratumi. Piemēram, 19., 30., 35. lpp. atdzejojātāja lieto vārdu 'durklis', kaut šis pie šaujamočiem piestiprināmais aukstais ierocis Kārļa Lielā laikos nebūt vēl nebija sastopams. 17., 27., 36., 48., 94., arī citās lpp. tiek minēti šķēpu vai zobenu 'kāti' — līdz šim gan, šķiet, tika uzskatīts, ka tiem ir rokturi vai spali. 18. lpp. sastopam jaunu kustonī — 'mūlēzeli'. Atļaušos atzīmēt, ka šāds kustonis vispār nav domājams — mūli ar ēzeli sakrustot nevar, jo mūlis (zirgēzēlis) nemēdz būt auglīgs...

Atdzejojumā sastopamies ar nelatviskām teikumu konstrukcijām, piemēram „nekad es nespēju to iemilēt” (XXIV, 12.), kur latviski būtu jāsaka „nekad neesmu viņu milējis”, „par Rolandu, par viņa dzīvi bail” (CXXXII, 68. lpp.), kaut bail par Rolanda dzīvību, nevis dzīvi.

Ir arī nemotivētas atkāpes no oriģināla. Šādā tekstā, kur formas žņaugi nebūt nav rokudzelži, tām nevajadzētu būt nemaz. 13. lpp. dižcilši saka Ganelonam:

Pret jums bij Rolands ļoti nesaudzīgs...

Oriģinālā šeit ir divas rindas, tiek sacīts apmēram tā: „Rolandam gan nebūtu vajadzējis nākt tādai domai prātā (resp., ieteikt Ganelonu par sūtni), jo jūs taču esat augstu radu...”

16. lpp. Ganelons

...veikli, uzmanīgi runāt sāk,
Ne pirmo reiz tam uzdevums ir šāds... (XXXIII)

Orģinālā runāt sāk „kā ļoti pieredzējis vīrs“. Atkāpe būtiska, jo tāds uzdevums — doties pie paša „pagānu“ valdnieka Marsila Ganelona mūžā tomēr pirmoreiz. Tiek sajaukta Spānija ar Franciju (22., 67. lpp.), spāņu provinces Morianas vietā parādās Mauritānija (34. lpp.). 25. lpp. lasām:

Pirms gadsimta te Rolands mūrus grāvis,
Bet šodien vēl te tuksnesis un nāve...

Orģinālā citādi — kopš dienas, kad Rolands ieņēma un sagrāva šo pilsētu, tai vietā 100 gadus neviens nedzīvoja...

Rolands saka Ganelonam:

„Tu neaptēsts, no zemu ļaužu kārtas!“ (LX, 28. lpp.)

Orģinālā — „no nelāgiem ļaudīm“. Ronsevāla tiek dēvēta par kalnu pāreju, kaut gan ir aiza. (61. lpp. „augstā klintī kristietis iet bojā“ — īstenībā tas notiek pie klints, kaurja notiek aizā.) 88. lpp. uzzinām, ka Rolanda zobena rokturī „iekalts zobs, ko devis svētais Pēters“... 93. lpp. lasām:

Pie sāniem viņam zobens „Žuajēz“,
Kas dienā simtreiz krāsas mainīt mēdz.

Šis zobens maina nevis krāsu, bet nokrāsu, toni, turklāt trīsdesmit, nevis simt reizes dienā. „Žuajēz“ rāda atdzejotājas pieeju īpašvārdiem. To atveidē nav sistēmas. Kāpēc „Žuajēz“ pēdiņās, „Presiozs“ arī, bet, teiksim, Dīrendāls

ne? Tiesa, pirmos divus var iztulkot — „Liksmais“ un „Vērtīgais“. Šķiet, to jādara — šie abi nosaukumi jātulko. Cits zobens tiek dēvēts te par Margleju (13), te par Mērgleju (22).

Dažviet tekstā cits pie cita nīrb 'viņš' un 'tas', grūti izsekt, par kuru no varoņiem kuro brīdi tiek runāts.

Būtisks atdzejojuma trūkums — nav īsti izdevies radīt iespaidu, ka šim tekstam (tas ir, oriģinālam) jau apmēram 900 gadu... Varētu vēlēties vairāk „senatnīguma garšas“, ko jūtam, piemēram, U. Bērziņa Saadī „Rožudārza“ atdzejojumā. Runa ir par to pašu leksisko nepietiekamību, kas piemīt C. Dineres latviskojumam. Grūti ieteikt kādas senatnīguma receptes, ja atdzejojumā iesprūk, piemēram, šādi mūsdienīgi kancelejiiski teicieni: „No Kārļa Lielā priekšlikums ir tāds“ (XXXIII, 16. lpp.).

No recenzenta puses priekšlikums ir tāds: atdzejojums ir jāpārstrādā. Par tā izdošanu, manuprāt, pārāgri domāt.*

*Še recenzētais manuskripts grāmatā iznāca 1992. gadā („Zvaigzne“). Izdevumā neprecizitātes lielākoties izlabotas.

LAFONTĒNS LATVISKI

Lafontēna fabulas.

No franču valodas atdzejojis Evalds Valters.

R., „Liesma“, 1985. 362 lpp.

Var droši teikt, ka tulkot citā valodā franču klasicisma savrupā pārstāvja Žana de Lafontēna (1621—1695) fabulas ir smags un nepateicīgs darbs. Alegoriski tēlodams sava laikmeta cilvēkus un viņu tikumus, Lafontēns no Ēzopa, Fedra, Horācija un citiem patapinātos sižetus ietērpis kruzulainā, šķietami vienkāršā, tomēr virtuozī atskaņotā un izslīpētā pantā, tā dēvētajā *vers polymorphe*. Varam priecāties, ka izcilajam aktierim bijis laiks un patikšana piecus gadu desmitus strādāt, lai papildinātu mūsu kultūras krātuvi ar tik nozīmīgu pasaules literatūras šedevru.

Kur slēpjas fabulas žanra valdzinājums?

Kā gan šie senie sižeti, kuri ilustrē it kā vispārzināmas patiesības, spējuši izdzīvot līdz pat divdesmitā gadsimta nogalei? M. Gasparovs Ēzopa fabulu latviskā izdevumā fabulu idejisko koncepciju raksturo šādi: „Pasaulē valda ļaunums; liktenis ir nepastāvīgs, bet šķietamība vil; ikvienam jāsamierinās ar to, kas viņam lemts, nav jātiecas pēc kā labāka; katram cilvēkam jāpaļaujas tikai uz saviem spēkiem un pašam jācenšas gūt sev labumu [..]. Prakticisms, individuālisms, skepticisms, pesimisms ir fabulas ideoloģijas pamatelementi.“ (R., „Zinātne“ 1978, 268. lpp.) M. Gasparovs uzskata, ka fabulas žanra dzīvīguma cēlonis meklējams šādu noskaņu noturībā cilvēku apziņā.

Ž. de Lafontēns, kurš savās fabulās novatoriski ieviesis sociālās kritikas elementus, skāris visus sabiedrības slāņus, nebaidījies zvēru maskās rādīt pašu karali un galma aprin-

das, tomēr ir un paliek tipisks sava laika aristokrātijas pārstāvis, kurš nevar un negrib mainīt pastāvošo kārtību, tāpēc arī viņa darbu lielākā daļa iekļaujas tai pašā vecajā Ēzopa fabulu shēmā: „Kāds gribēja grozīt esošos apstākļus, lai viņam no tā kļūtu labāk; bet, kad viņš to izdarīja, izrādījās, ka viņam no tā bija kļuvis nevis labāk, bet ļaunāk” (M. Gasparovs). Šķiet, atdzejotājs recenzējamās grāmatas ievadā Lafontēnu drusku pārcildina, teikdams, ka „dzejniekā iemiesots drosmīgs gars” un ka viņš „nerespektē nevienu muižnieku, nevienu dižciltīgo”. No šīm skopajām rindām iznirst teju vai cildena revolucionāra un brīvdomātāja tēls. Īstenībā gan fabulās netrūkst glaimīgu veltījumu (ne jau zemniekiem), turklāt Lafontēns, būdams praktiskās būšanas visai nevarīgs dižciltis, visu mūžu dzīvojis uz kakla sava talanta cienītājiem (neba nu amatniekiem), izklaidēdams maizes devējus ar viegli erotiskām pasakām dzejā un ērmiģām izdarībām. Atdzejotājs ievadā taču raksta arī: „Viņam bija jāmeklē ietekmīgas personas (domājams, ne Parīzes ubagu aprindās. — K.E.), kas viņa fabulas aizstāvētu”...

Vārdu sakot, Lafontēna spēks un nemirstība ir nevis viņa fatālismā un pamācībās, bet gan viņa dzejas neparastajā valdzinājumā, pievilcīgajās gleznās no augu un dzīvnieku dzīves, mīlestībā uz visām „Dabas māmuļas laismām” (E. Valters).

Evalda Valtera lielais darbs nav bijis veltīgs. Īpaši raiti un tīkami plūst daudzie dzīvnieku un citu „laismu” dialogi. Nebūdams virtuozs dzejas profesionālis, E. Valters īpatnēji akumulējis visas latviešu dzejas pieredzi un daudzviet atradis savdabīgus leksiskus un sintaktiskus gājienus, kuri akadēmiski noskaņotam atdzejotājam droši vien vispār nebūtu ienākuši prātā, taču visnotaļ atbilst tiši naivajam oriģināla garam.

Jupiters šeit ir *Jupiņš* (237., 280. lpp.), pat *Pērkonētis* (207), govī pārvērsta nimfa — *goča lō*, no „Lapsas romāna” laikiem pazīstamie trusis *Žans* (*Jean Lapin*) pārtapis *Ža-*

nīti un auns *Robēns* (*Robin mouton*) — *Robī, Robītī*. Dāsni lietoti apvidvārdi, arhaismi, gallicismi, vienkāršrunas elementi: *pecka* vardulēns (13), *žurcēns* *ķerlicēns* (91), viens *duj, trej, četri* (217), *kāju Mika* (166), *teijāteris* (194), *āms* ('vientiesis', 215), suns kā *pulķis* (234), *švakriņš* (169), *šutis* ('iekarsis' 234), tu neaptēstais muļķa *babais!* (89), *šņup-daudziņš* (84), *kuža* (70), *tēs* (53 un citur), *pibraciņi* (87), *fanfariņš* ('lielibnieks', 329), *kanaļas* (280), *kompanjoni, šīks* (170), *mersī* (208) u.c. Savdabīgi skan rindas

*Kad saules mīlules [bites] ar dravniekiem bij kvit'
vai, vienkārši kā teic, bij stropi tukšpadsmīt* (236);

*Kā būtu nu ar tavu šnurķi,
Ja trāpītu ar lielo gurķi?*
(226, šeit oriģināla ķirbis atskaņas pēc pārtapis gurķi)

Vietām lietoti deminutīvi, piemēram:

*Nu mironītis savā zārkā
Tiek piedienīgi iepakāts.* (165)

Dažviet oriģināls krietni mūsdienīgots: „Tās šablonradības, pa sērījām ko rada” (197) vai „emancipētas” kazas (299).

Ja pieņemam E. Valteru poētiku kopumā (kā oriģināla garam atbilstošu), šādi valodas elementi iebildumus neizraisa.

Pie atdzejojātāja veismēm jāpieskaita daudzi noapaļoti, pat aforistiski teicieni, piemēram: „Kāds vīrs bij iemilējies ļoti, / Pie tam pats savā sievā vēl.” (239), „Par muļķiem zinām daudz, bet maz par zinātniekiem” (284), „Daudz vieglāk paciest mīlas liesmas / Nekā trīs lapas slavas dziesmas” (327—328).

Šur tur acs aizķeras aiz tādām tautas atmodas laiku „at-skaņām” kā, piemēram, *galotnē — pakājē, bistamā — no-grīma*, „Un postīja šo *labdari / pat visai nožēlojami*” u.tml. Vietām uztveri apgrūtina smagnēja izteiksme, piemēram, „Runā de la Sabliēra kundzei” (9. grāmatas XX fabula; man pieejamā oriģinālā gan — 10. grāmatas I fabula), kur Lafontēns polemizē ar kartēziešiem un pierāda, ka, viņa-prāt, dzīvniekiem ir dvēsele. Šādā filozofiskā dzejojumā pa-rupji vientiesīgā izteiksme tik labi neder, to rāda kaut vai vārds daikts oriģināla *outil 'darbarīks'* vietā. Turpat arī bū-tiska atkāpe no oriģināla — „*Chaoue castor agit: commune en est la tache*” (burtiski ‘katrs bebrs darbojas: tiem kopīgs pienākums’) tulkots: „tā beбри darbojas un dzīvo komūnā”.

Arī glaimīgos veltījumus augstmaņiem, kuri patiesi ir ti-kai skanīgs tukšums, latviski varētu vēlēties skanīgākus.

Kļūme iezagusies tekstā (230) un komentāros (348, 353), kur mācība par dvēseļu ceļošanu dēvēta par meta-psihози, lai gan to sauc par metempsihози (gr. *me-tempsychōsis* — LPE, 6. sēj., 624. lpp.)

Visi, kuri dzirdējuši Evaldu Valteru lasām savus atdzejoj-umus, zina, cik spoži viņš to dara. Vai šis nebūtu īstais ga-dījums jau ierakstīto skaņuplati pārdot kopā ar atkārtotu, pāris vietās izlabotu „Lafontēna fabulu” izdevumu? Vai ne-esam pārāk kūtri, kad jāizmanto un jāpropagandē unikāli notikumi mūsu kultūrā?

DAUDZSEJU VIESIS NO PORTUGĀLES

Fernandu Pessoa. Zudušais dārzs.

Sastādījis, no portugāļu un angļu valodas atdzejojis Leons Briedis,

R., „Liesma“, 1983.

324 „Zudušais dārzs“ ir sava veida „antoloģija“, kas iaved mūs līdz šim nepazīstamās portugāļu dzejas labirintos. Krājumā lasām gan pašu dižo Fernandu Pessoa (1888 — 1935), gan viņa t.s. heteronīmus, dubultniekus — Albertu Kaeiru, Rikardu Reišu, Alvaru di Kampušu. Krievu izdevuma priekšvārda autors profesors Žasintu di Pradu Koelju raksta, ka pašu „īsto“ Pessoa arī vajagot vēl dalīt divos pilnīgi atšķirīgos dzejniekos — liriski un episkās poēmas „Vēstījums“ radītājā. Tā nu balto plankumu latviešu kultūrā tagad aizņem piecas Fernandu Pessoa dzejas maskas — vientulības un drūmu domu plosīta gara bērni.

Pseidonīmi, maskas, dubultnieki, dažādi rakstnieku apziņā „dzīvojoši“ cilvēki pasaules literatūras vēsturē un arī mūsdienās nav retums. Latviešu literatūrā, piemēram, ir izteikti vīpsnājošās maskas (nelaiķis Cumlaks un Jānis Kanālmalietis). „Bovarī kundze esmu es pats,“ teica Flobērs, jo katrs rakstnieka radīts varonis daļēji ir viņš pats. Dikensam viņa romānu varoņi nereti diktēja savus noteikumus. Kīts savulaik skumji atzinis, ka dzejniekam nepiemīt nekas viņam vienam raksturīgs — dzejnieks savā iztēlē nemitīgi rada kādu svešu dzīvi. Tomēr neviens nav spējis „sasniegt tādu depersonalizācijas pakāpi kā Fernandu Pessoa, kurš katram dubultniekam piešķīra gan atšķirīgu pasaules uzskatu, temperamentu un stilu, gan arī reljefi iezīmētu biogrāfiju un likteni, ļaujot tiem pastāvēt ne vien „literārā telpā“, bet arī reālajā dzīvē“ (no L. Brieža ievada „Seja un maskas“).

„Zudušais dārzs” sākas ar trim dzejoļiem no poēmas „Vēstījums”. Varbūt drusku par maz, ja ņem vērā, ka šī poēma pēc Kamoinša „Lusiādas” (1572) tie uzskatīta par spilgtāko mēģinājumu poētiski iztulkot Portugāli. Jā, tagad būtu derējis „Os *Lusiadas*” latviskais variants — lūkot izprast portugāļu dvēseli kaut pēc abām viņu dzejas virsotnēm... Nav. Kas ies tulkot, kas pirks un lasīs? Bet paši portugāļi ar Kamoinšu lepojas ne mazāk kā ar Vasko da Gamu — vismaz abu kapi esot līdzās...

O, sājā jūra, tā nav tava sāls,
Bet Portugāles gadsimtējās asaras! (..)
Cik līgavām ne reiz nav nācies apvilkt kāzu rotu
Vien tādēļ, lai mēs tevi iekarotu!

(Portugāļu jūra, 23. lpp.)

Pesoā ticēja, ka portugāļi reiz atkal dosies uz kādu Indiju, kuras „šajā laikā un telpā nemaz nav”...

Šāds metafizisks patriotisms ir tikai viens no daudzajiem ceļiem, pa kuriem ārēji necilais ierēdnis mēģinājis aizbēgt no realitātes, ko uztvēris neparasti, mokoši spilgti. Izdomātā pasaule un inteliģentie dubultnieki, ar kuriem parunāties, — it viss bija vājš mierinājums. Vienlaikus viņš traģiski pārdzīvoja savas personības šķelšanos.

Esmu šeit, bet tā nav mana vieta.

Esmu dzīvs, bet tas neesmu es.

(37. lpp.)

Dzejoļi no grāmatas „Kansoņeiru” veido visatklātāko un visdrūmāko „Zudušā dārza” nodaļu. Šis „vienkāršais lirisms” atdzejojumā vietām tomēr liekas, ja tā var izteikties, par daudz latvisks — nodeldēts jau pie mums: „Ak zvans, kad tu dzimtajā ciemā / Žēls iezvani novakaru, / Es katru

balsienu tavu / Sev dvēselē saklausīt varu...". Šādu pārmetumu, manuprāt, pelnījuši arī dzejoļi „Visviens, no kurienes vējš atnes..“, „Cik sens un parasts motīvs!...“; nodedēti leksiski elementi ir arī dažos citos.

Cita balss rūgti atzīstas:

Būt par dzejnieku — tas nav mans aicinājums,
Bet gan iespēja būt vientuļam...

(49. lpp.)

To saka pirmais no dubultniekiem, „vienīgais patiesais dabas dzejnieks“ Albertu Kaeiru, kurš veras pasaulē „kā kliņģerīte“ un uzticas vien savām sajūtām:

Tālab, kad man pēcpusdienas tveicē
Skumji kļūst,
es zālē apgulstos
Un, pievēris uz brīdi sakarsušās acis,
Izjūtu vien savas miesas īstenību —
Zinu to un esmu laimīgs.

(55. lpp.)

Pavisam citāds ir estēts Rikardu Reišs — antīko laiku imitētājs, kura iedomu sievietēm ir grieķu vārdi:

Cik ātri aizsteidzas pat dzīve garākā!
Kā paiet jaunība! Ak, Hloja, Hloja.
Tavos skāvienos, no vīna apreibis,
Es labprāt aizmirstos...

(75. lpp.)

Reiša dzejoļos ir daudz grieķu un romiešu mitoloģijas īpašvārdu, kas paskaidroti turpat zemsvītras piezīmēs; tas tomēr drusku traucē. „Ja apakšā skaidrojam kādu vārdu, tad

nedrīkst aizmirst, ka šis skaidrojums jau ielaužas „dzejoļa robežās” vai, pareizāk sakot, veido kopā ar dzejoli „māksliniecisku vienību”, jaunu literāru darbu,“ tā šo problēmu sarunā ar Māri Čaklo LM slejās nesēn raksturoja Uldis Bērziņš.

Lasot pēdējo no heteronīmiem Alvaru di Kampušu, sametās ļoti žēl garo, iespaidīgo oriģināla rindu, kuras nācies lauzīt latviskās grāmatīņas mazā formāta dēļ...

Alvaru di Kampuša dzejoļos visvairāk jūt autora piederību gadsimta sākuma Eiropas modernistiem, „jauna un reizē humāna lirisma” (G. Apolinērs) meklētājiem. (Pessoa radītais sirreālists K. Pešekū gan palicis aiz „Zudušā dārza” vārtiem, taču, drusku pazīstot franču sirreālistu darbus, gribas teikt, ka viņi īsti iederas tikai paši savās kompānijās.) Ticība cilvēces progresam, jaunas, daudz harmoniskākas Eiropas iespējamībai — šādi uzskati tolaik bija ļoti izplatīti. Bet arī Kampušam nav sveša viņa radītāja melanholija:

Reiz kādā restorānā ārpus laika un telpas
Man atnesa mīlestību kā aukstas ķidas.
Es laipni pateicu virtuves sūtnim,
Ka labprāt ēstu tās karstas,
Jo ķidas tomātu mērcē neviens neēd aukstas.
Man iebilda.
Un man nekad nav bijusi taisnība, pat restorānā.
No ķidām es atteicos, bet citu ēst
man negribējās, un, samaksājis rēķinu,
Aizgāju klaiņot pa ielām. (..)

(114. lpp.)

Ar daudzajiem citātiem tika mēģināts parādīt šīs izlases intonatīvo daudzveidību un bagātību, kas apliecina Leona Brieža atdzejotāja talantu. (Pēc T. Argēzi (1975), N. Steņesku (1977), A. Netu (1978, kopā ar Knutu Skujeniekū),

L. Blagas (1982) krājumiem, pēc moldāvu dzejas antoloģijas „No pakalniem sārziem” un Petrarkas atdzejojumiem grāmatā „Agrā renesanse” (1981) „Zudušais dārzs” ir jau septītais lielākais viņa atdzejas darbs.)

VAI DZEJA IR MANTA

(MAZLIET PAR
MĀRA MELGALVA DZEJOJIEM)

„Kad cilvēks gribēja atdarināt iešanas procesu, viņš izgudroja riteni, kas nebūt nav līdzīgs kājai,“ rakstīja Gijoms Apolinērs priekšvārdā savai sirreālistiskajai drāmai „Tirēzija krūtīs“. Mākslas misija nav kopēt dzīvi, bet gan — izteikt cilvēka dziļākos centienus.

Māra Melgalva dzejoļu grāmatā „Meldijās iešana“ (1980) atrodam tādus „riteņus“ — intuitīvi nojauzdams un patiesi pārdzīvodams uz savas ādas dažus nevēlamus procesus mūsu sabiedriskajā apziņā, dzejnieks ir meklējis un atradis savu, melgalvisku izteiksmi, tuvu un saprotamu „padsmitnieku“ un divdesmitgadnieku paaudzei. Zināmā mērā šī pirmā grāmata ir paaudzes morāles kodekss. Tas ir, ko no vecākām paaudzēm neviens nekad nav no visas sirds pieņēmis un par labu atzinis, kaut arī tās pamācības būtu desmitkārt derīgas un vajadzīgas.

Māra meldijas nav notīm, bet vārdiem rakstītas. Tas nav nekas jauns, minēsim tikai Pola Verlēna „Romances bez vārdiem“ (1874), ir tikai cits gadsimts, tauta, valoda un mērķis. Māris Melgalvs brauc uz sava, melgalviskā ritma riteņiem, kas būtībā ir tas pats latviešu tautas darba ritms, dzejnieka gēnos ierakstīts no vec... vecāku klausām un dainām. Pamēģiniet strādājot (rakstot sacerējumu, mazgājot grīdu utt.) dungot, skaitīt kādu viņa pantu un — varu derēt, uz ko vien vēlaties, — darbs veiksies labāk. Nu, kaut vai šo:

baigi drūmo
bēdu stāstu

stāstīšu tev
klusu klusu

apkrāvies
ar kaķa lāstu
nenošķēru
zelta blusu

nezinu
ko tagad darīt
laikam nāksies
bekot iet

AUGSTU AUGSTU
KĀDĀ ZARĀ
ZELTA BLUSA
DAIĻI DZIED

330

4 — 4 — 4 — 4. 3 — 5 — 4 — 4. 3 — 5 — 4 — 3.
4 — 4 — 4 — 3. Tās ir zilbes. 16 — 16 — 15 — 15. Viņa
dzejas kardiogramma.

Viens no Māra „riteņiem”. 62 zilbēs cilvēka mūža traģisms,
apvārsnis, kas atkāpjas ar katru soli, cerība, neaizsniedzamais
ideāls — šī piedauzīgā „zelta blusa”. Izpūtiet no tās zelta teļu,
ja vēlaties, un pielieciet šo mēru mantrauša mūžam!

„Tā, pa meža ceļu ejot, smalkas dejas neizdejoj, kādas lep-
ni švauksti savos rautos dej...” („Brikšņu menuets”, 75. lpp.)

Tā ir sociāli aktīva dzeja, jo dažā tīneidžera un tventin-
eidžera šaurpieres galvā, valdzinot ar organisko formu Māra
perfektajā lasījumā, iemet kādu atblāzmu no piemirstām vai
labi paslēptām bērības vai zēna gadu rūgti aizkustinošajām
atziņām un uzplaucē „sapumpurotu” zaru. (54), ko gan pa-
rasti cenšas neizrādīt. Tāpēc pa pasauli kļīst tikai dažs labs
Māra dzejolis, kas pakļaujas arī pašpuicīgam iztulkojumam.

Zars atplaukst citās jūtās.

Pats par savu naudu
(vai patiešām tā?)
Sēžu grāvī un raudu
viss ietīnies pelēkā

Tu vari smieties par mani
kamēr sniegi vēl kūst
Pēc tam citi smiesies vēl skanīgāk
un man būs jāizzūst

Ne velti kaltējas nauda
pa ciņiem un akačiem
Mans ceļš līdz tavējam namam
deviņiem likumiem

Un no mīlestības nāk domas par nāvi. Dzīvība un nāve
„Meldijās“ ir izsāpētas.

„Mans darbiņš nodzīvots.

Nekā tur vairāk nepārtaisīt...” — saka vecenīte „Brikšņu
menuetā”.

Un vakaros
Es dzirdu nomirušos draugus
dziedam
(70)

Mirst kāda dvēsele:

Bet klusums man atbildēja:
— Paldies, bet es esmu jau vējā.
(69)

Pasaka:

Māri cik tev asa pasaka
Nestāsti taču kā nomirs
Tikai no ozola nobira
Tikai zemītē paslēpās
(52)

Cerība:

Es, lūk, šodien cerību dedzinu
ugunskurā uz takas.
(42)

Bet katrs jau iespēj pret nāvi tikai tik, cik pats ir dzīvs.
Cik pats ir godīgi dzīvs. Cik pats jūt.

BALTAIS KASTAŅA BĒRNS
IR CĒLIES
NO BALTI PIRAMĪDĪGAS
DEBESĪS TIEKŠANĀS

Es uzskatu šo grāmatu par notikumu pirmo akcelerātu
paaudzes dzīvē.

ILŪZIJU NOMAIŅA

Inese Zandere. Grāmatiņa. R., „Liesma“, 1983.

Slāju pa Raiņa bulvāri.
Tāds pavēls, izļodzīts rīts.
Zem trolejbusu riteņiem
Japāņu vāzes plīst.

Jauneklis ietraucas Nr. 19
Ko Joti dižu veikt.
Es tikai saraujos — nodžinkst.
Vēl viena beigta.

(29. lpp.)

Trauslās „japāņu vāzes“ (ilūzijas, sapņi u.tml.) plīst vai katrā „Grāmatiņas“ lappusē. Daudz rudens, daudz slapja sniega, no kura

Vīņš ceļ sev māti piedodošu, maigu,
sev sniega māti, kurai vēders liels...

(17. lpp.)

un „beigtās“ ilūzijas vietā atkal jauna. Nesaprašanās, vienmuļa ikdienas, iespējamais karš (tas gan nekur netiek saukts vārdā) var, protams, iznīcināt sapņa objektu, bet nevis pašu sapni, kas arvien iegūst jaunu apveidu. Manuprāt, „Grāmatiņas“ lielākais sasniegums ir tieši šī ilūziju nomaiņas demonstrācija (nevis atsevišķu dzejoļu, bet nodaļu un visa krājuma ietvaros). „Grāmatiņa“ atspoguļo Ineses Zan-

deres ceļu no viņas septiņdesmito gadu vidus „zelta čaumalas“ (sk. autores ievadvārdus un dzejoli 37. lpp.) dzejoļiem līdz pēdējos gados uzrakstīto blīvākajai un emocionālākajai izteiksmei.

Vairums „agrīno“ dzejoļu arī tagad izskan labi, taču daži („Jauneklis kaija“, „Zirņi“, „Gailis“) tomēr nepušķo „Grāmatiņu“. Īpaši vientiesīgs, manuprāt, izskatās „Gailis“ (1976., 39. lpp.) — e.e. kamingsa, V. Kalniņa u.c. formas meklējumu pablāvs atspīdums. „Gailis“, starp citu, veltīts Rīgai. Rīga pieminēta vēl dažas citās krājuma lappusēs un — velti: I. Zandere krīt pārliecīgas, drusku šampainas apjūsmošanas grēkā.

„Grāmatiņā“, manuprāt, ir arī vairāki poētiski neprecīzi dzejoļi (piemēram, „Ar krūtīm pavērsta pret torņiem...“). „Pa torņiem dzejnieki...“). Ja nesaucam lietas to īstajos, bieži vien pārlieku skaļajos vai novalkātajos vārdos, tad ir pietiekami nepārprotami jāliek noprast, par ko ir runa.

Bet grāmatiņa tomēr ir izdevusies, te saklausāmas nesaļaucamas, „zanderiskas“ intonācijas — „Šņānkā sīka intriga katliņā uz plīts“, pieaugušie „Izlej zemē peļķi iedomu un saka Tā ir traģēdija“. Vērmeļu garša ir precīzajai ironijai dzejolī „Es pamodos ar rīta zvaigzni mutē...“ (26 lpp.). Vērmeļu „Grāmatiņā“ ir daudz, bet Inese Zandere saplīsušo ilūziju vietā atrod jaunas — gluži kā mēs visi savā reālajā dzīvē.

Saturs

SASTĀDĪTĀJU PAVADVĀRDI 5

PROZA

Piedzīvojumi uz salas 7
Kaut kāds cērbers 18
Trešais postenis 21
Liliju lauki 27
Seržants Dakšs 32

ATDZEJA UN TULKOJUMI

GIJOMS APOLINĒRS Gājiens 335
„Gājiens“ likumības 40

SPIRTI

Zona 44
Mirabo tilts 53
Nemīlēta cilvēka dziesma
 „Londonas mijkrēsli...“ 55
Rīta dziesma,
dziedāta pūpolu svētdienā pirms gada 58
 „Daudzi dievi ir miruši jau...“ 59
Aizkrāces kazaku atbilde
Konstantinopoles sultānam 61
 „Kānaānas strautiņu balto...“ 62
Septiņi zobeni 66
 „Kānaānas strautiņu balto...“ 68
Bezlaīķes 71

Annī	72
Mirušo māja	73
Gājiens	81
Marizibill	85
Ceļotājs	86
Marī	89
Baltais sniegs	91
Dzejolis, kas nolasīts Andrē Salmona kāzās	92
Atvadas	95
Salome	96
Klejojošie akrobāti	97
Rudens	98
Emigrants no Lendorroudas	99
Ugunskurs	
„Es iesviedu cēlajā ugunī...“	102
„Es degu ugunskurā kas apburoši karsts...“	104
Pieci Reinas dzejoļi	
Reinas nakts	105
Sinagoga	106
Zvani	108
Loreleja	109
Reinas rudens	111
Zīme	114
Vakars	115
Dāma	116
Saderināšanās	
„Pavasaris ļauj saderinātiem neuzticīgi klejot...“	117
„Draugi apstiprināja ka viņi nicina mani...“	118
„Man sevis pat nav vairs žēl...“	119
„Man bija drosme atskatīties...“	120
„Piedodiet nezināšanu manu...“	121
„Man likumīgs liekas svētdienas miers...“	122
„Apmelojumi galu galā vairs nebiedē mani...“	123
„Es redzēju dejojām jūrniekus ielu stūrī...“	124
„Liesmojošie templeiši es liesmoju starp jums...“	125
1909	126

Santē cietumā	128
„Drēbes paņēma sargi...”	129
„Nē es te nejutos vairs...”	130
„Kamerā kā lācim alā...”	131
„Kā man šīs sienas ir apnikušas...”	132
„Cik lēni stundas iet...”	132
„Pilsēta tepat blakus...”	133
Slimais rudens	134
Medību rags	135
Vandemiērs	
BESTIĀRIJS	
Bruņurupcis	144
Tibetas kaza	144
Zaķis	144
Trusis	145
Dromedārs	145
Pele	145
Zilonis	145
Muša	146
Blusa	146
Sienāzis	146
Medūza	146
Vēzis	147
Karpa	147
Pāvs	147
Vērsis	147
KALIGRAMMAS	
Saites	149
Logi	151
Mākoņu rēģis	153
Zemes okeāns	157
Kalni	158
Mazais auto	165
Nodurtā dūja un strūklaka	168

Vingrinājums	169
Gadalaiki	170
Apvāršņa dziesma Šampanā	172
Turpceļš	174
Šaviņš	175
Vada komandieris	177
„Lai tev veselība...”	178
„lēni līst lietus...”	179
Rudmatu skaistule	180

NO PĒCNĀVES KRĀJUMIEM

Atslēga	184
Ir	187
„Ruso, tu visu atceries...”	188
Ķelnes jaunava ar pupas ziedu	190
„Es rakstu Jums...”	191
Komentāri	192

338

CITI FRANČU AUTORI

KLEMANS MARO	
Epigrama par abatu un viņa kalpu	207
PJĒRS RONSĀRS	
„Es gribu izlasīt trīs dienās Iliādu...”	208
REMĪ BELO	
Aprīlis	209
ŠARLS BODLĒRS	
Aicinājums ceļot	211
Pūces	213
Mūzika	214
Rudmatainā ubadze	215
Joku mīļotājs	218
Trakais un Venera	219
Viltotā nauda	220
Galantais šāvējs	222
<i>Any Where Out of the World</i>	223

Sitīsim nabagus!	225
SEN-DŽONS PERSŠ	
Trimda	
„Durvis uz smilšu klajiem, durvis uz trimdu...”	228
„Vienmēr ir bijis šis klieziens, vienmēr...”	228
BLĒZS SANDRĀRS	
No cikla „Deviņpadsmit staipīgi dzejoļi”	
Darbnīca	231
POLS ELIĀRS	
Komentārs	233
Jasmīnu plūcēja	234
Gadalaiki	235
„Tu piecelies ūdens top gluds...”	237
Novembris 1936	238
Just noziegumu	240
TRISTANS CARĀ	
Kā dabūt gatavu dzejoļi dadaistu gaumē	241
LUIJS ARAGONS	
„Istabas kurās es esmu dzīvojis...”	242
ANRĪ MIŠO	
Komentārs	244
Ecce homo	245
ŽAKS PREVĒRS	
Komentārs	249
„Argo...”	250
„Kad viens literāts saka...”	252
„Virs ornamentālās taciņas...”	256
GILVIKS	
Komentārs	257
Dziesma	259
No Eiklīda dziesmām	
Paralēles	260
„Kam tāda brēka izcēlās...”	261
Metāli	
Svins	262
Ūdeņradis	262

Cinks	263
Dzelzs	263
Varš	263
Dzīvsudrabs	264
Zelts	264
Alumīnijs	264
Sudrabs	265
Alva	265
Anketas	
1. anketa	266
2. anketa	266
3. anketa	267
4. anketa	267
5. anketa	267
6. anketa	268
7. anketa	268
8. anketa	268
9. anketa	268
10. anketa	269
11. anketa	269
EŽĒNS JONESKO	
Aina četriem	270
ALBĒRS KAMĪ	
Prometejs ellē	279
ŽORŽS BRASANSS	
Komentārs	283
Dziesma overņietim	285
Kāzu gājiens	287
ĪVS BONFUĀ	
Komentārs	289
Vakara gaisma	290
Īstais vārds	291
„Vistumšākā seja kļiedza...”	292
Kapakmens	293
Pacietība, debess	294
Guļamistaba	295

AMERIKĀŅU, ANĢĻU, KRIEVU, ARMĒŅU, LIETUVIEŠU LITERATŪRA

HENRIJS DEVIDS TORO	
Vēla nakts, un es paveros augšup	297
STĪVIJA SMITA	
Nevicinājos, bet sliku	298
DŽONS LĒNONS, POLS MAKARTNIJS	
<i>Komentārs</i>	299
Penijleina	300
Lēdija Madonna	302
Lenora Rigbī	303
INOKENTIJS ANĶENSKIS	
Klusā nedēļa	305
LEONĪDS ČEREVIČNIKS	
„Augšup slīd kleita un rokas...”	306
JEĻENA SARANA	
„Tik ļoti izšķirti mēs abi tagad esam...”	307
AVETIKS ISAHAKJANS	
Mātes sirds (Armēņu teiksma)	308
<i>Komentārs</i>	310
VAIDOTS DAUNIS	
„Mirgojiet, pasaules...”	311
VALDEMĀRS KUKULS	
„Ne rīkstes mums atstāj rētas...”	312

RECENZIJAS

Recenzija par C. Dīneres veikto senfranču eposa atdzejojumu	314
Lafontēns latviski (<i>Lafontēna fabulas. R., „Liesma”, 1985</i>)	320
Daudzseju viesis no Portugāles (<i>Fernandu Pessoa „Zudušais dārzs”. R., „Liesma”, 1983</i>)	324
Vai dzeja ir manta (Mazliet par Māra Melgalva dzejoļiem)	329
Ilūziju nomaiņa (<i>Inese Zandere „Grāmatiņa”. R., „Liesma”, 1983</i>)	333

AMERIKĀNU ANĻU KRĪVU
 ARMĒNU LIETUVĒSU LĪTERĀTURĀ

222

HERVĀIS DENĪS TORO

Viņš nācis un es pavēros audupus

STĒPIJA ŽMĪTA

Prekšā, bet šķērī

ĢĒONS ĒNONIS POĻS MAKARŅIČS

Komānā

Pašlaidis

Liela Mašona

— kopā Right

PROFENTIS ARĪENČIČS

Viņš nācis

ĒNONIS ĢĒRĒČIČS

— kopā un tālā un tālā

ĢĒBĻA ĢĀRĀJA

— šķērī šķērī šķērī šķērī šķērī

AVĒČIS ŽĀRĀJĀNS

Viņš nācis un tālā un tālā

Komānā

VAĻDČIS ĢĀRĪČS

— kopā un tālā un tālā

VAĢĒMĀRS KURĻIS

— kopā un tālā un tālā

223

RECENZIJAS

Recenzija par C. Dīnara veidoto

armēņu krievu un krievu armēņu

līdzību krievu un krievu armēņu

līdzību krievu un krievu armēņu

līdzību krievu un krievu armēņu

līdzību krievu un krievu armēņu

līdzību krievu un krievu armēņu

līdzību krievu un krievu armēņu

līdzību krievu un krievu armēņu

līdzību krievu un krievu armēņu

222
 223
 224
 225
 226
 227
 228
 229
 230
 231
 232
 233
 234
 235
 236
 237
 238
 239
 240
 241
 242
 243
 244
 245
 246
 247
 248
 249
 250
 251
 252
 253
 254
 255
 256
 257
 258
 259
 260
 261
 262
 263
 264
 265
 266
 267
 268
 269
 270
 271
 272
 273
 274
 275
 276
 277
 278
 279
 280
 281
 282
 283
 284
 285
 286
 287
 288
 289
 290
 291
 292
 293
 294
 295
 296
 297
 298
 299
 300
 301
 302
 303
 304
 305
 306
 307
 308
 309
 310
 311
 312
 313
 314
 315
 316
 317
 318
 319
 320
 321
 322
 323
 324
 325
 326
 327
 328
 329
 330
 331
 332
 333
 334
 335
 336
 337
 338
 339
 340
 341
 342
 343
 344
 345
 346
 347
 348
 349
 350
 351
 352
 353
 354
 355
 356
 357
 358
 359
 360
 361
 362
 363
 364
 365
 366
 367
 368
 369
 370
 371
 372
 373
 374
 375
 376
 377
 378
 379
 380
 381
 382
 383
 384
 385
 386
 387
 388
 389
 390
 391
 392
 393
 394
 395
 396
 397
 398
 399
 400
 401
 402
 403
 404
 405
 406
 407
 408
 409
 410
 411
 412
 413
 414
 415
 416
 417
 418
 419
 420
 421
 422
 423
 424
 425
 426
 427
 428
 429
 430
 431
 432
 433
 434
 435
 436
 437
 438
 439
 440
 441
 442
 443
 444
 445
 446
 447
 448
 449
 450
 451
 452
 453
 454
 455
 456
 457
 458
 459
 460
 461
 462
 463
 464
 465
 466
 467
 468
 469
 470
 471
 472
 473
 474
 475
 476
 477
 478
 479
 480
 481
 482
 483
 484
 485
 486
 487
 488
 489
 490
 491
 492
 493
 494
 495
 496
 497
 498
 499
 500
 501
 502
 503
 504
 505
 506
 507
 508
 509
 510
 511
 512
 513
 514
 515
 516
 517
 518
 519
 520
 521
 522
 523
 524
 525
 526
 527
 528
 529
 530
 531
 532
 533
 534
 535
 536
 537
 538
 539
 540
 541
 542
 543
 544
 545
 546
 547
 548
 549
 550
 551
 552
 553
 554
 555
 556
 557
 558
 559
 560
 561
 562
 563
 564
 565
 566
 567
 568
 569
 570
 571
 572
 573
 574
 575
 576
 577
 578
 579
 580
 581
 582
 583
 584
 585
 586
 587
 588
 589
 590
 591
 592
 593
 594
 595
 596
 597
 598
 599
 600
 601
 602
 603
 604
 605
 606
 607
 608
 609
 610
 611
 612
 613
 614
 615
 616
 617
 618
 619
 620
 621
 622
 623
 624
 625
 626
 627
 628
 629
 630
 631
 632
 633
 634
 635
 636
 637
 638
 639
 640
 641
 642
 643
 644
 645
 646
 647
 648
 649
 650
 651
 652
 653
 654
 655
 656
 657
 658
 659
 660
 661
 662
 663
 664
 665
 666
 667
 668
 669
 670
 671
 672
 673
 674
 675
 676
 677
 678
 679
 680
 681
 682
 683
 684
 685
 686
 687
 688
 689
 690
 691
 692
 693
 694
 695
 696
 697
 698
 699
 700
 701
 702
 703
 704
 705
 706
 707
 708
 709
 710
 711
 712
 713
 714
 715
 716
 717
 718
 719
 720
 721
 722
 723
 724
 725
 726
 727
 728
 729
 730
 731
 732
 733
 734
 735
 736
 737
 738
 739
 740
 741
 742
 743
 744
 745
 746
 747
 748
 749
 750
 751
 752
 753
 754
 755
 756
 757
 758
 759
 760
 761
 762
 763
 764
 765
 766
 767
 768
 769
 770
 771
 772
 773
 774
 775
 776
 777
 778
 779
 780
 781
 782
 783
 784
 785
 786
 787
 788
 789
 790
 791
 792
 793
 794
 795
 796
 797
 798
 799
 800
 801
 802
 803
 804
 805
 806
 807
 808
 809
 810
 811
 812
 813
 814
 815
 816
 817
 818
 819
 820
 821
 822
 823
 824
 825
 826
 827
 828
 829
 830
 831
 832
 833
 834
 835
 836
 837
 838
 839
 840
 841
 842
 843
 844
 845
 846
 847
 848
 849
 850
 851
 852
 853
 854
 855
 856
 857
 858
 859
 860
 861
 862
 863
 864
 865
 866
 867
 868
 869
 870
 871
 872
 873
 874
 875
 876
 877
 878
 879
 880
 881
 882
 883
 884
 885
 886
 887
 888
 889
 890
 891
 892
 893
 894
 895
 896
 897
 898
 899
 900
 901
 902
 903
 904
 905
 906
 907
 908
 909
 910
 911
 912
 913
 914
 915
 916
 917
 918
 919
 920
 921
 922
 923
 924
 925
 926
 927
 928
 929
 930
 931
 932
 933
 934
 935
 936
 937
 938
 939
 940
 941
 942
 943
 944
 945
 946
 947
 948
 949
 950
 951
 952
 953
 954
 955
 956
 957
 958
 959
 960
 961
 962
 963
 964
 965
 966
 967
 968
 969
 970
 971
 972
 973
 974
 975
 976
 977
 978
 979
 980
 981
 982
 983
 984
 985
 986
 987
 988
 989
 990
 991
 992
 993
 994
 995
 996
 997
 998
 999
 1000

100

Klāvs Elsbergs
GĀJIENS

UDK 821.174-1(081)
EI 800

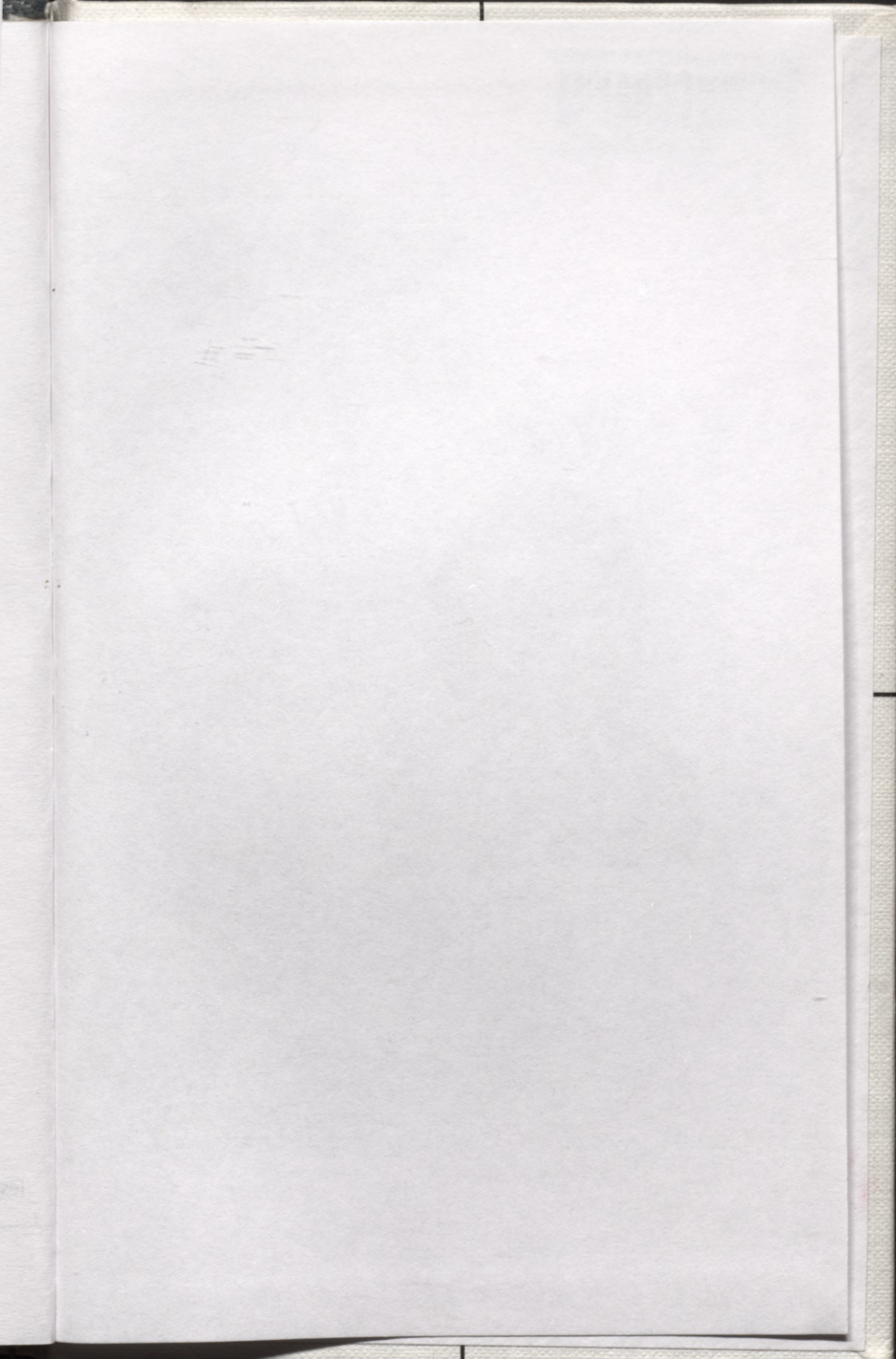
Izdevniecība „Enigma”, Aspazijas bulv. 24, Rīgā, LV 1050.
Formāts 80x100/32. Ofsetiespiedums. 15,91 uzsk. iespiedl.
Iespiesta v/u „Latvijas karte”, Ojāra Vācieša ielā 43, Rīgā, LV 1014.

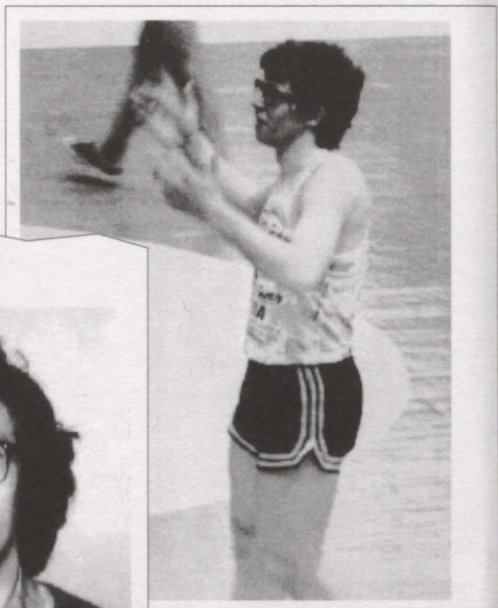
Klasz Erbergs
GÄLLENS

UDK 851.174-1(081)

81 800

Ispraets vva, Larvjes kane, Ojars Vaejels leib 43, Roga, LV 1014
Formas 80x100/12. Ojarsvaidums, 12,91 usk, ispraet.
Izdevnieciba "Lingma", Apdzijas bulv. 24, Roga, LV 1050.

LATVIJAS NACIONĀLA BIBLIOTEKA

0300018500

**OBLIGĀTAIS
EKSEMPLĀRS**

3.30

2000-3
773

Gājiens ir Klāva Elsberga

(1959 - 1987)

prozas, atdzejas un
tulkojumu izlase.

Gandrīz divi desmiti
franču autoru,
daži angļi un amerikāņi,
krievu klasiķis,

Latvijas krievu dzejnieki un
mūsdienu lietuviešu kolēģi -
tāds ir Klāva atdzejoto un
tulkoto autoru klāsts.

Tajā sevišķi izceļas

Gijoma Apolinēra

dzejas izlase

"Gājiens".